

84. Maanantaina 15 päivänä kesäkuuta 1992

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta 2510

Hallituksen esitys n:o 234/1991 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 7

2) Ehdotus laiksi puoluelain 10 §:n muuttamisesta 2512

Hallituksen esitys n:o 57
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 6

3) Ehdotukset laeiksi teletoimintalain muuttamisesta sekä radiolain muuttamisesta 2513

Hallituksen esitys n:o 227/1991 vp
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 2
Suuren valiokunnan mietintö n:o 2

4) Ehdotus laiksi Venäjän federaation kanssa kaupasta ja taloudellisesta yhteistyöstä tehdyn sopimuksen, siihen liittyvän kirjeenvaihdon ja alkuperäsääntöjen eräiden määräysten hyväksymisestä ”

Hallituksen esitys n:o 41
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 7

5) Ehdotus laiksi Barbadosin kanssa tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 2514

Hallituksen esitys n:o 173/1991 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 23

S.
6) Ehdotus laiksi Kanadan kanssa tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 2514

Hallituksen esitys n:o 174/1991 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 24

7) Ehdotus laiksi Tanskan, Islannin, Norjan ja Ruotsin kanssa perintö- ja lahjaveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ”

Hallituksen esitys n:o 60
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 25

8) Ehdotus laiksi polttoaineverosta annetun lain verotaulukon muuttamisesta .. 2515

Hallituksen esitys n:o 71
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 26

9) Ehdotukset arpajaisverolaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 2516

Hallituksen esitys n:o 15
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 27

10) Ehdotukset kiinteistöverolaiksi sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 2518

Hallituksen esitys n:o 50
Lakialoitteet n:ot 13 ja 14
Toivomusaloitteet n:ot 103, 112 ja 153/
1991 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 28

11) Ehdotukset kuntien valtionosuuslaiksi sekä siihen liittyviksi laeiksi 2520

	S.		S.
Hallituksen esitys n:o 214/1991 vp Toivomusaloitteet n:ot 181, 243, 249 ja 254/1991 vp Hallintovaliokunnan mietintö n:o 5		Hallituksen esitys n:o 59 Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3	
12) Ehdotukset laiksi opetus- ja kult- tuuritoimen rahoituksesta sekä siihen liit- tyviksi laeiksi	2524	19) Ehdotukset laeiksi lukiolain 15 §:n muuttamisesta sekä peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain ja iltalu- kiolain 16 §:n väliaikaisesta muuttamisesta	2534
Hallituksen esitys n:o 215/1991 vp Toivomusaloite n:o 221/1991 vp Hallintovaliokunnan mietintö n:o 6 Suuren valiokunnan mietintö n:o 3		Hallituksen esitys n:o 64 Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4	
13) Ehdotukset laiksi sosiaali- ja ter- veydenhuollon suunnittelusta ja val- tionosuudesta sekä siihen liittyviksi la- eiksi	2527	20) Ehdotus laiksi valtionosuutta saa- vista liikunnan koulutuskeskuksista	2535
Hallituksen esitys n:o 216/1991 vp Lakialoitteet n:ot 4 ja 5 Hallintovaliokunnan mietintö n:o 7		Hallituksen esitys n:o 23 Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5	
14) Ehdotus laiksi Autorekisterikes- kuksesta	2528	21) Ehdotukset laiksi opintotukilain muuttamisesta sekä laiksi rajoituksesta oi- keuteen saada aikuisopintorahaa	„
Hallituksen esitys n:o 73 Liikennevaliokunnan mietintö n:o 3		Hallituksen esitys n:o 72 Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 6	
15) Ehdotus laiksi kotimaisesta tärkke- lystuotannosta	„	22) Ehdotukset lapsilisälaiksi	2542
Hallituksen esitys n:o 79 Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 10		Hallituksen esitys n:o 37 Lakialoitteet n:ot 5 ja 50/1991 vp Toivomusaloitteet n:ot 1028, 1071, 1165, 1220, 1366 ja 1397/1991 vp Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 10	
16) Ehdotus laiksi kotimaisesta öljy- kasvituotannosta	„	23) Ehdotukset laeiksi lasten kotihoi- don tuesta ja lasten päivähoitosta annetun lain 11 a §:n muuttamisesta	„
Hallituksen esitys n:o 80 Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 11		Hallituksen esitys n:o 38 Lakialoite n:o 51/1991 vp Toivomusaloitteet n:ot 1221/1991 vp ja 272 Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 11	
17) Ehdotus sokerilaiksi	2529	24) Ehdotus laiksi aikuisten järjestel- mällisen hammashuollon toimeenpanon siirtämisestä	2543
Hallituksen esitys n:o 78 Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 12		Hallituksen esitys n:o 75 Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 12	
18) Ehdotukset laeiksi lukiolain, iltalu- kiolain ja ammatillisista oppilaitoksista annetun lain sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta	2534		

S.

S.

25) Ehdotukset ympäristöterveydenhuollon, terveyskasvatuksen ja tartuntatautien vastustamistyön keskushallinnon uudelleen järjestämisestä koskeviksi laeiksi 2551

Hallituksen esitys n:o 54
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 13

26) Ehdotus laiksi rintamaveteraanien hammashuollon järjestämisestä ja korvaamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 83
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 14

27) Ehdotus laiksi potilaan asemasta ja oikeuksista 2553

Hallituksen esitys n:o 185/1991 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 15

28) Ehdotus laiksi Amerikan yhdysvaltain kanssa sosiaaliturvasta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 2554

Hallituksen esitys n:o 193/1991 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 17

29) Ehdotus laiksi pienten ja keskisuurten yritysten investointien korkotukilainoista ”

Hallituksen esitys n:o 82
Talousvaltiokunnan mietintö n:o 25

30) Ehdotus laiksi työllisyyslain väliaikaisesta muuttamisesta ”

Hallituksen esitys n:o 77
Työasiainvaltiokunnan mietintö n:o 3

31) Ehdotukset laiksi naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain 9 ja 14 §:n muuttamisesta 2562

Hallituksen esitys n:o 63
Lakialoite n:o 18

Työasiainvaltiokunnan mietintö n:o 2
Suuren valtiokunnan mietintö n:o 4

32) Ehdotus laiksi vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain muuttamisesta 2562

Hallituksen esitys n:o 68
Ympäristövaltiokunnan mietintö n:o 3

33) Ehdotukset laiksi vesilain muuttamisesta 2565

Hallituksen esitys n:o 42
Lakialoite n:o 19
Ympäristövaltiokunnan mietintö n:o 4

34) Ehdotus laiksi huoneenvuokralain muuttamisesta 2566

Hallituksen esitys n:o 87
Ympäristövaltiokunnan mietintö n:o 5

Ainoa käsittely:

35) Puhemiesneuvoston ehdotus eduskunnan työjärjestyksen muuttamisesta 2567

Mainittu ehdotus (PNE 3)
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 8

36) Hallituksen kertomus valtiovarainhoidosta ja tilasta vuonna 1990 sekä valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 1990 ”

Mainittu kertomukset (K 11 ja 13/1991 vp)
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 29

37) Eduskunnan palkkavaltuuskunnan toimintakertomus vuodelta 1991 ”

Mainittu kertomus (K 1)
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 30

38) Eduskunnan pankkivaltuusmiesten kertomus vuodelta 1991 ”

Mainittu kertomus (K 2)
Talousvaltiokunnan mietintö n:o 26

Pöydällepanoa varten esitellään:

39) Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 18 hallituksen esityksestä laeiksi sairausvakuutuslain ja eräiden siihen liittyvien lakien väliaikaisesta muuttamisesta (HE 85) 2567

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Astala, Donner, Morri ja Pelttari.

Ilmoitusasia:

Hallintovaliokunnan puheenjohtaja

Puhemies: Ilmoitetaan, että hallintovaliokunta on valinnut puheenjohtajakseen ed. Väistön.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 234/1991 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 7

Puhemies: Viime perjantaina pidetyssä istunnossa julistettiin keskustelu asiasta päättyneeksi.

Keskustelussa on ed. Vistbacka vastustanut lakiehdotuksen julistamista kiireelliseksi.

Lisäksi on ed. Vistbacka ed. Laineen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Helle on ed. Louekosken kannattamana tehnyt seuraavat kaksi perustelulausumaehdotusta:

1) "Hyväksyessään hallituksen esityksen valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta, mikä merkitsee eduskunnan yksinkertaisen enemmistön päätösvalan kasvua, eduskunta edellyttää hallituksen jatkavan valtiosääntöuudistusta tasavallan presidentin valtaoikeuksien parlamen-

S. tarisoimiseksi ja antavan eduskunnalle tätä tarkoittavan esityksen vuoden 1993 loppuun mennessä."

2) "Hyväksyessään hallituksen esityksen eduskunta edellyttää, että hallitus ei tuo eduskuntaan verolakesitystä, jonka perimmäisenä tarkoituksena on valtiopäiväjärjestyksen sisältämä lepäämäänjättämismahdollisuus sivuuttaen heikentää toimeentulon lakisääteistä perusturtaa."

Ed. Jäätteenmäki on ed. Stenius-Kaukosen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Suomalainen sosiaaliturva perustuu huomattavalla osallaan pohjoismaiseen kansanvakuutusjärjestelmään, jossa kaikki vakuutetut saavat etuuksia pääosin riippumatta aikaisemmasta työhistoriasta, perhesuhteista, muista ansioista tai vastaavista seikoista. Eduskunta edellyttää, että säästölajeilla ei puututa sosiaaliturvamme tämän osan ydinsisältöön."

Ed. Moilanen on ed. Seivästön kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään hallituksen esityksen eduskunta katsoo, että uudistettaessa perheoikeutta ja yleensäkin elämän perusarvoja käsittävää lainsäädäntöä tulee yhteiskunnassa pyrkiä laajaan yhteisymmärrykseen ja kansalaiskeskusteluun eikä puheena olevaa lainsäädäntöä tule muuttaa niukan eduskuntaenemmistön turvin."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä tulee edustajien Jäätteenmäen ja Moilasan perustelulausumaehdotuksiin, totean, että niitä ei ollut työjärjestyksen 44 §:n mukaisessa määräajassa jätetty viime perjantaina keskusteltaviksi. Katson kuitenkin, että ehdotusten esittelemiseen on käsiteltävänä olevan esityksen luonne huomioon ottaen erityistä syytä.

Äänestykset ja päätökset:

Puhemies: Ensin on päätettävä lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi.

Joka hyväksyy ehdotuksen lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi, äänestää "jaa"; joka ei sitä hyväksy, äänestää "ei". Jos vähintään 5/6 annetuista äänistä kannattaa mainittua ehdotusta, on se hyväksytty, mutta muuten ehdotus on hylätty.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Alho, Andersson, S-L. Anttila, U. Anttila, Antvuori, Aula, Backman, von Bell, Biaudet, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Heikkinen, Helle, Hiltunen, Hurskainen, Huuhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Iivari, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Järvilahti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kalliomäki, Kallis, Kanerva, Kankaanniemi, Karhunen, Kasurinen, Kauppinen, Kautto, Kekkonen, Kempainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korhonen, Korkea-oja, Korva, Koski, Koskinen, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Lahtinen, Laitinen, Laivoranta, Lamminen, M. Laukkanen, Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, J. Leppänen, P. Leppänen, Liikkanen, Lindqvist, Lindroos, Linnainmaa, Lipponen, Louekoski, Louvo, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Malm, Markkula, Mattila, Metsämäki, Miettinen, Muttilainen, Myller, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nikula, Nordman, Norrback, Nyby, Näsi, A. Ojala, O. Ojala, Ollila, Paakkinen, Paasio, Paloheimo, Pekkarinen, Perho-Santala, Pesälä, M. Pietikäinen, S. Pietikäinen, Pokka, Polvi, Polvinen, Puhakka, Puisto, Pulliainen, Pura, Pykäläinen, Rajamäki, Ranta, Rask, Rauramo, E. Rehn, O. Rehn, Renko, Renlund, Rimmi, Rinne, J. Roos, T. Roos, Rossi, Rusanen, Ryyänen, Rätty, Rönnholm, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Savolainen, Seivästö, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhola, Särkijärvi, Taina, Takala, Tiuri, Toivonen, Tuomioja, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Uosukainen, Urpilainen, Wahlström, Vanhanen, Varpasuo, Vehkaoja, Westerlund, Vihriälä, Viinanen, Viljamaa, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Vuoristo, Vähäkangas, Vähänäkki, Väistö, Väyrynen ja Zyskiewicz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Aittoniemi, Apukka, Jurva, Laakso, Laaksonen, Laine, V. Laukkanen, Moilanen, Mäkelä, Mäkipää, Riihijärvi, Seppänen, Suonen, Tennilä ja Vistbacka.

Poissa äänestyksestä ovat edustajat Astala, Donner, Morri ja Peltari.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 179 jaa- ja 16 ei-ääntä; poissa 4. (Koneään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt ehdotuksen lakiehdotuksen julistamisesta kiireelliseksi.

P u h e m i e s : Nyt on äänestettävä lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; joka ei sitä hyväksy, äänestää ”ei”. Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä on jaa-ääniä, on lakiehdotus hyväksytty, mutta muuten se on hylätty.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Alho, Andersson, S-L. Anttila, U. Anttila, Antvuori, Apukka, Aula, Backman, von Bell, Biaudet, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hassi, Hautala, Heikkinen, Helle, Hiltunen, Hurskainen, Huuhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Iivari, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Järvilahti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kalliomäki, Kallis, Kanerva, Kankaanniemi, Karhunen, Kasurinen, Kauppinen, Kautto, Kekkonen, Kempainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korhonen, Korkea-oja, Korva, Koski, Koskinen, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Lahtinen, Laitinen, Laivoranta, Lamminen, M. Laukkanen, Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, J. Leppänen, P. Leppänen, Liikkanen, Lindqvist, Lindroos, Linnainmaa, Lipponen, Louekoski, Louvo, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Malm, Markkula, Mattila, Metsämäki, Miettinen, Moilanen, Muttilainen, Myller, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nikula, Nordman, Norrback, Nyby, Näsi, A. Ojala, O. Ojala, Ollila, Paakkinen, Paasio, Paloheimo, Pekkarinen, Perho-Santala, Pesälä, M. Pietikäinen, S. Pietikäinen, Pokka, Polvi, Polvinen, Puhakka, Puisto, Pulliainen, Pura, Pykäläinen, Rajamäki, Ranta, Rask, Rauramo, E. Rehn, O. Rehn, Renko, Renlund, Rimmi, Rinne, J. Roos, T. Roos, Rossi, Rusanen, Ryyänen, Rätty, Rönnholm, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Savolainen, Seivästö, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhola, Särkijärvi, Taina, Takala, Tiuri, Toivonen, Tuomioja, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Uosukainen, Urpilainen, Wahlström, Vanhanen, Varpasuo, Vehkaoja, Westerlund, Viinanen, Viljamaa, Viljanen, Virrankoski, Vuoristo, Vähä-

kangas, Vähänäkki, Väistö, Väyrynen ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aittoniemi, Jurva, Laakso, Laine, V. Laukkanen, Mäkelä, Mäkipää, Riihijärvi, Suhonen, Tennilä, Vihriälä, Vistbacka ja Vuorensola.

"Tyhjää" äänestävät edustajat R. Aho ja Seppänen.

Poissa äänestyksestä ovat edustajat Astala, Donner, Morri ja Peltari.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 180 jaa- ja 13 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 4. (Koneään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Nyt on päätettävä perusteluja koskevista ehdotuksista.

Äänestys ed. Helteen 1) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Helteen 1) ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 8 jaa- ja 175 ei-ääntä; poissa 16. (Koneään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Helteen 1) ehdotuksen.

Äänestys ed. Helteen 2) ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Helteen 2) ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 1 jaa-ääni ja 182 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 15. (Koneään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Helteen 2) ehdotuksen.

Äänestys ed. Jäätteenmäen ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Jäätteenmäen ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 1 jaa-ääni ja 176 ei-ääntä, 7 tyhjää; poissa 15. (Koneään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Jäätteenmäen ehdotuksen.

Äänestys ed. Moilasan ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Moilasan ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 22 jaa- ja 148 ei-ääntä, 13 tyhjää; poissa 16. (Koneään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Moilasan ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi puoluelain 10 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 57

Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 6

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Keskustelu asiasta julistettiin päättyneeksi viime perjantaina pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on ed. Aittoniemi ed. Jurvan kannattamana ehdottanut, että eduskunta ei hyväksyisi mietinnön perustelujen viimeistä virkettä.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Aittoniemen ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 188 jaa- ja 7 ei-ääntä; poissa 4. (Koneään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotukset laeiksi teletointintalain muuttamisesta sekä radiolain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 227/1991 vp

Liikennevaliokunnan mietintö n:o 2

Suuren valiokunnan mietintö n:o 2

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Keskustelu asiasta julistettiin päättyneeksi viime perjantaina pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on ed. Tennilä ed. Laineen kannattamana ehdottanut, että ensimmäinen lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy ensimmäisen lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”, jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

P u h e m i e s : Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, Aittoniemi, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Alho, S-L. Anttila, U. Anttila, Antvuori, Aula, Backman, von Bell, Biaudet, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Gustafsson, Hacklin, Hassi, Hautala, Heikkinen, Hiltunen, Hurskainen, Huhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Iivari, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Jurva, Järvilahti, Jääskeläinen, Jätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kalliomäki, Kallis, Kanerva, Kankaanniemi, Karhunen, Kasurinen, Kauppinen, Kautto, Kekkonen, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkea-osa, Korva, Koski, Koskinen, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Lahtinen, Laitinen, Laivoranta, Lamminen, M. Laukkanen, V. Laukkanen, Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, J. Leppänen, Liikkanen, Lindqvist, Lindroos, Linnainmaa, Lipponen, Louekoski, Louvo, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Malm, Markkula, Mattila, Metsämäki, Miettinen, Moilanen, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkipää, Mölsä, Niinistö, Nikula, Nordman, Norrback, Nyby, Näsi, A.

Ojala, Ollila, Paakkinen, Paasio, Paloheimo, Pekkarinen, Perho-Santala, Pesälä, M. Pietikäinen, S. Pietikäinen, Pokka, Puhakka, Puisto, Pulliainen, Pura, Pykäläinen, Rajamäki, Ranta, Rask, Rauramo, E. Rehn, O. Rehn, Renko, Renlund, Riihijärvi, Rinne, J. Roos, T. Roos, Rossi, Rusanen, Ryyänen, Rätty, Rönnholm, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Savolainen, Seivästö, Skinnari, Suhola, Suhonen, Särkijärvi, Taina, Takala, Tiuri, Toivonen, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Uosukainen, Urpilainen, Vanhanen, Varpasuo, Vehkaoja, Westerlund, Vihriälä, Viinanen, Viljamaa, Viljanen, Virrankoski, Vistbacka, Vuorensola, Vuoristo, Vähänäkki, Väistö, Väyrynen ja Zyskiewicz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Andersson, Apukka, Haavisto, Hel-le, Korhonen, Laakso, Laaksonen, Laine, P. Leppänen, O. Ojala, Polvi, Polvinen, Rimmi, Seppänen, Stenius-Kaukonen, Tennilä, Wahlström ja Vähäkangas.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Astala, Donner, Halonen, Morri, Pelttari ja Tuomioja.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 174 jaa- ja 19 ei-ääntä; poissa 6. (Koneään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt ensimmäisen lakiehdotuksen.

Toinen lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi Venäjän federaation kanssa kaupasta ja taloudellisesta yhteistyöstä tehdyn sopimuksen, siihen liittyvän kirjeenvaihdon ja alkuperäsääntöjen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 41

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 7

P u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus laiksi Barbadosin kanssa tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 173/1991 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 23

P u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä valtiovarainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Valtiovarainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotus laiksi Kanadan kanssa tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 174/1991 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 24

P u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä valtiovarainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Valtiovarainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotus laiksi Tanskan, Islannin, Norjan ja Ruotsin kanssa perintö- ja lahjaveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 60
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 25

P u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä valtiovarainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Valtiovarainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ehdotus laiksi polttoaineverosta annetun lain verotaulukon muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 71

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 26

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta, minkä jälkeen päätetään lakiehdotuksesta. Koska toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus koskee lisättyä veroa, joka on tarkoitettu kannettavaksi yhtä vuotta pitemmältä ajalta, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 1 momentin mukaan hyväksytty, jos sitä kolmannessa käsittelyssä on kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä. Muussa tapauksessa lakiehdotus on rauennut, ja asia on palautettava valtiovarainvaliokuntaan mainitun pykälän 2 momentissa säädettyssä tarkoituksessa.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Apukka: Herra puhemies! On kohtuutonta, että polttoaineveroa kerta toisensa jälkeen korotetaan maan kaikissa osissa samalla tavalla. Meillä on hyvin monia alueita Pohjois- ja Itä-Suomessa, missä ei ole joukkoliikennettä juuri lainkaan, ja siellä joutuvat ihmiset käyttämään yksityisautoa välttämättömiin työ- ja asiointimatkoihinsa jatkuvasti. Vasemmistoliitto esitti lain toisessa käsittelyssä alueellista porrastusta, joka erityisesti sen jälkeen, kun polttoaineiden tasahintajärjestelmä poistettiin, olisi ollut jonkunlainen kohtuullinen ja oikeudenmukainen toimenpide siitä syystä, että polttoaineiden maksaa meillä tänä päivänä lähes markan enemmän Pohjois- ja Itä-Suomessa litralta kuin muualla. Koska meidän tavoitteitamme ei toisessa käsittelyssä saatu lävitse, ehdotan mietintöön liitettyn I vastalauseeseen viitaten lausumaa, joka kuuluu seuraavasti:

”Eduskunta edellyttää hallituksen selvittävän pikaisesti keinot polttoaineveron osittaiseksi korvaamiseksi niille, jotka eivät voi käyttää joukkoliikennettä työ- tai välttämätöntä asiointimatkaa tehdessään, ja antavan siitä pikaisesti esityksen eduskunnalle.”

Ed. Laaksosen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Apukan hyvin perusteltua ehdotusta.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Ed. Apukka on tämän suuntaisia näkemyksiä esittänyt jo aikaisemminkin, kun on ollut kysymys polttoaineverolain muuttamisesta eli veron korottamisesta. Nämä ajatukset ovat aivan oikeita, koska julkinen liikenne jatkuvasti vähenee tietyillä syrjäalueilla. Toisaalta myös, kun näillä alueilla työssäkäyvät joutuvat käyttämään omaa ajoneuvoaan ja kun verottaja suhtautuu niin nihkeästi kuin suhtautuu matkakustannuksiin omalla kulkuvälineellä, niin jo siitäkin syystä ja yleensä oman käyttötarpeen vuoksi tämän tyyppinen porrastus olisi tarpeellista. Tästä syystä SMP:n eduskuntaryhmä kannattaa ja tulee tukemaan tätä. Toisin sanoen minäkin kannatan ed. Apukan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Apukka ed. Laaksosen kannattamana ehdottanut I vastalauseeseen mukaista perustelulausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Apukan ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 135 jaa- ja 51 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 12. (Koneään. 9)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ehdotukset arpajaisverolaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 15

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 27

P u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu asiasta, minkä jälkeen päätetään lakiehdotuksista.

Koska toisessa käsittelyssä päätetty ensimmäinen lakiehdotus koskee osittain lisättyä veroa, joka on tarkoitettu kannettavaksi yhtä vuotta pitemmältä ajalta, ja kun hallituksen esitykseen sisältyvät toinen ja kolmas lakiehdotus muodostavat asiallisesti yhden kokonaisuuden ensimmäisen lakiehdotuksen kanssa, ehdotan meneteltäväksi seuraavasti:

Ensimmäinen lakiehdotus on valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 1 momentin mukaan hyväksytty, jos sitä kolmannessa käsittelyssä on kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä. Muussa tapauksessa lakiehdotus on rauennut ja asia on tältä osin palautettava valtiovarainvaliokuntaan mainitun pykälän 2 momentissa säädettyssä tarkoituksessa.

Jos ensimmäinen lakiehdotus hyväksytään, katsotaan myös toinen ja kolmas lakiehdotus hyväksytyiksi. Jos ensimmäinen lakiehdotus raukeaa, keskeytetään toisen ja kolmannen lakiehdotuksen käsittely, kunnes valtiovarainvaliokunnan lausunto ensimmäisestä lakiehdotuksesta on saatu.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Lahti-Nuuttila: Arvoisa puheemies! On harmillista, että eduskunnan kiireistä ja vilkasta aikaa joudutaan nyt käyttämään yhteen pieneen yksityiskohtaan, mutta tämä pieni yksityiskohta on kuitenkin varsin tärkeä.

Arpajaisverojärjestelmän muuttaminen tämän lain avulla on perusteltua, sitä yhtä tärkeää yksityiskohtaa lukuunottamatta. Lakiahan sovelletaan kaikkiin niihin arpajaisiin, joista saadut voitot nykyisen lain mukaan ovat arpajaisveron alaisia. Lisäksi lakia sovellettaisiin rahautomaatti- ja kasinopeleihin.

Eduskunnan käsitellessä toisessa käsittelyssä lakiesitystä tuli esitys siitä, että tavara-arpajaisien osalta ei hyväksyttäisi lainkaan veron määräämistä. Tämä esitys kuitenkin hävisi äänestyksessä, joten on välttämätöntä, että ainakin halli-

tusta innostetaan kiinnittämään tulevaisuudessa asiaan huomiota.

Tavara-arpajaisien osaltahan perittävän veron määrä nousee noin kolminkertaiseksi. Veron kokonaistuotto olisi kuitenkin edelleen vain joi-takin satojatuhansia markkoja eli merkityksetön. Ilmeistä on, että tällainen pieni veron tuotto kuluisi ainoastaan hallinnollisten toimien kustannuksiin. Joillekin näitä tavara-arpajaisia järjestäville yhdistyksille vero saattaa nousta kuitenkin nykyiseen verrattuna jopa kymmenkertaiseksi.

Lähes kaikki tavara-arpajaisia järjestävät yhdistykset ovat yleishyödyllisiä, ja niiden omaa varainhankintaa ei olisi mitään syytä vaikeuttaa ja heikentää. Nämä järjestöt saavat yhteiskunnan kannalta hyödyllisten tehtäviensä hoitamiseen usein myös valtionapua, jonka saamiseksi edellytetään omarahoitusosuutta. Omarahoitusosuuden kokoaminen luonnollisesti vaikeutuu verotuksen kiristymisen myötä.

Lain valmistelussa ei tavara-arpajaisien järjestäjiä lainkaan kuultu, mikä on aika hämmästyttävää. Mitään ei auttanut myöskään se, että valtiovarainvaliokunnan verojaosto kuuli niiden edustajia ja ymmärtääkseni sille kävi hyvin selväksi näiden järjestöjen perusteltu huoli. Ilmeisesti kysymys oli niin pienestä asiasta, etteivät hallitus tai hallituspuolueet katsoneet tarpeelliseksi ehkäistä ennakolta syntyvää ongelmaa, joka on suuri tavara-arpajaisien järjestäjille. Nii-tä ovat pääasiassa sosiaali-, terveys-, urheilu-sekä veteraanijärjestöt.

Varsin havahduttava on Suomen Punaisen Ristin tarjoama esimerkki uuden arpajaisverolain vaikutuksista sen järjestämiä tavara-arpajaisia koskien. Suomen Punainen Risti on vanhan lain mukaan maksanut veroa tavara-arpajaisistaan 8 500 markkaa. Uuden lain mukaan vastaava vero nousisi peräti 60 000 markkaan. Olen varma, että monet edustajat ovat kanssani samaa mieltä siitä, ettei tämä voi olla oikein.

Jotta hallitus innostuisi lain voimassa ollessa kiinnostumaan syntyvästä epäkohdasta, ehdotan eduskunnan lausuvan nyt lain kolmannessa käsittelyssä seuraavaa:

”Tavara-arpajaisista maksettavan veron minkertaistuessa vaikeutuu muun muassa sosiaali-, terveys- ja urheilujärjestöjen omatoiminen varojen hankinta. Arpajaisveron tuotto tältä osin jää valtiolle kuitenkin merkityksellömäksi riittäen ehkä hallinnollisiin kustannuksiin. Tämän vuoksi eduskunta edellyttää, että hallitus arvioi tavara-arpajaisien verotuksen tarkoituk-

senmukaisuutta saatavien kokemusten perusteella.”

Tämä ponsi on laadittu varsin lievähenkiseen muotoon juuri sen vuoksi, että myös hallituspuolueiden edustajat havahtuisivat tässä vaiheessa tukemaan sitä, että tavara-arpajaisien järjestäjiä ei hamaan kaukaisuuteen saakka kohdeltaisi sillä tavalla, kuin tämä uusi laki tulee tekemään.

Ed. Backman: Herra puhemies! Tämän veronkorotushallituksen veropolitiikka on aika erikoista. Kun se tämän lain yhteydessä esimerkiksi verottaa Raha-automaattiyhdistyksen järjestämää kasinopelitoimintaa, jolla tuetaan hyvin merkittävää yhteiskunnallista työtä tekeviä sosiaali- ja terveysalan järjestöjä, niin samainen hallitus on poistanut kokonaan veron todelliselta kasinopeliltä eli pörssikaupan leimaveron.

Tässä esityksessä erityisen heikolle kohtelulle tulevat tavara-arpajaisia järjestävät yhteisöt, ja ne yhteisöt ovat, kuten ed. Lahti-Nuuttila totesi, juuri sosiaali- ja terveysalan järjestöjä, myös liikunta- ja nuorisojärjestöjä. Nyt nämä järjestöt joutuvat ensimmäin muutenkin vaikeana aikana omarahoitusosuutta jotenkin muutoin kuin arpajaistuotolla.

Tässä mielessä kannatan ed. Lahti-Nuuttilan tekemää lausumaehdotusta, jonka perusteella voitaisiin seurata, millä tavalla järjestöt kärsivät tästä verolainsäädännön uudistuksesta, ja tarvittaessa voitaisiin poistaa tämä täysin turha tavara-arpajaisvero.

Ed. Linnainmaa: Arvoisa puhemies! Vastaan ed. Lahti-Nuuttilan puheenvuoroon. Ed. Backmanin puheenvuoroon oli mahdotonta pyytää puheenvuoroa, koska tänne hälinän takia ei kuulunut, mitä hän sanoi.

Mutta olisin halunnut kiinnittää huomiota tässä vaiheessa vielä siihen, että valiokuntakuulemisen aikana tuli selvästi esiin se, että verovelvollisten tasapuolinen kohtelu kyllä puolustaa tätä 1,5 prosentin verotusta. Haluaisin korostaa sitä, että vähäiset arpajaiset jäävät tässä ulkopuolelle eli veroa ei ole suoritettava, jos kalenterikuukaudelta suoritettava veromäärä olisi vähemmän kuin 300 markkaa. Aivan erityisesti haluan korostaa sitä, että tavara-arpajaisista jäisivät verovapaiksi nykyisinkin kokonaan verovapaat tavara-arpajaiset. Lisäksi verovapaus laajenisi koskemaan myös niitä tavara-arpajaisia, joissa myynnissä olevien arpojen yhteenlaskettu myyntihinta on yli 20 000 markkaa mutta

joista kertynyt tuotto on kuitenkin alle 20 000 markkaa. Eli valiokunnan saamien selvitysten perusteella tämä hallituksen esitys on mielestäni perusteltu.

Ed. Lahti-Nuuttila: Arvoisa puhemies! Ed. Linnainmaa käytti puheenvuorossaan juuri niitä perusteluita, mitä täällä on esitetty aikaisemminkin. Kun ajatellaan Punaista Ristiä, Reumaliittoa, Invalidiliittoa tai mitä tahansa muuta valtakunnallista yleishyödyllistä yhteisöä, niin ne järjestävät luonnollisesti valtakunnallisia ja suhteellisen suuria arpajaisia. Vain tällä tavallahan ne voivat varmistaa myös tärkeän toimintansa omarahoitusosuuden.

Ed. Linnainmaa puhui pienemmistä arpajaisista eikä halunnut kajota ollenkaan varsinaiseen ongelmaan Ymmärsin verojaostossa asiaa käsiteltäessä, että myös ed. Linnainmaalle kävi hyvin selväksi Suomen Punaista Ristiä koskenut esimerkki. Nykyinen lain mukaan Punainen Risti maksaa arpajaisista siis veroa noin 8 500 markkaa, mutta kun samoihin arpajaisiin sovelletaan uutta lakia, Punainen Risti joutuisi maksamaan veroa 60 000 markkaa.

Vaikka kohdellaankin tasapuolisesti eri veronmaksajatahoja, niin kyllä kai meidän on paikallaan tunnustaa se, että sosiaali- ja terveysalan järjestöt kuten urheilu- ja nuorisojärjestöt ja veteraanijärjestöt tarvitsevat myös tällaisen tuen toiminnalleen, ettei niitä toista kautta veroteta rankasti ja toista kautta jouduta antamaan ehkä entistä enemmän avustuksia.

Ed. Härmäläinen: Arvoisa puhemies! Ed. Linnainmaan arviot tasapuolisuudesta tämän lain yhteydessä eivät pidä paikkaansa. Tasapuolisuutta ei todellakaan ole se, että kansalaisjärjestöjen tavara-arpajaisia verotetaan entistä kovemmin samaan aikaan, kun kansalaisjärjestöiltä edellytetään entistä enemmän toisaalta omavastuuta rahoituksen järjestämisessä ja yhteiskunnan tuen saamisessa.

Kun yhteiskunta muullakin tavoin entistä enemmän antaa ymmärtää, että kansalaisjärjestöjen tulee ottaa vastuuta niistä toimista, joita yhteiskunta ei omalla rahoituksellaan kykene hoitamaan, niin erittäin pienen verotuoton vuoksi aiheutetaan tavattoman suuri haitta niille kansalaisjärjestöille, joita — näin olen ymmärtänyt — kokoomus ja keskustakin ovat sanoneet pitävänsä arvossa ja joiden palveluita kansalaiset tarvitsevat. Tavattoman pienen verotuoton vuoksi ollaan nyt raunioitta-

massa erittäin merkittävien, sosiaali- ja terveydenhuollon parissa työtä tekevien kansalaisjärjestöjen mahdollisuuksia toimia: Punaisen Ristin, Reumaliiton, Invalidiliiton ja kaikkien muidenkin, jotka kuten me tiedämme merkittävän osan omasta rahoituksestaan ovat nimenomaan arpajaisilla järjestäneet.

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Lahti-Nuuttilan tekemää ponsiehdotusta ja varmasti eduskuntaryhmäkin, mutta kun ehtimiseen mainitaan Punaisen Ristin nimi, kyllä nämä punaisetristit ovat keksineet erilaisia rahoitusyhteistyöjärjestelyjä omalle toiminnalleen. Esimerkiksi Punainen Risti tänä päivänä saa suuren osan tuloistaan Suomessa sillä tavalla, että täällä olevat pakolaiset ovat heidän hoidettavanaan ja yleiskustannukset, mitä heille maksetaan, ovat moninkertaisia siihen nähden, mitä ovat todelliset kustannukset. He siis rahtaavat tänne pakolaisia, ovat Georg Otsia vastassa rannassa. Vaikka poliisi ajaisi sellaiset pakolaiset takaisin, joilla ei ole mitään osuutta tulla Suomeen, Punaisen Ristin edustajat tekevät poliisista tyhjän, ja näin heidät otetaan tänne, koska SPR saa heistä 10—15 prosenttia valtion maksamista kustannuksina yleiskustannuksilla Punaisen Ristin kassaan.

Herra puhemies! Minä en halua Punaisen Ristin arvoa mitenkään alentaa, sehän on jonkinlainen tabu, jota ei saisi missään tapauksessa loukata. Mutta ei tämä maailma niin ihmeellinen ole, ettei täällä uusia asioita voisi ottaa esiin. Väitän, että Punainen Risti tekee bisnestä pakolaissysteemillä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Lahti-Nuuttila ed. Backmanin kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Tavara-arpajaisista maksettavan veron moninkertaistuksen vaikeutuu muun muassa sosiaali-, terveys- ja urheilujärjestöjen omatoiminen varojen hankinta. Arpajaisveron tuotto tältä osin jää valtiolle kuitenkin merkitykselliseksi riittäen ehkä hallinnollisiin kustannuksiin. Tämän vuoksi eduskunta edellyttää, että hallitus arvioi tavara-arpajaisien verotuksen tarkoituksenmukaisuutta saatavien kokemusten perusteella."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Toinen ja kolmas lakiehdotus katsotaan hyväksytyiksi.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Lopuksi on äänestettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Lahti-Nuuttilan ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 98 jaa- ja 84 ei-ääntä; poissa 17. (Koneään. 10)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ehdotukset kiinteistöverolaiksi sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 50
Lakialoitteet n:ot 13 ja 14
Toivomusaloitteet n:ot 103, 112 ja 153/1991 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 28

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Apukka: Herra puhemies! Viime viikolla käydyssä toisessa käsittelyssä esitimme vasemmistoliiton käsitykset hallituksen esityksestä ja totesimme, että laki on monessa suhteessa erittäin epäoikeudenmukainen emmekä voi sitä hyväksyä, mikäli hallitus ei ole valmis sitä joltakin osin tarkistamaan. Viime viikolla kuitenkin kävi selväksi, että hallitus ei ole siihen valmis, ei edes voimaantumisen siirtämiseen.

Sen vuoksi ehdotan, että lakiehdotukset hylättäisiin.

Pääosin kolmesta syystä vasemmistoliiton mielestä ehdotus on epäoikeudenmukainen: Ensinnäkin laki kohdentuu pääosin asumiseen ja nostaa asumiskustannuksia. Toiseksi tällä tavalla saatetaan köyhät kunnat pakon eteen ja pitää mään korkeita kiinteistöveroprosentteja juuri niillä alueilla, missä on myös korkeat veroäyrin hinnat. Kolmanneksi laki on epäoikeudenmukainen siitä syystä, että se toimii bruttoperiaatteella eli esimerkiksi omakotitalosta, joka valmistuessaan on jokaista nurkanpäästä myöten velkaa, varsinaisesti velasta maksetaan kunnalle kiinteistöveroa. Tämä ei voi meidän mielestämme olla oikein.

Sen takia, herra puhemies, ehdotan lakiehdotusten hylkäämistä.

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! SMP:n eduskuntaryhmä teki ed. Mäkelän lakialoitteen pohjalta muutosehdotukset lakiin toisessa käsittelyssä. Peruslähtökohtana oli, että vähätuloisten ihmisten asemaa helpotettaisiin erityisesti haja-asutusalueilla. Pyrimme saamaan tiettyjä tulo rajoja esteeksi tai rajaksi sille, mistä alkaen kiinteistöverotusta voitaisiin suorittaa. Ehdotuksia ei kuitenkaan hyväksytty. Me katsoimme, että tämä kohta nimenomaan on tärkeä kiinteistöverolaissa: haja-asutusalueiden vähäosaisten ja vähätuloisten ihmisten asema kiinteistöveron kohteena, siis heidän omistamansa asunnon asema kiinteistöveron kohteena, että emme voi sitä hyväksyä.

Tästä syystä, herra puhemies, kannatan ed. Apukan hylkäämisehdotusta.

Ed. Backman: Herra puhemies! Keskeistä verolainsäädännössä on se, että veropohja on mahdollisimman kattava. Kattavan pohjan avulla päästään siihen, että yksittäisen veronmaksajan vero ei nouse kohtuuttomaksi. Erityisen tärkeää se olisi ollut nimenomaan kiinteistöveron osalta. Hallituksen esitys, jota nyt ollaan hyväksymässä sellaisenaan, pitää sisällään erittäin kapean veropohjan, koska veron ulkopuolelle jäävät kokonaan metsät ja maatalousmaa.

Sosialidemokraatit esittivät, että veropohjaa olisi laajennettu. Esitimme myös, että ns. vapaaajan asuntojen verotusmahdollisuus ei olisi kuusinkertainen verrattuna normaaleihin samassa kunnassa sijaitseviin asuntoihin vaan korkeintaan kaksinkertainen.

Kun lain voimaantulo ensi vuoden alussa

tulee tietämään erittäin suuria vaikeuksia verohallinnolle, joka on jo tällä hetkellä ylityöllistetty eikä ole vielä päässyt aiemmista atk- ym. ongelmistaan normaaliin päiväjärjestykseen, olisi ollut syystä lykätä lain voimaantuloa yhdellä vuodella.

Kun sosialidemokraatit eivät saaneet näitä kolmea keskeistä elementtiä muutettua laissa, niin olemme myös sitä mieltä, että tässä yhteydessä tämä sinänsä oikea laki, että siirrytään yhteen kiinteistöveroon, tulisi tässä muodossa hylätä ja palata asiaan uuden perustellumman esityksen muodossa.

Ed. R. Aho: Herra puhemies! Kannatan ed. Apukan tekemää hylkäysehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Apukka ed. Aittoniemen kannattamana ehdottanut, että toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotukset hylätty.

Puhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, S.-L. Anttila, U. Anttila, Antvuori, Aula, Bjaudet, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Haavisto, Hassi, Hautala, Heikkinen, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämies, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Järvilahti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Kanerva, Kankaanniemi, Karhunen, Kauppinen, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkea-oja, Korva, Koski, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Lahtinen, Laivoranta, Lamminen, M. Laukkanen, V. Laukkanen, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, J. Leppänen, Liikkainen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Luukkainen, Malm, Markkula, Mattila, Moilanen, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nikula, Nordman, Norrback, Näsi, Ollila, Pekkarinen, Perho-

Santala, M. Pietikäinen, S. Pietikäinen, Pokka, Puhakka, Pulliainen, Pura, Pykäläinen, Rauramo, E. Rehn, O. Rehn, Renko, Renlund, Rossi, Rusanen, Ryytänen, Rätty, Röntynen, Saapunen, Saari, Saario, Saastamoinen, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Särkijärvi, Taina, Takala, Tiuri, Toivonen, Turunen, Ukkola, Uosukainen, Vanhanen, Varpasuo, Westerlund, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö ja Zyskowitz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Aittoniemi, Alho, Andersson, Apukka, Backman, von Bell, Gustafsson, Hacklin, Halonen, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Jaakonsaari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, P. Leppänen, Lindroos, Lipponen, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Metsämäki, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Nyby, A. Ojala, O. Ojala, Paakkinen, Paasio, Paloheimo, Polvi, Polvinen, Puisto, Rajamäki, Ranta, Rask, Riihijärvi, Rimmi, Rinne, J. Roos, T. Roos, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tennilä, Tuomioja, Tykyläinen, Törnqvist, Urpilainen, Wahlström, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas ja Vähänäkki.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Astala, Donner, Iivari, Laurila, Miettinen, Morri, Pelttari, Pesälä, Rönholm, Salolainen ja Väyrynen.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 116 jaa- ja 72 ei-ääntä; poissa 11. (Koneään. 11)

Eduskunta on hyväksynyt toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Ehdotukset kuntien valtionosuuslaiksi sekä siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 214/1991 vp
Toivomusaloitteet n:ot 181, 243, 249 ja 254/1991 vp
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 5

Puhemies: Ensinnäkin keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Apukka: Arvoisa puhemies! Tämä valtionosuuslainsäädäntö on monessa mielessä hyvin tarpeellinen ja hyvä ratkaisu kuntien itsehallinnon kehittämisen kannalta. Mutta tässä muodossaan, missä me olemme sitä nyt käsittelemässä, se pitää sisällään yhden erittäin suuren epäkohdan. Tähän epäkohtaan ovat muun muassa ed. Korva ja Ukkola kiinnittäneet huomiota omassa vastalauseessaan, mutta asia on jäänyt mielipiteen tasolle tässä salissa.

Arvoisa puhemies! Sen vuoksi ehdotan perusteluissa lausuttavaksi sen tekstin mukaisesti, joka on nimelläni jaettu:

”Hyväksyessään esityksen kuntien valtionosuuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi eduskunta edellyttää, että hallitus antaa hyvissä ajoin ennen siirtymäkauden päättymistä eduskunnan käsiteltäväksi muutosesityksen, jolla kompensoidaan pysyvästi kunnille valtionosuusuudistuksesta nykyjärjestelmään verrattuna aiheutuvat valtionosuuden menetykset.”

Lausuma on erittäin tärkeä siitä syystä, että lain sisältö perustuu hyvin sattumanvaraisesti valittuun kertoimeen. Sen jälkeen kun siirtymäkausi on mennyt ohitse, Pohjois- ja Itä-Suomen läänit, köyhimmät alueet, ovat menettäjinä, joskin keskimääräisesti julkishallinnon kustannusten jako säilyy nykytasolla.

Vasemmistoliiton mielestä voi olla lain tavoitteena, että siirtymäkauden jälkeen jää pysyvä menetys näille kaikkein huonoimmille alueille. Sen vuoksi edellyttämme, että esitys täydestä kompensatiosta tuotaisiin eduskuntaan ennen siirtymäkauden päättymistä.

Ed. Urpilainen: Arvoisa puhemies! Kunnallistalouden tilanne on tällä hetkellä vaikea. Verotulojen romahdus on merkinnyt kunnallistalouden rahoitusali jäämän voimakasta kasvua. Tänä vuonna kunnallistalouden rahoitusvajeen arvioidaan kohoavan yli 8 miljardiin markkaan ja ensi vuonna yli 10 miljardiin markkaan nykyisillä äyri hinnoilla laskettuna. Näin suuri alijäämä merkitsee keskimäärin kolmea veroäyri penniä kuntien taloudessa. Monissa kunnissa on kuitenkin jo tällä hetkellä vakavia maksuvalmiusongelmia ja veroäyri hinnankorotuspaineet ovat huomattavan suuret. Eittämättä kunnallistalouden kriisi on jo johtanut ja johtaa jatkossakin äyri hinnan korotuksiin, koska äyrimäärän kasvua ei ole odotettavissa kuin aikaisintaan vuonna 94. Kaikkiaan rahoitusvajeen aiheuttamia paineita ei kuitenkaan voi sälyttää kuntalaisille lisärasitteena.

Kuntien lainakanta on tällä hetkellä 25 miljardia markkaa, ja sen on arvioitu kasvavan ainakin 45 miljardiin markkaan vuoteen 95 mennessä. Pelkästään kuntien lainanhoitokulujen lisäys veroäyri hintaan merkitsee niiden osuuden kohoamista nykyisestä 2,8 pennistä 4,3 penniin vuoteen 95 mennessä.

Näin ollen on selvää, että kunnallistalous ei kestä uusia kustannuksia lisääviä velvoitteita eikä myöskään kustannusjaon muuttumista valtion ja kuntien välillä nykyistä enemmän kuntien vastuulle. Kuntien tehtävistä 2/3 on lakisääteisiä koulutukseen, terveydenhuoltoon ja sosiaalitoimeen liittyviä palvelutehtäviä. Valtionosuudet vastaavat nykyään noin viidennestä kuntien tuloista, monissa kunnissa toki huomattavasti tätä enemmän.

Nyt käsitellyssä oleva valtionosuusuudistus tulee edelleen lisäämään kuntien valtaa ja vastuuta palveluiden tuottamisessa. Uudistus korostaakin kunnan vastuuta palvelujen taloudellisesta sekä tehokkaasta järjestämisestä.

Kuntien rahoituskriisiä ei kuitenkaan saa pahentaa valtionosuusuudistuksella. Valtionosuuden yleislain perusteluosassa hallitus ilmoittaa, että kustannusjakoa ei tulla muuttamaan kuntakentän ja valtiovallan välillä. Tästä huolimatta maan hallitus on päättänyt opetustoimen säästöpäätöksistä, jotka muuttavat kustannusjakoa kunnille tappioksi vähintään 224 miljoonaa markkaa vuodessa. Kuntien keskusjärjestöjen laskelmien mukaan kustannusjaon muutos voi nousta jopa 800 miljoonaan markkaan vuodessa.

On luonnollista, että tämän kaltaiset yksipuoliset toimenpiteet tulevat jatkossa vakavasti vahingoittamaan kuntien ja valtiovallan luottamuksellista yhteistyötä. Toisaalta kustannusjaon muuttaminen sysäämällä kuntakentälle lisärasitteita johtaa kunnat yhä pahenevaan kustannuskriisiin. Muun muassa tämän takia on täysin perusteltua, että jo tälle eduskunnalle hallitus antaa selonteon valtionosuusuudistuksen käytännön vaikutuksista.

Kuntien tämänhetkisen rahoitusvajeen kattamiseksi voidaan kunnallisjärjestöjen arvioiden mukaan sosiaali-, terveys- ja koulutussektoreilla sekä yleisessä hallinnossa saavuttaa yhteensä korkeintaan 3,5 miljardin säästöt toimintoja tehostamalla ja palveluja olennaisesti heikentämällä. Paineet veroäyri hinnankorotukseen ovat toki senkin jälkeen suuret, mutta työttömyyden kasvu ja äyrimäärien hupeneminen eivät mahdollista kuin korkeintaan 1 miljardin markan lisätulot äyri hintaa korottamalla.

Myöskään kiinteistöverouudistus ei tulle lisäämään kuntien verotuloja niin paljon, että sillä olennaisesti voitaisiin kattaa syntyvä rahoitusali jäämä. Tarvittavan lisätulon se toki tarjoaa. Verotuksen uudistus tulee osaltaan pahimmillaan heikentämään peruskuntien taloutta.

Maksupolitiikassa kuntien liikkumavara on tällä hetkellä vähäinen, eikä maksujen korottamisilla voida lyhyellä ajalla saada ratkaisua ajankohtaiseen rahoituskriisiin. Nykyisessä talouslamassa on jo periaatteessa kyseenalaista korottaa palvelumaksuja, koska kunnallisveroäyri hinnankorotukset ja mm. raippaverot ovat kaventa neet kansalaisten käytettävissä olevia tuloja todella merkittävästi.

Kriisiä kuvaa hyvin myös se, että kaikkien mainittujen keinojen jälkeen kuntien on kohenettava talouttaan noin 5,5 miljardin markan lisälainanotolla ensi vuonna. On aivan selvää, että pidemmän päälle tällainen kehitys käy kunnille mahdottomaksi.

Kunnallistalouden kannalta yksi suuri uhkatekijä myös tulevaisuudessa on valtiovallan ennalta arvaamaton toiminta. Huolimatta valtionosuusuudistuksen kunnille tuomasta lisääntyneestä päätösvallasta nykyinen, jokasyksyinen ja tällä hetkellä omaksutun säästölinjan mukaan lähes ympärivuotinen epävarmuus valtion toimenpiteistä uhkaa vähitellen jo kunnallista itsehallintoa ja sen suunnitelmallista toimintaa ja kehittämistä. Viime kädessä kärsimään luonnollisesti joutuvat kuntalaiset eli palvelujen käyttäjät.

Tällaisesta paniikinomaisesta säästöpolitiikasta olisi syytä päästä eroon sopimalla valtion ja kuntien kesken usean vuoden linjaukset, niistä valtion toimenpiteistä, jotka vaikuttavat kuntien talouteen, liittyvät ne sitten menojen säästämiseen tai erilaisten verouudistusten toimeenpantoon. Tällainen suunnitelmallinen yhteistyö on sopusoinnussa myös valtionosuusuudistuksen ja kansalaisten edun kanssa.

Arvoisa puhemies! Edellä olevaan viitaten ehdotan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavan sisältöisen ponnen: "Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa uuden lainsäädännön oltua voimassa kaksi vuotta eduskunnalle selonteon valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistuksen vaikutuksista. Eduskunta edellyttää, että selonteon yhteydessä arvioidaan perusteellisesti uudistuksen vaikutuksia muun muassa yleisen valtionosuuden määräytymisperusteiden kuntakohtaisten vaikutusten ja tasausjärjestelmän näkökulmasta sekä kansalaisten peruspalveluiden toteutumisen näkökulmasta."

Ed. T a i n a : Arvoisa puhemies! Valtionosuusuudistuksen tavoitteet ovat monella tavalla myönteiset. Eri asia sitten on, toteuttaako nyt hyväksyttävä monimutkainen valtionosuuksien laskentatapa oikeudenmukaisuuden ja tasapuolisuuden periaatteita kuntien kesken. Kunnat ja kuntalaiset ovat eriarvoisessa asemassa palvelujen suhteen tällä hetkellä. Ne joutuvat myös säästöpäätöksiä tekemään erilaisista lähtökohdista. Käytännössä eniten joutuvat säästämään ne kunnat, joissa palveluista muutenkin on pulaa. Toivottavasti valtionosuusuudistus korjaa näitä vääristymiä.

Näyttää siltä, että uusi järjestelmä suosii taloudellisuutta kunnissa ja estää kuntia paisuttamasta oman hallintonsa kautta valtion menoja. Kunnissa on entistä tarkemmin mietittävä sitä, miten yksilöllisiin ja kalliisiin palveluihin kuntien varoilla pyritään. Pienet koulut ovat tästä hyvä esimerkki. Kunnissa on mietittävä, annetaanko kalliiden koulujen jatkaa toimintaansa vai onko taloudellisempaa käyttää enemmän varoja johonkin muuhun palveluun. Kunnissa voidaan myös paremmin pohtia sitä, järjestetäänkö spesiaalipalveluja kenties niin, että palvelujen käyttäjät maksavat osan palveluista itse. Tämä merkitsee niin suurta kulttuurin muutosta päätöksenteossa, että luulen siihen sopeutumiseen menevän aikaa sekä päättäjiltä että kuntalaisilta.

Tärkeintä tässä esityksessä on kuntien itse-

näistyminen, vastuun ja vallan siirtyminen lähelle kuntalaisia. Päätöksentekijöiden vastuun siirtäminen valtion kontrolle ei enää onnistu. Kuntien päättäjien on itse kannettava vastuu. Siinä onkin tekemistä, koska aina joku muu on tähän asti saatu vastuulliseksi vaikeista päätöksistä.

Vastuun ja vallan kasvaminen merkitsee myös sitä, että kuntalaisten osallistuminen päätöksentekijöiden valintaan tulee entistä merkittävämäksi. Äänestäminen on aina kannattanut. Nyt sen merkitys kasvaa entisestään. Toivottavasti äänestäjät myös oivaltavat lakiehdotuksen myötä tulevien muutosten merkityksen omalta kannaltaan.

Valtionosuusuudistusta käsiteltäessä on tullut monelta taholta epäilyjä kuntien päätöksentekijöitä kohtaan. On vaadittu normien purkamisen lieventämistä, koska ei uskota kunnissa osattavan päättää ilman valtion ohjausta. Sama pelko on vallannut osan kansanedustajista, joiden kuntien päätöksentekioelimitys toimivia puoluekumppaneita kohtaan tunnetaan suurta epäluuloa. Minä en olisi niin epäluuloinen. Mielestäni vastuun ottaminen ja oivaltaminen vaatii muutosta päättäjien asenteissa, mutta en epäile sen onnistumista. Sitä paitsi, jos kuntalaiset oivaltavat, että vastuunkantajat ovat kunnanvaltuutetuissa, joutuvat valtuutetut kuntalaisten tiukkaan kontrolliin. Sitä kautta demokratia kasvaa ja kuntalaisten mielipiteet tulevat paremmin huomioiduiksi.

Julkisen hallinnon palvelujen käyttäjien tulee vihdoin oivaltaa olevansa kuluttajia, jotka maksavat itse palveluistaan sekä maksuina että veroina. Käyttäjillä on oikeus vaatia kunnollista palvelua ja taloudellista varojen käyttöä. Veronmaksajien tulee vaatia mm. yksityisten palvelujen kanssa tehtävää yhteistyötä silloin, kun se on veronmaksajien etu. Turhat raja-aidat ja ideologiset esteet toivottavasti poistuvat taloudellisen ajattelun ja vastuun pakottamina.

Epäluulo kuntien päättäjiä ja kuntalaisten vaikutusmahdollisuuksia kohtaan on ilmeisesti saanut aikaan esityksen perusturvalautakunnasta. On haluttu vieläkin ylläpitää valtion kontrolia ja valvovaa isoa veljeä.

Sosiaali- ja terveystalokunnassa lähes kaikki asiantuntijat pitivät lautakuntaa tarpeettomana. Onhan hieman omituista, että sosiaali- ja terveysministeriössä on lautakunta, joka valvoo, että peruspalvelut vastaavat maassa yleisesti hyväksyttävää tasoa. Lautakunnan pitäisi voida lisätä esimerkiksi suurten kaupunkien valtionosuuksia, koska niissä palvelut ovat taloudelli-

sista syistä suppeampia kuin monissa osissa maata. Tähän lautakunnalla ei ole mahdollisuuksia. Päävastoin on esitetty, että lautakunta voisi supistaa valtionosuuksia, jos palvelut ovat heikommalla kuin yleinen taso edellyttää. Onneksi hallintovaliokunta esittää tämän sanktion poistamista. Perusturvalautakunnan merkitystä on seurattava, jotta sen tarpeellisuus voidaan todeta. Turhaa byrokratiaa ja valvontaa ei kannata ylläpitää. On pyrittävä kunnallisen demokratian vahvistamiseen myös tältä osin.

Normien purku liittyy oleellisesti valtionosuuksien uudistukseen. Kelpoisuusehdot ovat eniten herättäneet keskustelua. Varsinkin sosiaalitoimissa ovat ammatit ja tehtävät aliarvostettuja ja tunteettomia suurelle osalle päätöksentekijöitä. Kyse on matalapalkkaisista naisvaltaisista aloista, joilla pelkona on koulutuksen merkityksen väheksyminen. Sosiaali- ja terveysministeriössä on käsiteltyä ollut ehdotus, jossa mm. lastentarhanopettajien koulutus olisi täysin mitätöity ja annettu mahdollisuus millä koulutuksella tahansa vastata lasten kasvatuksesta. Onneksi tästä suunnitelmasta on luovuttu. Koulutuksen merkitystä sosiaalihuollon ammateissa ei tule mitätöidä, vaikka tiettyä joustavuutta varmasti tarvitaan. Palvelujen turvaamiseksi on sosiaali- ja terveydenhuollossa oltava riittävä ja ammatillisesti pätevä henkilöstö. Kelpoisuusehdoista säädettyä on huolehdittava siitä, että ammatillinen koulutus soveltuu eri tehtäviin sosiaalihuollossa.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnassa äänestettiin mm. siitä, määrätäkö laissa, että kunnassa on oltava sosiaalijohto. Mielestäni kunnan on voitava itse järjestää hallintonsa haluamallaan tavalla eikä laissa tule asettaa rajoituksia. Sosiaalihuolto on varmasti kaikissa kunnissa lapsipuolen asemassa. Mielestäni sen arvostus ja asema vaatii kohennusta monessa kunnassa. Voi olla niin, että joissakin tapauksissa valtionosuusudistus vaikuttaa kunnan hallinnon uudelleenjärjestelyihin. En kuitenkaan usko, että kunnissa asia hoidettaisiin kuntalaisten etujen vastaisella tavalla. Siksi en hyväksy vaatimusta hallinnon säätämistä lakitasolla. Lainmuutos olisi sitä paitsi vastoin valtionosuusudistuksen periaatteita.

Valtionosuusudistukseen liittyy laki sosiaali- ja terveydenhuollon maksuista. Siinä määritellään maksuttomiksi ne palvelut, jotka tälläkin hetkellä ovat maksuttomia. Tältä osin ei muutosta kuntien vapaaseen päätösvaltaan tule. Se harhakäsitys, että myös terveyskeskusmaksuista

voisi kunta tästä eteenpäin päättää itse, on väärä. Olemme edelleen samassa tilanteessa, että terveyskeskuskäynnit ovat maksuttomia, lähes kaikki muut palvelut maksullisia. On tärkeää, että sosiaali- ja terveydenhuollon maksupolitiikan uudistaminen ja uudelleenarviointi aloitetaan myös tältä osin kuntien itsenäisyyden lisäämiseksi.

Valtionosuusudistuksen yhteydessä on vaadittu uuden karvalakkirahaston perustamista niin, että kunnat voisivat aina vaikeuksien tullen anoa karvalakki kourassa valtiolta lisää apua. Taas ollaan siis vaatimassa, että valtion on järjestettävä hätäapu pienille kunnille, joiden talouden vaikkapa muutaman hengen yhtäaikaan vammautuminen sekoittaa täysin. Poliittisista syistä halutaan edelleen ylläpitää epätaloudellisia kuntakokoja ja järjestää kunnan palveluja muista kunnista kerätyillä varoilla. Järjestelmä ei ole oikeudenmukainen. Hallituksen pitäisikin voimakkaasti ohjata tai suorastaan pakottaa kuntia yhdistymään, sillä siitä saisi todellista säästöä ilman, että tarvitsisi heikentää ihmisten toimeentuloa.

Ed. R. A h o : Herra puhemies! Kannatan ed. Apukan tekemää perustelulausumaehdotusta.

Ed. V ä h ä n ä k k i : Herra puhemies! Kannatan ed. Urpilaisen hyvin muotoiltua ja oivallisesti perusteltua lausumaehdotusta.

Ed. M a t t i l a : Herra puhemies! Täällä käytetyissä puheenvuoroissa on aivan oikein peräänkuulutettu valtionosuusudistuksen toteuttamista, aivan niin kuin hallintovaliokunnan mietinnössäkään on mainittu.

Mitä tulee ed. Apukan kantamaan huoleen, pidän sitä oikeutettuna, mutta haluaisin alleviivata, että samaa asiaa myös on peräänkuulutettu hallintovaliokunnan mietinnössä, ja siinä vaiheessa, kun eduskunta saa asiasta selonteon, jota se on pyytänyt tai pyytämässä, näihinkin tulneen eri kerrointen pohjalta antamaan aukottomampaa tietoa.

Ensimmäisessä käsiteltyssä puutu jo ed. Urpilaisen esiin ottamaan asiaan, jossa oli kysymys selonteon antamisesta kahden tai kolmen vuoden kuluttua. Hallintovaliokunta päätyi kolmeen vuoteen sen vuoksi, että eduskunta saisi varsin perusteellisen, tilastopohjiin perustuvan tiedon käsiteltäväkseen.

Ed. Taina viittasi puheenvuorossaan ohimenneen perusturvalautakuntaan. Vaikka se tulee

toisen lain yhteydessä, niin sallittaneen tämän lain yhteydessä ottaa esille peruste, mihin pohjautuu sanktioiden poistaminen perusturvalautakunnasta. Käsiteltävänä olevan lain 27 §:n perusteluissa sanotaan nimenomaan näin: "Kuntien tehtävien ohjauksessa ja valvonnassa sanktiona ei olisi enää käytettävissä valtionosuuden tai -avustuksen vähentämistä tai menetystä. Jäljelle jäävänä sanktiona olisi uhkasakon asettamismahdollisuutta pidettävä riittävänä." Eli tämä lainaus selvittänee, miksi sanktiomomentit on poistettu.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Sanomani on suurin piirtein saman sisältöinen kuin ed. Mattilan juuri julkituoma. Kiinnitän erityisesti huomiota siihen, että jos vaaditaan selontekoa ja selvitystä valtionosuusudistuksesta eduskunnankin arvioitavaksi, niin ensinnäkin pitää olla riittävästi aineistoa ja kokemusta, ja toiseksi lopputulosta ei pidä ennakoida tässä vaiheessa, vaan nimenomaan katsoa tavallaan puhtaalta pöydältä, mikä tilanne on, mihin tulokseen ajautetaan tai tullaan, ja sen jälkeen mietittävä, kuinka tästä eteenpäin jatkossa. Totean, että ed. Apukan hyvää tarkoittavassa ponnessa jopa tietyllä tavalla luettuna käy ilmi, että haluttaisiinkin valtion ja kuntien välistä kustannusjakoa muutettavaksi jo nyt ennakkoon, kun tässä uudistuksessa on lähdetty siitä, että sitä kustannusjakoa ei muuteta tässä vaiheessa, joten henkilökohtaisesti en ole kummankaan ponnen hyväksymisen kannalla.

Ed. Ukkola: Arvoisa puhemies! Ed. Apukan ponsi ottaa minun mielestäni hyvin perustellusti ne näkökohdat huomioon, mitä esimerkiksi ed. Korvan ja allekirjoittamassani vastalauseessa on, eli kannatan tämän ponnen hyväksymistä.

Ed. Tainalle olisin sanonut perusturvalautakunnasta, että olisi ollut onnellisempaa, että sitä ei olisi tullut ollenkaan tähän lakiin, vaan se olisi hylätty kokonaan. Olen pahoillani, että kokoomuksen kansanedustajat eivät voineet olla tuke-massa tätä hylkäämistä muuten kuin puheissa. Äänestyskäyttäytyminen oli toista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Apukka ed. R. Ahon kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Hyväksyessään esityksen kuntien valtionosuuslaiksi ja siihen liittyväksi

lainsäädännöksi eduskunta edellyttää, että hallitus antaa hyvissä ajoin ennen siirtymäkauden päättymistä eduskunnan käsiteltäväksi muutosesityksen, jolla kompensoidaan pysyvästi kunnille valtionosuusudistuksesta nykyjärjestelmään verrattuna aiheutuvat valtionosuuden menetykset."

Ed. Urpilainen ed. Vähänäkin kannattamana on ehdottanut II vastalauseeseen sisältyvää lausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Lopuksi päätetään perustelulausumaehdotuksista.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Apukan ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Apukan ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 156 jaa- ja 26 ei-ääntä; poissa 17. (Koneään. 12)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Urpilaisen ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Urpilaisen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 116 jaa- ja 69 ei-ääntä; poissa 14. (Koneään. 13)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy hallintovaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Ehdotukset laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 215/1991 vp
Toivomusaloite n:o 221/1991 vp
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 6
Suuren valiokunnan mietintö n:o 3

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Ammatillisten oppilaitosten ylläpitäjäkunnat joutuvat kohtuuttomuuksiin pääomakustannuksien rahoituksen johdosta, mikäli hallituksen esitys hyväksyttäisiin tässä muodossa. Jotta näin ei tapahtuisi, ehdotan perusteluissa lausuttavaksi:

”Eduskunta toteaa, että nyt hyväksyttävä hallituksen esitys ei sisällä ammatillisten oppilaitosten perustamiskustannusten huomioimista oppilaiden kotikuntien maksuosuuksissa. Tästä syystä eduskunta edellyttää, että hallitus nopeasti antaa eduskunnalle esityksen, jonka mukaan oppilaan kotikunnan maksuosuuteen lisätään pääomakustannusten arvioituna osuutena laskennallisesti 10 prosenttia.”

Ed. Vähänäkki: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että hallituksen esitykseen sisältyvä 27. lakiehdotus hylättäisiin.

Katson, että tämän lakiesityksen hyväksyminen merkitsisi, että noin 7 000 työntekijää joutuisi eroon toimiehtosopimusjärjestelmästä. Tätä me emme voi näin yksittäisesti hyväksyä vaan katsomme, että se kuuluisi työehtosopimuslainsäädäntöön ja se pitäisi asianmukaisella tavalla käsitellä.

Ed. Gustafsson: Herra puhemies! Eduskunta on aikanaan hyväksynyt valtion osalta opetusministeriön ja Tampereen kaupungin välillä tehdyn sopimuksen Tampereen Työväen Teatterin tukemisen tasosta. Sopimuksen mukainen tuen taso saavutettiin vasta vuonna 1991. Nyt tehdyn Svenska Teaternin ja Tampereen Työväen Teatterin tukiprosentin korotuksenkin jälkeen on vaarana se, että Tampereen Työväen Teatteri menettää merkittävästi valtionapuaan. Mielestäni kuitenkin tehdystä sopimuksesta tulee pitää kiinni. Tämän johdosta ehdotan perusteluissa lausuttavaksi:

”Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että opetusministeriön ja Tampereen

kaupungin välillä tehdyn sopimuksen mukainen tuki Tampereen Työväen Teatterille turvataan jatkossakin vuosittain.”

Ed. Lahti-Nuuttila: Arvoisa puhemies! Ilmeisesti on jonkinasteinen lipsahdus, että tämän ison valtionosuusuudistuksen yhteydessä ei ole juurikaan kosketeltu valtion ja Tampereen kaupungin välillä tehtyä sopimusta Tampereen Työväen Teatterin tuesta. Tämän vuoksi on hyvin tarpeellista, että eduskunta omalta osaltaan vahvistaa sopimusta ja toisaalta teatterilakia tältä osin.

Kannatan ed. Gustafssonin tekemää ehdotusta.

Ed. T. Roos: Herra puhemies! Kannatan ed. Tykkyläisen tekemää ehdotusta.

Ed. Urpilainen: Herra puhemies! Kannatan ed. Vähänäkin tekemää ehdotusta, että 27. lakiehdotus hylättäisiin. Jos lakiesitys hyväksytään, merkitsee se käytännössä sitä, että toimiehtosopimusjärjestelmää aletaan purkaa, ja tätä me emme voi hyväksyä.

Ed. Rätty: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Gustafssonin tekemää perustelulausumaa. Luonnollisesti näyttelijänä olen erittäin kiinnostunut tietämään, miten eduskunta suhtautuu Työväen Teatterin tulevaisuuteen. Toivotavasti kaikki äänestätte perustelulausuman puolesta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Vähänäkki ed. Urpilaisen kannattamana ehdottanut, että 27. lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Tykkyläinen ed. T. Roosin kannattamana on ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: ”Eduskunta toteaa, että nyt hyväksyttävä hallituksen esitys ei sisällä ammatillisten oppilaitosten perustamiskustannusten huomioimista oppilaiden kotikuntien maksuosuuksissa. Tästä syystä eduskunta edellyttää, että hallitus nopeasti antaa eduskunnalle esityksen, jonka mukaan oppilaan kotikunnan maksuosuuteen lisätään pääomakustannusten arvioituna osuutena laskennallisesti 10 prosenttia.”

Ed. Gustafsson ed. Lahti-Nuuttilan kannattamana on ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: ”Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että opetusministeriön ja Tampereen kau-

pungin välillä tehdyn sopimuksen mukainen tuki Tampereen Työväen Teatterille turvataan jatkossakin vuosittain.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

1.—26. ja 28. lakiehdotus hyväksytään.

P u h e m i e s : Nyt päätetään 27. lakiehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy 27. lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

P u h e m i e s : Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, S.-L. Anttila, Antvuori, Aula, Biaudet, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Hassi, Hautala, Heikkinen, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämies, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Järvilahti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Kanerva, Kankaanniemi, Karhunen, Kauppinen, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkea-oja, Korva, Koski, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Lahtinen, Laivoranta, Lamminen, M. Laukkanen, V. Laukkanen, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, J. Leppänen, Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Luukkainen, Malm, Markkula, Mattila, Miettinen, Moilanen, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nikula, Nordman, Näsi, Ollila, Paloheimo, Pekkarinen, Perho-Santala, M. Pietikäinen, S. Pietikäinen, Puhakka, Pura, Pykäläinen, Rauramo, E. Rehn, O. Rehn, Renko, Rossi, Rusanen, Ryyänän, Rätty, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Särkijärvi, Taina, Takala, Tiuri, Toivonen, Turunen, Ukola, Uosukainen, Vanhanen, Varpasuo, Westerlund, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö ja Zyskowitz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Aittoniemi, Andersson, U. Anttila, Apukka, Backman, von Bell, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Jurva, Kallio-

mäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, P. Leppänen, Lindroos, Lipponen, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Metsämäki, Muttillainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Nyby, A. Ojala, O. Ojala, Paakkinen, Paasio, Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Rajamäki, Ranta, Rask, Riihijärvi, Rimmi, Rinne, J. Roos, T. Roos, Savolainen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Urpilainen, Wahlström, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas ja Vähänäkki.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Alho, Astala, Donner, Laakkonen, Laurila, Morri, Norrback, Pelttari, Pesälä, Pokka, Renlund, Rönnholm, Seppänen ja Väyrynen.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 112 jaa- ja 73 ei-ääntä; poissa 14. (Koneään. 14)

Eduskunta on hyväksynyt 27. lakiehdotuksen.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Lopuksi on äänestettävä perusteluja koskevista ehdotuksista.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Tykkyläisen ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Tykkyläisen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 113 jaa- ja 71 ei-ääntä; poissa 15. (Koneään. 15)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Gustafssonin ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Gustafssonin ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 83 ei-ääntä; poissa 16. (Koneään. 16)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Kuuskoski: Herra puhemies! Minä äänestin väärin viimeisessä äänestyksessä.

Eduskunta yhtyy hallintovaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteen hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Ehdotukset laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 216/1991 vp

Lakialoitteet n:ot 4 ja 5

Hallintovaliokunnan mietintö n:o 7

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Lahikainen: Herra puhemies! Eduskunta päätti lain toisessa käsittelyssä poistaa sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelua ja valtionosuutta koskevan lain 35 §:stä perusturvalautakunnan mahdollisuudet reagoida kuntien laiminlyönteihin palveluiden järjestämisessä. Lain mukaan lautakunta kuitenkin asetetaan kolmivuotiskaudeksi. Eduskunta myös edellyttää, että kolmen vuoden kuluessa lain voimaantulosta valtioneuvosto antaa eduskunnalle selonteon valtionosuusuudistuksen vaikutuksista. Katsomme, että tässä yhteydessä tulee voida tarkastella myös uudelleen perusturvalautakunnan toiminta ja eritoten sen tarpeellisuus, sillä uuden pysyvän byrokratian luominen ei liene tarkoituksenmukaista eikä tavoiteltua valtionosuusuudistuksen toteuttamisessa, missä vallan ja vastuun piti siirtyä kuntiin, mikä on ihan oikein. Perusturvalautakuntajärjestelmällä luodaan kuitenkin uusi holhousjärjestelmä, mikä ei ole looginen uudistuksen tavoitteiden kanssa. Tästä syystä ehdotan perustelulausumaksi:

”Eduskunta edellyttää, että sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 35 ja 36 §:ssä tarkoitetun perusturvalautakunnan tarpeellisuus ja toimivaltuudet otetaan uudelleen tarkasteltavaksi valtionosuuden vaikutuksia arvioivan selonteon yhteydessä ja että arvion perusteella hallitus antaa tarvittaessa esitykset perusturvalau-

takuntaa koskevien säännösten muuttamisesta.”

Ed. Vehkaja: Arvoisa puhemies! Ehdotan perusteluissa lausuttavaksi sosiaalidemokraattisen ryhmän hallintovaliokunnan mietinnön I vastalauseessa esittämän perustelun mukaisesti seuraavaa: ”Eduskunta edellyttää, että hallituksen tulisi selonteossaan valtionosuusuudistuksen vaikutuksista selvittää suurtyöttömyyden, erityisesti nuorisotyöttömyyden ja pitkäaikaistyöttömyyden vaikutukset sosiaali- ja terveydenhuollon tarpeeseen. Selonteossa on arvioitava, voitaisiinko palveluasiamiesjärjestelmällä aiottua paremmin turvata kansalaisten mahdollisuudet saada tarvitsemansa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut ja etuudet.”

Ed. Viljamaa: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Vehkajan tekemää ehdotusta.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ehdotan, että hyväksyttäisiin seuraavat perustelulausumat, jotka sisältyvät III vastalauseeseen:

”Eduskunta edellyttää, että sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakasmaksulain 10 §:n säännöstä sovellettaessa avioliitonomaisissa olosuhteissa elävinä pidetään vain sellaisia henkilöitä, jotka elävät jatkuvasti yhdessä avioliittoa solmimatta ja jotka ovat aikaisemmin olleet keskenään avioliitossa tai joilla on tai on ollut yhteinen lapsi.”

Toiseksi: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy viipymättä valmistelemaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamista niin, että maksuperusteet ja asiakasmaksujen tasoon vaikuttavat olennaiset tekijät sisällytetään lakiin.”

Ed. R. Aho: Herra puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukonen tekemiä perustelulausumaehtotuksia.

Ed. Metsämäki: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Lahikaisen tekemää perustelulausumaehtotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Lahikainen ed. Metsämäen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: ”Eduskunta edellyttää, että sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain

35 ja 36 §:ssä tarkoitetun perusturvalautakunnan tarpeellisuus ja toimivaltuudet otetaan uudelleen tarkasteltavaksi valtionosuuden vaikutuksia arvioivan selonteon yhteydessä ja että arvion perusteella hallitus antaa tarvittaessa esitykset perusturvalautakuntaa koskevien säännösten muuttamisesta.”

Ed. Vehkaoja ed. Viljamaan kannattamana on ehdottanut I vastalauseen mukaista perustelulausumaa.

Ed. Stenius-Kaukonen ed. R. Ahon kannattamana on ehdottanut III vastalauseen mukaisia kahta perustelulausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevista ehdotuksista.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Lahikaisen ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Lahikaisen ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 120 jaa- ja 60 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 18. (Koneään. 17)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Vehkaojan ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Vehkaojan ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 102 jaa- ja 77 ei-ääntä; poissa 20. (Koneään. 18)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Stenius-Kaukonen 1) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Stenius-Kaukonen 1) ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 105 jaa- ja 78 ei-ääntä; poissa 16. (Koneään. 19)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Stenius-Kaukonen 2) ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Stenius-Kaukonen 2) ehdotus ”ei”.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 105 jaa- ja 77 ei-ääntä; poissa 17. (Koneään. 20)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekevänsä päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

Poisto päiväjärjestyksestä

P u h e m i e s : Päiväjärjestyksestä poistetaan 14) asia.

15) Ehdotus laiksi kotimaisesta tärkkelystuotannosta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 79
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 10

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

16) Ehdotus laiksi kotimaisesta öljykasvituotannosta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 80
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 11

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

17) Ehdotus sokerilaiksi

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 78

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 12

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. S.-L. Anttila: Herra puhemies! Kolmannessa käsittelyssä on näistä hallituksen esittämistä erikoiskasvilaeista sokerilaki, jonka valiokunnan mietintöön valitettavasti on liitetty myöskin vastalause, jossa esitetään tätä esitystä hylättäväksi.

Olen erittäin pettynyt siihen, että sokerilain käsittely sai valiokunnassa sen lopputuloksen, minkä se sai, eli tässä emme kyenneet pitämään mielessä sitä, mitä vielä huhtikuun 2 päivänä maa- ja metsätalousvaliokunnassa Suomen maa-seudun puolueen edustajia lukuun ottamatta täysin yhdessä sovimme, eli valiokunta painotti sitä, että kaikkien ns. erikoiskasvien eli sokerijuurikkaan, öljykasvien ja tarkkelysperunan osalta Suomelle tulee voida taata viime vuosien tuotantoa vastaavat tuotantomäärät.

Olisin todella toivonut, että nyt olisi nähty tässä sokerilakiesityksessä valiokunnassa se tärkeä uusi signaali, jonka se pitää sisällään. Tällä järjestelmällä nimittäin vähennetään byrokrati-aa ja annetaan mahdollisuus ensimmäisen ker-
ran tuottajien ja jalostavan teollisuuden neuvotella keskenään niin sokerin hintapolitiikasta kuin myöskin siitä johdettavasta sopimustuotan-
non mukaisesta viljelyalasta. Minusta tämä on myöskin ensimmäinen päänavaus sille, millä ta-
valla jatkossa maataloustuotantoa sektoreittain pitäisi kehittää. Tätä taustaa vasten tämä minus-
ta tärkeä lähtökohta sokerilaissa eli tuotannon tiukan sääntelyn purkaminen ja sen antaminen

nimenomaan tuottajan ja jalostavan teollisuuden väliseksi asiaksi sivuutettiin ja sen sijaan päähuomio jäi lähinnä Elintarviketeollisuusliiton puheenjohtajan valiokunnassa esittämiin näkökohtiin, joissa ilmeisesti pitkälti persoo-
naakohtaisesti tarkasteltiin asioita.

Kaikkein eniten minua hämmästyttää, että lausunnossa nähtiin asia niin, että tällä esityksel-
lä lähdetäisiin jopa 100 prosentin sokeriomava-
raisuudesta. Siitä ei suinkaan ole kyse, vaan
päävastoin tässä trendi on aleneva. Ensimmäi-
sen kerran myöskin 20 prosentin vaihteluväli
otetaan huomioon hinnoissa eli teollisuus joutuu
vastaavasti myöskin omaa toimintaansa tehosta-
maan, jotta alle 20 prosentin vaihteluväliit maa-
ilmanmarkkinahinnoissa kyetään käytännössä
kestämään.

Suomen maatalous ei kestä yhdentymistä, jos
meillä ei ole malttia maataloutta ja tässä tapauk-
sessa erikoiskasveja ja lähinnä sokeria vähitellen,
sen hintatasoa ja tehokkuutta, saattaa lähem-
mäksi EY-tasoa. Tässä on minusta hyvä pää-
navaus sille. Olen erittäin pettynyt siihen, että
sosialidemokraatit eivät tässä asiassa muistaneet
sitä, mitä valiokunnassa yhdessä huhtikuun
alussa sovimme. Ehkä osasy on myöskin se,
että tämän esityksen käsittely jäi näin viime
tippaan ja silloin, kun on kiire, ei yleensä tahdo
olla malttia nähdä asioita myönteisessä valossa.

Minusta tämä on oikean suuntainen pää-
navaus ja antaa mahdollisuuden tuotannonalan
itse kehittää omaa toimintaansa lähemmäksi
EY-tasoa. Sen sijaan tässä yhteydessä hyvin
helposti sotketaan asioita, niin kuin valtioneu-
voston pöytäkirjaankin ministeri Salolainen on
jättänyt lausuman. Kilpailulainsäädännöstä
päätetään ihan muulla kuin sillä lainsäädän-
nöllä, joka nyt on käsittelyssä ja joka on ni-
menomaan viljelylainsäädäntö. Näiden kahden
asian sotkeminen jo valtioneuvostossa sai ai-
kaan sen, että se myöskin sotkeentui valiokun-
nan käsittelyssä.

Pidän hyvin valitettavana tätä tilannetta. Täs-
sä maassa on jatkossa tuottajan, kuluttajan ja
jalostavan teollisuuden löydettävä toisensa. Jos
ne eivät löydä, tämän maan maataloudella ei ole
tulevaisuutta. Se pitää rehellisesti myöntää. Me
emme yksikään saa millään tuotantokustannuksi-
amme lähemmäksi EY:tä. On vähitellen niillä
toimenpiteillä, joita tässä laissa on sisällä, sitä
EY-tasoa haettava.

Toinen lähtökohta toki olisi ollut se, että
lisätään suoraa subventiota ja silloin voidaan
sokerin hintaa pudottaa, mutta tässä se tapahtuu

niin, että osan siitä maksavat myös kuluttajat sokeriveron muodossa.

Kaiken kaikkiaan ihan lopuksi totean, että olisin ollut huomattavasti tyytyväisempi, jos valiokunnan mietinnössä ei olisi ollut sosialidemokraattien ja vasemmistoliiton hylkäysesitystä, koska yksimielisyys olisi ollut kuitenkin jatko sille johdonmukaiselle politiikalle, jonka EY-lausunnossa löysimme ja saavutimme.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. S-L. Anttila olisi hyvin tyytyväinen MTK:n lailla, jos EY-tavoitepaketista otettaisiin vain niitä osia, jotka maistuvat hyvältä. (Ed. Halonen: Maistuvat makealta!) Maidon lisäksi osalta siinä lakiesityksessä, joka on hallituksessa piilossa, ollaan täyteka-kusta kuohukermaa nuolemassa ja pohja jättämässä. Samalla tavalla sokeriasiaa koko valiokunnan mietintö perustele hallituspuolueiden ja MTK-siiven lailla sitä, miten pitäisi jopa lisätä tuotantoa ja kankkulan kaivoon tältäkin osin lisätä jopa sen 280 miljoonan markan vuodattamista, mitä asiassa on.

Ed. S-L. Anttila, EY-neuvottelutavoitteissa korostettiin myös rajasuojan purkua. Ministeri Salolainen on hallituksen pöytäkirjaan erikoiskasvien yhteydessä sanellut täysin oikean linjan, joka on sosialidemokraattien linja, jota yritimme myös valiokunnassa mietintöön saada; emme saaneet sitä edes siellä läpi. Onkin näin, että ilmeisesti ministeri Salolainen huolehtii salaa näistä hyvistä töistä hallituksessa ja lähinnä kokoomuksen MTK-lainen siipi valiokunnassa ja eduskunnassa sitten toimii keskustapuolueen kanssa.

Toivon, että tämän käsittelyn yhteydessä eduskunta kyllä lausuisi ministeri Salolaisen lailla, mikä asiassa on ollut suunnanmuutoksen tarve, korostaen myös EY-neuvottelutavoitteisiin liittyviä selkeitä maa- ja metsätalousvaliokunnan yksimielistä kannanottoja, jonka yksimielisyyden myös ed. S-L. Anttila toivottavasti muistaa äänestyksessä.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rajamäelle: Olen aivan samaa mieltä siitä, että me joudumme asteittain rajasuojaa alentamaan ja määrällisistä rajoituksista siirtymään tuontimaksuihin ja tulleihin. Se on aivan niin kuin EY-lausunnossa todettiin, mutta siinäkin pitää edetä hitaiden askelten politiikalla siitä yksinkertaisesta syystä, että samaan aikaan on kyettävä kotimaista kustannus-

tasoa laskemaan. Nimittäin se on ainoa keino, jolla me turvaamme, että täällä sokerin tuotanto säilyy. Kun kerran lähdetään siitä, niin kuin pitääkin lähteä, että meillä tietty sokerituotannon taso on, minusta tässä vaiheessa juuri, kun EY-neuvotteluja ollaan aloittamassa, olisi kaikkien suurin virhe tästä tasosta tinkiä. Jos ja kun kerran EY-jäsenyydessä aiotaan sokeria Suomessa tuottaa, mikä myös EY:n politiikan mukaan on mahdollista, tässä vaiheessa ei pidä antaa vielä periksi.

Ed. I i v a r i: Arvoisa puhemies! Minä ihan pelästyin maa- ja metsätalousvaliokunnan puheenjohtajan ankaria moitteita valiokunnan oppositiota kohtaan, mutta kun tänään olemme siirtyneet enemmistöparlamentarismiin, niin ajattelin kuitenkin uskaltaa tältä ihan puhujakorokkeelta puolustaa vastalauseessa esitettyjä kannanottoja.

Ei voida tehdä sillä tavalla lainsäädäntöä tässä yhteiskunnassa tulevaisuudessa eikä toivottavasti nykyään, että ei ollenkaan katsota kokonaisuutta. On aivan totta se, että rajasuojan purkaminen ei kuulu sokerilakiin lakipykälänä ja lakiteksteinä, mutta se kyllä kuuluu tähän kokonaisuuteen.

Tämän uuden sokerilain sisällössähän on sitä uudistuslinjaa, mistä valiokunnan puheenjohtaja Sirkka-Liisa Anttila täällä mainitsi, mutta tämä uudistus jää näennäiseksi, kun elintarviketeollisuus joutuu edelleen, koska rajasuojan purkamista ei edes aloiteta, ostamaan sokeriraaka-aineensa suomalaiselta sokerimonopolilta. Minusta tämä lainsäädäntö osoittaa sen, että Esko Ahon porvarihallitus ei ole tippaakaan kiinnostunut suomalaisen korkean hinta- ja kustannustason alentamisesta.

Sen vuoksi ehdotan tämän lakiehdotuksen hylkäämistä.

Tänne on kyllä pöydille jaettu ansiokkaita lausumia sekä hallituspuolueitten että opposition puolelta tämän lainsäädännön yhteyteen, mutta tämän hallituksen runsaan vuoden toiminnan aikana saatu kokemus osoittaa, että tämä hallitus ei piittaa mistään eduskunnan lausumista eikä se piittaa myöskään kilpailulainsäädännön ja sokerilain yhteydestä. Sokerilakihan merkitsee juuri tämän monopolipakon vuoksi sitä, että se on ristiriidassa kilpailulainsäädännön kanssa.

Ei voida tehdä lainsäädäntöä sillä tavalla, että katsotaan vain kapeasti yhtä lakia. Minä todella toivon, että me voisimme hylätä sokerilain, jotta

hallitus uskoisi, että eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta oli myös vakavissaan siinä, kun sanoi omassa EY-selonteosta antamassaan lausunnossa: "Saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää tärkeänä, että ryhdytään välittömästi seuraaviin toimenpiteisiin: Elintarvikkeiden rajasuojaa kehitetään korvaamalla lisensointi muuttuvilla tuontimaksuilla tai tulleilla. Tuontimaksuihin tai tulleihin sisältyvä teollisuussuoja alennetaan asteittain eurooppalaiselle tasolle."

Ei voi olla niin, että täällä on jotakin eduskunnan ja valiokunnan yksimielistä tahtoa, jota voidaan noudattaa, ja sitten sellaista yksimielisyyttä, jolla ei ole mitään merkitystä.

Ed. R a j a m ä k i : Herra puhemies! Kuten äskeisestä keskustelusta on ilmennyt, valiokunnan enemmistö ja hallituspuolueiden edustajat ovat täällä lähteneet eräänlaiseen osatarkasteluun, ja näin ei voi olla. Tämä laki on myös kolmivuotinen, mikä ei ole onnistunut tässä tilanteessa.

Tämän vuoksi kannatan ed. Iivarin hylkäys-ehdotusta.

Siltä varalta, herra puhemies, mikäli näin ei käy, ehdotan, että perusteluissa lausutaan: "Eduskunta edellyttää erikoiskasvilainsäädännön voimaantullessa kyseisten tuotteiden tuontisuojaajärjestelmän uudistamista. Eduskunta edellyttää, että tuontisuojausta tullessa siirtymään toimivan kilpailun varmistamiseksi määrällisistä tuontirajoituksista maksupohjaiseen rajasuojaan. Tullit ja tuotteiden tuontimaksut tulee niin mitoittaa, että tehokas ja toimiva kilpailu varmistetaan."

Herra puhemies! Tämä oli varmasti ministeri Salolaiselle kovin tuttua tekstiä, koska tämä on lähes sanatarkasti hänen hallituksen pöytäkirjaan sanelemansa lausuma. Olen iloinen myös siitä, että tämän lausuman teko johtanut siihen, että kokoomuksen taholta ne, jotka ovat sitä mieltä, että nykyinen linja ei ole oikea, ovat myös tehneet kutakuinkin samanlaisen lausuman. Sekin on jo hyvä saavutus tältä sosialidemokraattien ponnelt ja ministeri Salolaisen salaiseksi jäävältä työltä.

Ed. S a a r i o : Arvoisa puhemies! Sen estä-mättä, että kysymyksessä olisikin ja onkin epäilemättä ns. viljelylaki, ei voida jättää huomiotta sitä tosiseikkaa, että tämä laki aika olennaisella tavalla määrittelee sekä elintarviketuotannon että kulutuksen reunaehdoja. Siinä mielessä on

puute, että lain perusteluissa ei ole riittävästi otettu kantaa tähän kysymykseen. Tässä mielessä pidän välttämättömänä, että perusteluissa lausutaan seuraavaa. Herra puhemies! Teen seuraavan ehdotuksen:

"Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, ettei sokerilaki heikennä elintarviketeollisuuden kilpailukykyä. Sokeriveron elintarvikkeisiin kohdistamaa hintapainetta tulee keventää korvaamalla tuontia estävä lisensointi muuttuvilla tuontimaksuilla tai tulleilla, joita samalla on asteittain ryhdyttävä alentamaan niiden saamiseksi eurooppalaiselle tasolle."

Ed. V u o r e n s o l a : Arvoisa puhemies! Viitaten edellä käytyyn keskusteluun haluaisin tuoda esille sen ja korostaa sitä, mitä ed. Pulliainen aikaisemmassa käsittelyn vaiheessa toi esille lähinnä siltä osin, mistä sitten sokeriraaka-ainetta voitaisiin Suomeen tuoda. Hänen puheenvuorostaan kävi ilmi, että lähinnä kyseessä on joko kuubalainen tai eurooppalainen sokeriraaka-aine.

Kuubalaisessa ilmeisesti ongelmana on se, että sitä ei ainakaan kolmeen vuoteen ole mahdollista saada.

Eurooppalaisessa sokeriraaka-aineessa on minusta se ongelma, että on turha kuvitella, että sitä raaka-aineena tänne tuotaisiin, vaan epäilen, että siinä yhteydessä tuonnissa olisi kokonaan valmis tuote. Tältä osin kyse on myös työllisyysnäkökulmista ennen muuta tehtaissa, jotka ovat tässä maassa ja joita nyt vielä muutama kappale on, ja sitten myös niissä konepajoissa, jotka ovat pääosin näiden tehtaiden yhteydessä. Tätä haluaisin korostaa, puhumattakaan siitä, että kyseessä on 30 000 hehtaarin viljelyalue, joka käytännössä työllistää vähintään 5 000—6 000 tilaa.

Ed. L a h i k a i n e n : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Rajamäen tekemää ehdotusta.

Ed. A n t v u o r i : Herra puhemies! Kannatan ed. Saarion tekemää ehdotusta.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Meillä on huomenna täällä käsittelyssä Euroopan talousaluetta koskeva sopimus ja meillä on tietyllä tavalla lähdössä Euroopan yhteisöön liittymistä koskeva eduskunnan kannanotto. Meillä tuntuu olevan ankara kiire olla tuhoamassa maaseutua jo tässä vaiheessa, vaikka me emme edes tiedä, minkälaisille puitteille koko maataloustuotanto ja siihen liittyvä elintarviketuotanto tulevaisuu-

dessä tulee asettumaan. Se ei ole mitenkään ihmeellistä, että sosialidemokraatit ovat maataloustuottajien kimpussa, mutta nyt sinne ovat avoimesti lähtenyt kokoomuslaiset hyökkäämään myös mukaan. Tätä minä en ymmärrä ollenkaan.

Korostan vielä sitä, että kun me olemme ulkomaisen sokerin varassa, niin me teetämme työtä orjatyövoimalla, joka tuolla plantaaseilla, niin kuin aikaisemmin sanoin, kokoa olemattomilla palkoilla, ainakin halpatyövoimalla — jos nyt ei sanaa orjatyövoima voisi käyttää näin ulkoasiainvaliokunnan jäsenenä — tuotettavaa sokeria. Meidän täytyy ihmisoikeussystikin katsoa tätä asiaa.

Suomessa sokeri kerätään ja tehdään puhtaasti ja selkeästi suomalaisessa maataloustuotannossa. Emme me voi lähteä siitä, että me lähdemme heti sitä kaatamaan niin, että kun meille tulee pikkuisenkin sen suuntaista asiaa ulkomaalaisesta lainsäädännöstä, lähdetään kaatamaan suomalaista viljelijää ja ostamaan sieltä, missä joku orjatyövoima tai halpatyövoima tekee suomalaisille sokeria. Näin katson, että tällaisia ponsiehdotuksia ja hylkäysehdotuksia ei voi kannattaa.

Ed. S-L. Anttila: Arvoisa puhemies! Keskustelua kuunnellessa tulee väkisinkin mieleen, että nyt meiltä päättäjiltä on unohtumassa se, että EY on hyvin pitkälti omavarainen sokerituotannon suhteen. Jos ja kun me olemme menossa yhteiseen talousalueeseen, niin sen jälkeen, jos sitä sokeria ei tuoteta Suomessa, se tuotetaan jossakin EY-maassa ja sieltä tuodaan tänne. Näinkö me jo luovumme niistä omista mahdollisuuksistamme, joita meillä tällä hetkellä on?

Ed. Vuorensola aivan oikein painotti työllisyysmerkitystä. Siinä mielessä viittaisinkin valiokunnan ponsiin, jotka nimenomaan tarkoittavat sitä, että jotta meillä Suomessa loppuisi tämä jatkuva keskustelu ja vastakkainasettelu siitä, kannattaako sokeria tuottaa vai ei, niin me vaadimme, että selvitetään rahavirrat, jotka tästä aiheutuvat, kun valtion tietyn panostuksen ja tuen antaa sokerituotantoon. Samalla edellytämme, että selvitetään, mistä kehitysmaista sokeri olisi mahdollisesti ostettavissa ja mikä on tämän tuotannon merkitys paikalliselle väestölle. Mutta vielä kerran peräänkuuluttaisin sitä, että EY-jäsenyydessä se sokeri tulisi mitä todennäköisimmin jostakin EY-maasta.

Ed. Laine: Herra puhemies! Puuttumatta keskustelun muihin aineksiin ja esitettyihin mielipiteisiin kiinnitän huomiota ed. Vuorensolan puheenvuorossaan äsken esittämään näkökantaan, että Kuubasta ei ainakaan kolmeen vuoteen olisi sokeria saatavissa. Mistä tämä tieto tai uutinen mahtaa olla peräisin ja onko se lainkaan paikkansa pitävä? Toivoisin, että ed. Vuorensola voisi valaista, koska ainakaan minä en tunne tilanteen olevan näin, kuin hän mainitsi.

Ed. Rajamäki: Herra puhemies! Ed. Aittoniemi ei ole kyllä palkansaajien mutta ei myöskään maanviljelijöiden asialla. Hän unohtaa, että ne varat, mitä ylipäänsä maatalouden ylituotantoon ja tukiaisiin menee, ovat miljardeja, pelkästään vientituet vuoden 1986 jälkeen yli 21 000 miljoonaa markkaa, ja myös viljelijöille siitä johtuu hyvin monenlaisia kuluja.

Kysymys on siitä, että tämä omavaraisuustaso, joka nyt on noin 60 prosenttia, on noin 280 miljoonaa markkaa myös. Nyt me pelkäämme, että tässä lähdetään myös tältä osin jopa lisäämään tänä aikana valtion varojen käyttöä. Ei tässä ole omavaraisuustasoa tarkoitus välttämättä kovin alas viedä, mutta tarpeen olisi, että myös kilpailua lisättäisiin kuluttajan eduksi niin, että voitaisiin erilaisella liikkuvalla rajasuojalla ja tullimaksuilla lisätä kilpailua mutta samalla turvata tietty omavaraisuuden taso. Tämä on normaalitytilanne, ja jo Gattin takia meidän on tähän mentävä. Sen takia tämä täytyisi ymmärtää.

Ed. S-L. Anttilalle on EY:stä todettava, että jos EY käyttää nyt jo maatalouden ylituotantongelmiinsa 60—70 prosenttia tärkeistä voimavaroistaan, niin voisi todeta, että me olemme kyllä rasva- ja viljavuoriemme kanssa eurokunnossa, mutta onko se hyvä asia, on ihan toinen juttu.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Iivari ed. Rajamäen kannattamana ehdottanut, että laakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Rajamäki on ed. Lahikaisen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: ”Eduskunta edellyttää erikoiskasvilainsäädännön voimaantullessa kyseisten tuotteiden tuontisuoja järjestelmän uudistamista. Eduskunta edellyttää, että tuontisuojaassa tullaan siirtymään

toimivan kilpailun varmistamiseksi määrällisistä tuontirajoituksista maksupohjaiseen rajasuojaan. Tullit ja tuotteiden tuontimaksut tulee niin mitoittaa, että tehokas ja toimiva kilpailu varmistetaan."

Ed. Saario on ed. Antvuoren kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, ettei sokerilaki heikennä elintarviketeollisuuden kilpailukykyä. Sokeriveron elintarvikkeisiin kohdistamaa hintapainetta tulee keventää korvaamalla tuontia estävä lisensiointi muuttuvilla tuontimaksuilla tai tulleilla, joita samalla on asteittain ryhdyttävä alentamaan niiden saamiseksi eurooppalaiselle tasolle."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s : Ensin on äänestettävä lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

P u h e m i e s : Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, R. Aho, Aittoniemi, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Andersson, S.-L. Anttila, U. Anttila, Antvuori, Apukka, Aula, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Haavisto, Hassi, Heikkinen, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämies, Isohokana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Jurva, Järvilahti, Jääskeläinen, Jääteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Kanerva, Kankaanniemi, Karhunen, Kempainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korhonen, Korkea-oka, Korva, Koski, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakso, Laaksonen, Lahtinen, Laine, Laitvoranta, Lamminen, M. Laukkanen, V. Laukkanen, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, J. Leppänen, P. Leppänen, Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Malm, Markkula, Mattila, Miettinen, Moilanen, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkipää, Mölsä, Nikula, Nordman, Näsi, Ollila, Pekkari-
nen, Perho-Santala, Pesälä, M. Pietikäinen, Pokka, Polvi, Puhakka, Pulliainen, Pura, Pykäläinen, E. Rehn, O. Rehn, Renko, Riihijärvi, Rimmi, Rossi, Rusanen, Ryyänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen,

Sasi, Savela, Seivästö, Stenius-Kaukonen, Suhola, Suhonen, Särkijärvi, Taina, Takala, Tennilä, Tiuri, Toivonen, Turunen, Ukkola, Uosukainen, Wahlström, Vanhanen, Varpasuo, Westerlund, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vistbacka, Vuorensola, Väistö ja Zyskiewicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Backman, von Bell, Gustafsson, Hacklin, Halonen, Hautala, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laitinen, Lindroos, Lipponen, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Metsämäki, Muttilainen, Myller, Nyby, A. Ojala, Paakkinen, Paasio, Paloheimo, Puisto, Rajamäki, Ranta, Rask, Rinne, J. Roos, T. Roos, Savolainen, Skinnari, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Urpilainen, Vehkaoja, Viljamaa, Vuoristo ja Vähänäkki.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Helle, Koskinen, O. Ojala, Polvinen ja Vähäkangas.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Alho, Astala, Biaudet, Donner, Kauppinen, Laakkonen, Laurila, Morri, Niinistö, Norrback, Peltari, S. Pietikäinen, Rauramo, Renlund, Rätty, Rönnholm, Seppänen ja Väyrynen.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 128 jaa- ja 48 ei-ääntä, 5 tyhjää; poissa 18. (Koneään. 21)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Lopuksi on äänestettävä perusteluja koskevista ehdotuksista.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Rajamäen ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Rajamäen ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 111 jaa- ja 64 ei-ääntä, 7 tyhjää; poissa 17. (Koneään. 22)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Saarion ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Saarion ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 119 jaa- ja 61 ei-ääntä; poissa 19. (Koneään. 23)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

18) Ehdotukset laeiksi lukiolain, iltalukiolain ja ammatillisista oppilaitoksista annetun lain sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 59
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

19) Ehdotukset laeiksi lukiolain 15 §:n muuttamisesta sekä peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain ja iltalukiolain 16 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 64
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Hacklin: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen n:o 64 toinen ja kolmas lakiesitys merkitsevät sitä, että iltalukioiden ja lukioiden iltalinjojen opiskelijat menettävät oikeuden maksuttomaan ateriaan. Esitys on on eräs yksityiskohta niiden tekojen sarjassa, joilla hallitus ja hallituspuolueiden edustajat murentavat opiskelijoiden opintoturvaa, emmekä voi tällaisia lakiesityksiä hyväksyä.

Lakiesityksen perusteluissa hallitus lisäksi toteaa, että se aikoo tarkastella iltalukioiden opintosiaalisia etuja vuoden 1993 budjetin yhteydessä. Senkin vuoksi on tarpeetonta poistaa ateriaetu iltalukioiden ja iltalinjojen opiskelijoilta syksyllä 1992. Kyse ei ole suuresta säästöstä, mutta niille opiskelijoille, jotka ateriatukea tarvitsevat, se on tuike tarpeellinen ja opiskelua tukeva.

Ehdotan, että hallituksen esitykseen sisältyvät toinen ja kolmas lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Laakso: Herra puhemies! Kannatan ed. Hacklinin tekemää ehdotusta.

Ed. Pykäläinen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Hacklinin tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Hacklin ed. Laakson kannattamana ehdottanut, että toinen ja kolmas lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen lakiehdotus hyväksytään.

Puhemies: Nyt on päätettävä toisen ja kolmannen lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy toisen ja kolmannen lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotukset hylätty.

Puhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, S.-L. Anttila, Antvuori, Aula, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Heikkinen, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämies, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Järvilahti, Jääskeläinen, Jääteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Kanerva, Kankaanniemi, Karhunen, Kauppinen, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korva, Koski, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Lahtinen, Laivoranta, Lammi-

nen, M. Laukkanen, V. Laukkanen, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, J. Leppänen, Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Malm, Markkula, Mattila, Miettinen, Moilanen, Mäki-Hakola, Mölsä, Nordman, Näsi, Ollila, Pekkarinen, Perho-Santala, Pesälä, M. Pietikäinen, S. Pietikäinen, Pokka, Puhakka, Pura, Rauramo, E. Rehn, O. Rehn, Renko, Rossi, Rusanen, Ryyänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Särkijärvi, Taina, Takala, Tiuri, Toivonen, Turunen, Uosukainen, Vanhanen, Westerlund, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö ja Zyskowitz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Aittoniemi, Andersson, U. Anttila, Apukka, Backman, von Bell, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hautala, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuutila, Laine, Laitinen, P. Leppänen, Lindroos, Lipponen, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Metsämäki, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Nikula, Nyby, A. Ojala, O. Ojala, Paakkinen, Paasio, Paloheimo, Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Ranta, Rask, Rimmi, Rinne, J. Roos, T. Roos, Savolainen, Skinari, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Urpilainen, Wahlström, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas ja Vähänäkki.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Alho, Astala, Biaudet, Donner, Hassi, Laakkonen, Laurila, Morri, Niinistö, Norrback, Peltari, Renlund, Riihijärvi, Rätty, Rönnholm, Sepänen, Varpasuo ja Väyrynen.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 103 jaa- ja 78 ei-ääntä; poissa 18. (Koneään. 24)

Eduskunta on hyväksynyt toisen ja kolmannen lakiehdotuksen.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

20) Ehdotus laiksi valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 23

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

21) Ehdotukset laiksi opintotukilain muuttamisesta sekä laiksi rajoituksesta oikeuteen saada aikuisopintorahaa

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 72

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 6

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Gustafsson: Arvoisa herra puhemies! Nyt käsillä oleva hallituksen esitys on sitä samaa hallituksen poukkoilevaa politiikkaa, johon muissakin asioissa olemme tottuneet. Erityisesti aikuisten osalta hallituksen esitys on tehnyt ja tekee erittäin suurta vahinkoa. Luulen, että hyvin monet meistä edustajista olemme saaneet yhteydenottoja nuorilta, perheellisiltä opiskelijoilta, joilta pahimmassa tapauksessa hallitus on säästötoimillaan viemässä rahaa yli 2 000 markkaa kuukaudessa. Pääministeri Aho, tämä on minusta ja opposition kaikkien vastuullisten edustajien mielestä hävytöntä politiikkaa! Nuoret aikuiset, jotka ovat suunnitelleet elämänsä tietyn aikuisopintotuen varaan, joutuvat yksikäs tilanteeseen, jossa koko elämän suunnittelun pohja murennetaan. Mielestäni hallitus harjoittaa ajankohtaan nähden todella kummallista koulutuspolitiikkaa. Se on vaarantamassa kansakunnan kannalta tärkeimmän tulevaisuuden tekijän kehityksen.

Hallitus on karsimassa aikuisopintotukea säästämällä 100 miljoonaa markkaa, mutta kulluttaa toisaalla 200 miljoonaa. Hallituksen ns. säästötoimet tältä osin tarkoittavat noin 9 000 aikuisopiskelijan itsensä kehittämisen mahdollisuuden katkaisemista. Työttömyyskortistossa nämä ihmiset maksavat yhteiskunnalle kaksi kertaa enemmän kuin koulutuksessa.

Herra puhemies! Hallituksen säästötoimet aikuiskoulutuksessa merkitsevät ainakin seuraavia vääjäämättömiä uhkakuvia ja valitettavasti myös niiden toteutumista:

Niin sanotut suuret ikäluokat uhkaavat tulla uloslyödyiksi sekä työelämän kehityksestä että koulutuksesta, sillä nyt tehtävä aikuisopintotukien alentaminen vaarantaa taloudellisen toimeentulon. Samalla opiskelupaikkojen käsittämätön supistaminen tässä tilanteessa vähentää mahdollisuuksia saada koulutusta. Monet nyt 40:n—45:n tienoilla olevat aikuiset ovat viiden vuoden päästä jo viisikymppisiä, jolloin heidän oma halukkuutensa ja työantajan halukkuus koulutukseen alenee.

Hallitus on lisäämässä opiskelijoiden taloudellisia ongelmia ja opintojen keskeyttämistä, sillä kesken opiskeluaajan tapahtuva opintotukien alentaminen ja samanaikaisesti tapahtunut välillisten opintososiaalisten tukien poistaminen saattaa lapsiperheessä merkitä, kuten jo totesin, yli 2 000 markan lisäkustannuksia kuukaudessa. Matkan varrellahan on jo poistettu ateriatukea, koulumatkoja, huoltajalisää jne. Mikä kaikkein masentavinta: työttömyyskorvaus ja aikuisten opintotuki suunniteltiin aikanaan pari vuotta sitten saman tasoisiksi toimeentulomuodoiksi. Nyt tehtyjen supistusten jälkeen työttömyyskorvaus on useimmille edullisempi toimeentulotuki, (Ed. Jaakonsaari: Ei kauan. Se leikataan!) ja työttömyyskorvausta nostavahan ei saa käyttää aikaansa opiskeluun.

Myös koulutukseen ohjautuminen vaikeutuu, koska ei edes lukukauden suunnitelmia voi tehdä enää oppilaitoksissa. Näin joutuvat myös erilaisia neuvontatyötä tekevät alan ihmiset työvoimatoimistoissa ja oppilaitoksissa tilanteeseen, että koulutusta ei voikaan asiakkaan, ihmisen, kanssa tehokkaasti suunnitella. Tämä epävakaa ja epävarma tilanne on aikuisten — nuorten aikuisten, vanhempien aikuisten — mielestä kerta kaikkiaan kohtuuton.

Hallituksen poukkoilu on johtamassa myös aikuiskoulutuksen kehityksen hidastumiseen, sillä säästötavoitteiden toteuttamiseksi sääste-

tään kaikesta ylimääräisestä, jollaiseksi myös tärkeä kehittämis- ja kokeilutyö lasketaan.

Herra puhemies! Jos tiivistän käsillä olevan lakiesityksen puutteet ja ongelmat, niin päädyn seuraaviin arvioihin:

Aikuisopintotuen kehittämisen tulisi olla johdonmukaista ja tavoitteellista, ja sen tulisi tapahtua yhteistyössä rahoitukseen osallistuvien työmarkkinaosapuolten kanssa. Hallitus on onnistunut tässäkin asiassa jo aiemminkin huonoja suhteita edelleen huonontamaan. Valiokunnassa, kun asiantuntijoita kuunneltiin, sekä TVK:n että SAK:n asiantuntijoiden taholta annettiin kiistattomasti ymmärtää, että hallituksen ajama linja merkitsee Ilon sopimusten alittamista, ja antoivat ymmärtää, että asiasta jouduttaneen kansainvälistä työjärjestöä informoimaan.

Toinen tärkeä näkökohta on se, että aikuisopintotuen tason tulisi olla kilpailukykyinen työttömyysturvan kanssa. Hallituksen esitys on kerta kaikkiaan ristiriidassa aktiivisen työvoimapolitiikan kanssa. Asia, josta me olemme herttaisen yksimielisiä eduskunnassa, mutta jota vastaan hallituksen politiikka tämän käytännön esimerkin valossa menee.

Kolmas olennainen kysymys on aikuinen, joka on lähtenyt opiskelemaan, jolla on lapsia, tietty perhe-elämän tilanne. Kysyn, millä oikeudella tämän tyyppisen ihmisen elämän tilannetta heilautetaan sillä tavalla, kuin hallitus on nyt tekemässä. Valiokunnassa kuultavana ollut Opintukikeskuksen johtaja Naumanen esittikin kirjallisessa lausunnossaan, että tässä rikotaan opiskelijan oikeusturvaa. Hän edellytti, että eduskunnalle tulisi antaa syysistuntokaudella esitys aikuisopiskelijoiden opintotuen yhtenäistämistä koskevaksi lainsäädännöksi. Tämän tyyppinen sirpale- ja tilkkutäkkipolitiikka on kerta kaikkiaan aikuisia loukkaavaa ja väärää politiikkaa.

Lopuksi ehkä kaikkein tärkein asia. Mielestäni mahdollisten muutosten opintotuessa tulisi perustua paitsi todettuihin muutostarpeisiin myös kokonaistaloudelliseen harkintaan. Onko valtiovarainministeri Viinanen paikalla? — Kyllä on. Totesin, arvoisa valtiovarainministeri, että tulisi suorittaa kokonaistaloudellinen harkinta sen osalta, onko järkevää leikata aikuisopintotukea vai ei. Mielestäni yhteiskunnan on verrattomasti edullisempaa maksaa aikuisopintotukea aikuisopiskelijoille aktiivisesta itsensä kehittämisestä kuin työttömyysturvaa työn puuttumisesta.

Arvoisa herra puhemies! Näihin näkökohtiin

viitaten ehdotan, että ehdotukset laiksi opintotukilain muuttamisesta sekä laiksi rajoituksesta oikeuteen saada aikuisopintorahaa, hallituksen esityksen lait 1 ja 2, hylätään.

Ed. Laakso (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kaikki se, mitä ed. Gustafsson puhui, on totta. Ongelma tässä yhteydessä vain on se, että meillä on itse asiassa käsittelyssä yksi ensimmäisistä sellaisista lakiesityksistä, joissa perustuslakivaliokunta tulkitsee, että laki voidaan käsitellä ...

Puhemies: Ed. Laakso, huomautan vastauspuheenvuoron luonteesta. Haluaako ed. Laakso korjata jotakin, mitä ed. Gustafsson sanoi?

Puhja: Herra puhemies! Tarkoitukseni on käsitellä sitä, mitä ed. Gustafsson sanoi.

Puhemies: Sitten annan normaalin puheenvuoron.

Ed. Hacklin: Arvoisa puhemies! Lakiesitykseen sisältyy useita arveluttavia kohtia ja useita arveluttavia seikkoja. Ensinnäkin on kysymys aikuisopiskelijan oikeusturvasta, kun aikuisopintotuki muuttuu kesken opiskelun ja opiskelijat joutuvat keskeyttämään opintonsa tuen muuttuessa. Hyvin suuri osa aikuisopiskelijoista on terveydenhuoltoalan opiskelijoita, naisia, joilla on yksi tai kaksi lasta. Juuri heihin puree huoltajakorotuksen poistaminen merkittävästi.

Toiseksi perustuslakivaliokunta antamassaan lausunnossa oli erimielinen siitä, kuuluuko huoltajakorotus perusturvaan vai ei. Vähemmistö katsoo, että huoltajakorotus on oleellinen osa opiskelijan opintorahaa, joka katsotaan perusturvaksi.

Kolmanneksi lakiesitykseen sisältyy huomattava päätösvalan delegointi valtioneuvostolle, mitä perustuslakivaliokunta pitää arveluttavana.

Neljänneksi lain käsittely valiokunnassa oli vertaansa vailla. Vielä toisen käsittelyn loppuvaiheessa tuotiin pykälämuutosehdotuksia, joista ei voitu, ei haluttu hallituspuolueiden taholta enää kuunnella asiantuntijoita, vaikka esimerkiksi asianomainen ministeri olisi ollut halukas valiokuntaan tulemaan.

Esimerkiksi ensimmäisen lakiehdotuksen 1 a § on mielestäni merkillinen: "Aikuisopiskelijaksi

katsottavalle myönnetään opintotukea valtioneuvoston määräämiin opintoihin." Siis valtioneuvosto tämän mukaan määrää, mitä aikuisopiskelija voi opiskella, sen lisäksi mitä vielä tulee tukeen nähden.

Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Gustafssonin tekemää hylkäysehdotusta.

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Täällä on todettu useaan otteeseen, että tämä laki on erittäin arveluttava ja siinä on pykälienkin kohdalla ongelmia.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon eriävissä mielipiteessä on lisäksi kiinnitetty huomiota siihen, että ensimmäinen lakiehdotus voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädettyssä järjestyksessä ja että se valtiopäiväjärjestyksen 66 a §:n säännökset huomioon ottaen voidaan jättää lepäämään.

Tämän johdosta ehdotankin, että toinen lakiehdotus jätetään lepäämään yli valtiopäivien.

Ed. Vistbacka: Herra puhemies! Kuten täällä on käynyt ilmi, tämä on sangen epäsosiaalinen lakiesitys. Kuten valtiopäiväjärjestyksen muutoksen yhteydessä totesin ja moni muu edustaja totesi, tämä laki on nyt tavallaan ensimmäinen, joka peilaa sitä, mitä täällä tänään aikaisemmin on oltu hyväksymässä. Eli perustuslakivaliokunta poliittisin perustein katsoo, mikä on toimeentulon lakisääteistä perusturvaa, mikä ei.

Arvoisa puhemies! Myös tähän toiseen lakiesitykseen sisältyy selviä lainsäädäntöongelmia, lähinnä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n säätämistarjontaan liittyviä, mutta koska perustuslakivaliokunta on sen käsitellyt, siihen ei voida tietenkään enää täällä puuttua.

Mutta toisen lakiehdotuksen lepäämään jättämisen osalta kannatan ed. Tykkyläisen ehdotusta.

Ed. Laakso: Herra puhemies! Kuten jo aikaisemmin totesin, ed. Gustafsson oli täysin oikeassa siinä, mitä tämä lainmuutos tuo mukanaan. Se vaikeuttaa aikuisten mahdollisuuksia opiskella, ja ennen kaikkea se merkitsee sitä, että huoltajakorotus poistetaan kokonaisuudessaan aikuisopiskelijalta.

Ongelma käsitykseni mukaan on se, että ellei eduskunta aikaisemmin olisi näyttänyt vihreää valoa säästölakien käsittelyjärjestyksen helpottamiselle, tällaista lakiesitystä ei nyt hallitus olisi tuonut käsittelyyn, koska se ei olisi saanut sitä

lävitse. Eli en voi muuta kuin todeta, että ne poliittiset voimat, jotka näyttivät vihreää valoa säästölakien hyväksymisen helpottamiselle, ja näiden joukossa oli myös SDP, mahdollistavat nyt sen, että tämän kaltainen lakiesitys on käsiteltyssä ja että tämän kaltainen lakiesitys tulee tässä eduskunnassa nyt hyväksytyksi.

Me hyväksyimme väliaikaisena tällaisen muutoksen. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä äänesti säästölakien helpottamisjärjestystä vastaan.

Tänä aamuna me hyväksyimme lepäämäänjättämismahdollisuuden poistamisen kokonaan. Alle 20 kansanedustajaa oli sitä mieltä, että näin ei olisi pitänyt tehdä, koska se vie oppositiolta kaiken mahdollisuuden jatkossa vaikuttaa. (Ed. Vähänäkki: Kansa ratkaisee!) Käytännössä tämä johtaa siihen, että täällä voidaan kyllä, niin kuin nyt tehdään, puhua tämän kaltaisia huonoja lakiesityksiä vastaan, mutta emme voikaan enää muuta. Emme voi enää hidastaa näiden lakiesitysten hyväksymistä niiden estämisestä puhumattakaan.

Eli tuntuu aikamoiselta jeesustelulta se, että näissä kysymyksissä nyt arvostellaan hallitusta tällaisesta lakiesityksestä, vaikka itse on oltu myötävaikuttamassa siihen, että tämän kaltaiset lakiesitykset ajetaan nyt hallituksen voimin, ja pelkästään hallituksen voimin, lävitse.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Laakson hyvin tarkoitushakuiseen puheenvuoroon ei välttämättä kannattaisi vastata mitään. Totean nyt kuitenkin sen, että ainakin meille sosialidemokraateille tämä valtiosäännön muutoksikysymys on syvästi periaatteellinen. Niin raskailta ja vääriltä kuin nyt käsitteillä olevan aikuisopintotuen leikkaukset ja muutokset tuntuvatkin, meidän on pakko luottaa siihen, että kansalaiset muistavat vaaleissa, mitkä poliittiset voimat kulloisiakin muutoksia ja heikennyksiä ovat tehneet.

Toivon, että ed. Laakso on seuraavassa hallituksessa parantamassa ja korjaamassa niitä väärä lakiesityksiä ja heikennyksiä, joita nyt porvarihallitus on tekemässä. Näin toimii demokratia. Näin me olemme tämän sisäistäneet. Ed. Laaksoilla on kovin lyhytaikainen näkemys, mistä todella on kysymys.

Ed. Koskinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laakso totesi, että lepäämäänjättämismahdollisuus vie oppositiolta kaiken mahdollisuuden vaikuttaa. Kieltämättä ed.

Laakso on perehtynyt erittäin hyvin sellaisiin järjestelmiin, joissa oppositiolla ei ole mahdollisuuksia vaikuttaa. Tässä kannanotossaan hän on kyllä erheellisesti tulkinut tätä uudistusta. Oppositiolla on edelleen kaikki parlamentaarisen järjestelmän turvaamat mahdollisuudet vaikuttaa hallituksen esityksiin ja viime kädessä vaaleissa hankkia omille näkemyksilleen laajempaa kannatusta.

Tässä lepäämäänjättämismahdollisuus avautuu sen takia, että vaikka perustuslakivaliokunta katsoo, että nämä molemmat lakiesitykset ovat säästölakeina sellaisia, joita ei voitaisi äänestää lepäämään, niin perustuslakivaliokunta nimenomaan edellytti, että kakkoslaki tulisi muuttaa siten, että "valtuutusta täsmennetään esimerkiksi mainitsemalla, millaisissa tarkoituksissa ja millä keinoin aikuisopintorahan saajien määrää voidaan rajoittaa valtioneuvoston päätöksellä". Kun näin ei ole tehty, tämä kakkoslakiehdotus on säädettävä ns. tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä, ja silloin se voidaan äänestää myöskin lepäämään yli valtiopäivien.

Ed. Laakso (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Näitä lakiesityksiä käsiteltäessä me näemme myös hyvin selvästi sen, minkälainen asema on eduskunnan perustuslakivaliokunnalla. Perustuslakivaliokunta, jossa aina on hallituspuolueilla enemmistö, tulkitsee sen, minkälaisen käsittelyjärjestyksen mikin laki ansaitsee. Esimerkiksi tätä lakia käsiteltäessä perustuslakivaliokunta on ollut sitä mieltä, että huoltajakorotuksen poistaminen aikuisopiskelijalta ei heikennä perusturvaa, vaikka aikuisopiskelijan tuloissa 380—1 140 markan menetys kuukaudessa on merkittävä ja varmasti monen aikuisopiskelijaperheen osalta heikentää nimenomaan perheen perusturvaa.

Pelkään sitä, että myös tulevaisuudessa eduskunnan perustuslakivaliokunnasta tulee sellainen valiokunta, joka poliittisten voimasuhteiden mukaisesti tulkitsee lainsäädäntöä, tulkitsee perusturvaa ja tulkitsee perusoikeuksia aina hallituksen etujen mukaisella tavalla.

Itse asiassa olen varma siitä, että vasemmisto löytää edestään sen, että vasemmisto nyt on ollut myötävaikuttamassa opposition vaikutusmahdollisuuksien eliminoimiseen.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Keskustelu nyt kääntyi hii-

kan sivu-uralle, mutta on todettava, että juuri tässä nyt lähestytään lepäämäänjättämissäännösten ongelmallisinta kohtaa eli sitä, miten poliittinen instituutio kuten perustuslakivaliokunta tulee tulevaisuudessakin tulkitsemaan lakeja sen mukaan, kuin on harvinaisvaltaa ylläpitävien tarkoitus. Tästä on kysymys, ja sen takia tähän on hyvä kiinnittää huomiota.

Herra puhemies! Totean ed. Gustafssonille, jonka puheenvuoroon pyysin oman vastauspuheenvuoroni: Kyllä on syytä vain keskustella ed. Laaksonkin kanssa, koska siihen aika tämän jälkeen nyt sitten etupäässä kuuluu eli parpattamiseen keskenämme opposition ja toisaalta myöskin eduskunnan enemmistön ja hallituspuolueiden kanssa. Te puhuitte siitä, että teillä on hyvin tärkeä, syvälinen periaate. Periaate on kyllä mukava, mutta sitä periaatetta ei voi syödä.

Ei tässä auta mitään periaatteet, koska niitä ei voida syödä. Kun te puhuitte siitä, ed. Gustafsson, että kansa rankaisee, niin totta kai se rankaisee sosialidemokraatteja, jotka ovat könttäsummana myyneet lepäämäänjättämissäännösten yhteydessä mahdollisuudet auttaa köyhää kansaa täällä tehtävien päätösten suhteen. Te olette myyneet kerralla kaikki, ja teitä ranastaan vaaleissa, sehän on selvä.

Ed. Zyskowitz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nyt oli käsittelyssä yhteensä viisi lakiesitystä, joiden osalta perustuslakivaliokunta joutui ottamaan kantaa siihen, ovatko ne ns. säästölakeja vai ovatko ne jätettävissä lepäämään sen vuoksi, että ne heikentäisivät toimeentulon lakisääteistä perusturvaa. Näistä viidestä lakiesityksestä ei yhdenkään säätämisyjärjestystä tältä osin ratkaistu hallitusryhmien voimin siten, että toisella puolella olisivat olleet hallitusryhmät ja toisella puolen oppositiosta olevat perustuslakivaliokunnan jäsenet.

Myöskään nyt käsiteltävä lakiesitys ei ollut sellainen, jonka osalta nimenomaan hallituspuolueiden kansanedustajat yksinään olisivat olleet sillä kannalla, että lakiehdotus ei ole jätettävissä lepäämään. Tältä osin on julkisuudessa annettu tämän asian osalta väärä käsitys. Perustuslakivaliokunta enemmistöllä, jossa oli mukana mm. vihreiden kansanedustaja Nikula, katsoi, että esitys ei valtiopäiväjärjestyksen väliaikaisen muutoksen tarkoittamassa mielessä heikennä toimeentulon lakisääteistä perusturvaa ja että se

sen vuoksi on laki, jota ei voida jättää lepäämään.

Ed. Laakso, myöskään jatkossa kaikki lakiesitykset, jotka ovat merkittäviä sosiaaliturvan kannalta, eivät ole sellaisia säästölakeja, joita valtiopäiväjärjestys tarkoittaa. Päinvastoin voidaan sanoa, että kun uusi muutos tulee voimaan, jossa pääsääntönä on se, että asiat ratkaistaan yksinkertaisella enemmistöllä, ja poikkeuksena on se, että jokin lakiesitys on jätettävissä lepäämään, tullaan näkemään luonnollisesti monia sosiaaliturvaankin sinänsä kohdistuvia lakeja, jotka ovat yksinkertaisella enemmistöllä säädettävissä.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Puuttumatta nyt sen enempää keskustelussa enää valtiopäiväjärjestyksen lepäämäänjättämissäännösten muutoksiin, jotka on tehty ja joista nyt kuitenkin näytetään kovasti haluttavan keskustella, olen itse hyvin pitkälle samaa mieltä kuin edustajat Gustafsson ja Tykkyläinen siitä, miksi lakiesitykset tulisi hylätä ja miksi toinen lakiesitys tulisi jättää lepäämään.

Totean kuitenkin huoltajakorotusten poistamisen osalta sen, että sen, mitä valtio menoisaan säästää, sen kunnat joutuvat jatkossa maksamaan. Näin yksinkertaista matematiikkaa tämä sitten on, että kunnat tämän löytävät edestään.

Olisin halunnut, herra puhemies, kiinnittää huomiota siihen tapaan, jolla tämäkin lakiesitys on valmisteltu. Kuten sivistysvaliokunnan mietinnön vastalauseesta käy ilmi, tuloratkaisuun liittyvän, aikuisten opintotuen säätämistä koskevan asian heikentäminen valmisteltiin taas siten, että työmarkkinajärjestöjä kuulematta hallitus esittää heikennyksiä sopimukseen. Tämä on tyyppillistä Ahon hallitukselle, kuten tulemmekin näkemään varmasti vielä monta kertaa, eli hallitus jatkuvasti rikkoo kolmikantaperiaatetta, josta on sovittu. Jatketusta työmarkkinasopimuksesta huolimatta nyt tehdään heikennyksiä porvari-
puolueiden ja kokoomuksen myötävaikutuksella.

Ed. Aul: Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoroni oikaistakseni muutamia ylimitoitettuja arvosteluja, joita mielestäni sisältyy opposition puheenvuoroihin. Ei voida sanoa, että lailla pelkästään huononnettaisiin aikuisopiskelijoiden opintorahaa, koska samalla kun huoltajakorotus poistetaan, aikuisopintorahan vähimmäismäärä nousee 1 200 markasta 1 570

markkaan, jolloin esimerkiksi yksiläpösisellä perheellä korotus korvaa lähes täysin sen, että huoltajakorotus vähenee. Totta kai useampi-lapsisilla perheillä raha voi vähentyä. Toisaalta myös lapsilisiä on vastaavana aikana noussut, joten ei tätä voida niin suurena vähennyksenä pitää kuin puheenvuoroissa on esitetty.

Toisaalta omastakin mielestäni oli ongelmallinen toisessa lakiehdotuksessa esitetty valtuutus valtioneuvostolle rajoittaa aikuisopintorahan saajien määrää. Juuri perustuslakivaliokunnan ehdotuksestahan sitä muutettiin ja tehtiin tiukemmaksi. Sivistysvaliokunta ehdotti, että aikuisopintorahan ulkopuolelle ei voida kuitenkaan jättää työttömiksi jääneitä, ilman ammatillista peruskoulutusta olevia tai niitä, joiden päätoimisista opinnoista on kulunut yli kymmenen vuotta. Ei voida sanoa, että lain perusteella työttömiksi jääneiltä poistettaisiin heidän mahdollisuutensa päästä opiskelemaan tai saada aikuisopintorahaa, eli tällaista avointa valtuutusta ei tähän enää sisälly.

Ihmettelen ed. Hacklinin arviota 1 a §:n ensimmäisestä lauseesta, koska tähän on aivan sama lause kuin on tähänastisessa aikuisopintoja koskevassa laissa, joka on edellisen hallituksen valmisteleva. Pykälästäkin pudotettiin vain loppuosa pois, koska se määritteli uudella 1 b §:llä, jossa aikuisopintorahan taso sidotaan korkeakouluopiskelijan opintorahan tasoon, mikä itse asiassa tekee sen lakisääteiseksi.

Ed. Tykkyläinen: Herra puhemies! Totean ed. O. Ojalalle, että hän oli aivan oikeassa siinä, että tällä hetkellä heikennetään aikuisopiskelijoiden asemaa. Valiokunnassa todettiin, että 4 000 aloituspaikkaa menee, joissa on jo opiskelijat. Lisäksi asiantuntijoiden kuulemisen yhteydessä on todettu, että peräti 6 500 opiskelupaikkaa menee, joten, ed. Aula, ei esille tuomanne korotus ihan yksiselitteinen ole. Korotus on vähäinen, mutta sen sijaan oppilaspaikkoja menee.

Mitä tulee asiantuntijoiden lausuntoihin, eivät työvoimaministeriön eivätkä valtiovarainministeriön edustajat itsekään tienneet, keitä lopettamiset koskevat, ovatko ne niitä, jotka rakennemuutoksen takia ovat saaneet mahdollisuuden opiskella uuteen ammattiin, vai ovatko ne sellaisia opiskelijoita, jotka tulevat jatkossa jäämään työttömiksi.

Tämän johdosta mielestäni on hyvä, jos me voisimme jättää lain leppäämään.

Ed. Ukkola: Arvoisa puhemies! Olen sosialidemokraattien ja myös vasemmistoliiton taholta tulleiden asiakysymysten osalta jokseenkin samaa mieltä, eli tällaista lakiesitystä ei olisi oikeastaan pitänyt tuoda tai ainakin olisi pitänyt valmistella se niin, että se sopisi muuhunkin opintotuen linjaan.

Minä ihmettelen ed. Outi Ojalan puheenvuorossa sitä, onko todella niin, että joka ikinen aikuista koskeva asia on sellainen kolmikanta-asia, että se täytyy siellä käsitellä. Eihän eduskunnassa ole kohta mitään asioita, joista me voimme päättää ilman työmarkkinajärjestöjen kolmikannan hyväksymistä. Tämä jos mikä vie valtaa kansanedustajilta eikä suinkaan enemmistöparlamentarismia.

Ed. Haklin: Herra puhemies! Ed. Aulalle totean, että aikuisten opintorahan korotus ei korvaa niitä menetyksiä, joita huoltajakorotuksen poistaminen merkitsee, jos on usea lapsi, eikä se korvaa sitä, mitä merkitsee opintolainan tuleminen sellaiseksi, että sillä ei ole valtion korkotukea.

Vielä liittyen rajoituspykälään: Kun siinä etuoikeutetaan tiettyjä ryhmiä, kylläkin oikeita ryhmiä, työttömät ja ilman ammatillista peruskoulutusta olevat ja yli kymmenen vuotta työelämässä olleet, sehän samalla rajoittaa sitten niitä opiskelijoita, jotka ovat näitten etuoikeutettujen ulkopuolella, eli omaehtoinen koulutus ja täydennyskoulutus jää pakosta. Sitä ei tule ollenkaan, tai se jää vähäiseksi, ja se on taas haitta, kun lamasta toivutaan ja hyvin koulutettua työvoimaa taas tarvitaan.

Ed. Vistbacka: Herra puhemies! Ed. Aula vähätteli lain säästövaikutuksia lähinnä sillä tavoin, että tulee uusia etuuksia, näitä korotetaan. Ainakin minulle jaetun hallituksen esityksen mukaan vuonna 93 tulee yli 100 miljoonaa markkaa ensimmäisen lakiesityksen mukaan ja rajoitustoimenpiteitten osalta noin 80 miljoonaa markkaa. Nämä ovat huomattavasti suurempia säästöjä kuin esimerkiksi Valtion viljavaraston osalta, jota joitakin aikoja sitten käsiteltiin, muutama miljoona, ja myös iltaopiskelijointien ilmaisen ruokailun poistamisen osalta. Tässä puhutaan jo huomattavasti suuremmista summista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Gustafsson ed. Hacklinin kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hylättäisiin.

Ed. Tykkyläinen on ed. Vistbackan kannattamana ehdottanut, että toinen lakiehdotus jätettäisiin lepäämään yli valtiopäivien.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Totean ed. Tykkyläisen lepäämäänjättämisehdotuksen johdosta, ettei toistakaan lakiehdotusta voida perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitetty huomioon ottaen valtiopäiväjärjestyksen 66 a §:n mukaan jättää lepäämään. Näin ollen en katso voivani esitellä ed. Tykkyläisen ehdotusta äänestettäväksi.

Keskustelu puhemiehen menettelystä:

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Perustelujen johdosta, jotka on esitetty, ja sen muutoksen johdosta, jonka asianomainen valiokunta on tehnyt kyseiseen pykälään, arvoisa puhemies, ehdotan, että puhemiehen menettely saatettaisiin valtiopäiväjärjestyksen 80 §:n mukaisesti perustuslakivaliokunnan tutkittavaksi.

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Vistbackan ehdotusta.

Keskustelu puhemiehen menettelystä julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Vistbacka ed. Tykkyläisen kannattamana ehdottanut, että eduskunta ei tyytyisi puhemiehen menettelyyn vaan että menettely lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Puhemiehen menettely ”jaa”, ed. Vistbackan ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 78 ei-ääntä; poissa 21. (Koneään. 25)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiehen menettelyn.

Puhemies: Nyt on äänestettävä lakiehdotusten hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotukset, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotukset hylätty.

Puhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, S. L. Anttila, Antvuori, Aula, Biaudet, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Heikkinen, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämies, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Järvilahti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaari-lahti, Kalli, Kallis, Kanerva, Kankaanniemi, Karhunen, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Korkea-osa, Korva, Koski, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Lahtinen, Laivoranta, Lamminen, M. Laukkanen, V. Laukkanen, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, J. Leppänen, Liikkanen, Linnainmaa, Louvo, Malm, Markkula, Mattila, Miettinen, Moilanen, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Nordman, Norrback, Näsi, Ollila, Pekkarinen, Perho-Santala, Pesälä, M. Pietikäinen, S. Pietikäinen, Pokka, Puhakka, Pura, Rauramo, E. Rehn, O. Rehn, Renko, Rossi, Rusanen, Ryytänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Seivästö, Suholä, Särkijärvi, Takala, Tiuri, Toivonen, Turunen, Uosukainen, Vanhanen, Varpasuo, Westerlund, Vihtilä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö ja Zyskowitz.

”Ei” äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Aittoniemi, Andersson, U. Anttila, Apukka, Backman, von Bell, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hautala, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, P. Leppänen, Lindroos, Lipponen, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Metsämäki, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Nikula, Nyby, A. Ojala, O. Ojala, Paakkinen, Paasio, Paloheimo, Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Ranta, Rask, Riijärvi, Rimmi, Rinne, J. Roos, T. Roos, Savolainen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suho-nen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Urpilainen, Wahlström, Vehka-

oja, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas ja Vähänäkki.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Alho, Astala, Donner, Hassi, Kauppinen, Komi, Laakkonen, Laurila, Lindqvist, Morri, Pelttari, Renlund, Rätty, Rönholm, Saario, Sepänen, Taina ja Väyrynen.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 102 jaa- ja 79 ei-ääntä; poissa 18. (Koneään. 26)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotukset.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

22) Ehdotukset lapsilisälaiksi

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 37
Lakialoitteet n:ot 5 ja 50/1991 vp
Toivomusaloitteet n:ot 1028, 1071, 1165, 1220, 1366 ja 1397/1991 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 10

P u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekevänsä päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

23) Ehdotukset laeiksi lasten kotihoidon tuesta ja lasten päivähoitosta annetun lain 11 a §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 38
Lakialoite n:o 51/1991 vp
Toivomusaloitteet n:ot 1221/1991 vp ja 272
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 11

P u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. M ä k i p ä ä : Arvoisa puhemies! Vaikka olenkin hyväksymässä tämän esityksen kuten edellisenkin, niin on syytä tässä yhteydessä jo esittää kommentti vieressä olevalle ministerille, koska täällä esityksessä luetaan, että vuoden 1994 alussa on tarkoitus siirtää Kansaneläkelaitoksen hoidettavaksi äitiysavustus, elatustuki, sotilasavustus, opintotuki ja yleinen asumistuki ja myös kaikki harkinnanvaraiset avustukset.

Mielestäni näin ei tule tapahtua, koska tiedämme, että joka kunnassa paikallistuntemus sosiaalitoimistossa on erittäin hyvä ja myös tähän tarkoitukseen on riittävä koulutus annettu heille. Kun tiedetään myös, että esimerkiksi Kelan toimistoja ei ole joka kunnassa, niin tuntuu, että vaikka on puhuttu yhden luukun periaatteesta, niin tämä entisestään mutkistaa ainakin tavallisen ihmisen tarpeita, asioiminen näissä Kelan toimistoissa. Nämä ovat lyhyitä toivomuksia, että ei mentäisi näin pitkälle. Nämä ovat suoraviivaisia maksatuksia. Tässä ei tule mitään harkinnanvaraisuuksia, mutta tästä eteenpäin ei pitäisi ainakaan näin nopealla vauhdilla mennä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekevänsä päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

24) Ehdotus laiksi aikuisten järjestelmällisen hammashuollon toimeenpanon siirtämisestä

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 75

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 12

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Hallitus ehdottaa aikuisten järjestelmällisen hammashuollon toimeenpanon siirtämistä heinäkuun alusta vuoden loppuun. Tämä esitys, jos mikä, kuvastaa hallituksen poukkoi-levaa politiikkaa. Ei voida hyväksyä sitä, että ensin sairailta viedään sairauskuluvähennys. Kun asiantuntijavalioikunta ehdotti siinä tilanteessa, kun hallitus esittää myös päivärahojen leikkausta ja kaikkien mahdollisten sairausku-lujen lisäystä, että ei kannattaisi ottaa uutta järjestelmää käyttöön vaan olisi edetty asteit-tain, niin hallitus ei ollut valmis siihen. Silloin oppositio ehdotti, että 65 vuotta täyttäneet oli-si otettu ensimmäisinä järjestelmällisen ham-mashuollon piiriin vuonna 56 ja sen jälkeen syntyneiden lisäksi.

Nyt kun puoli vuotta on kulunut päätöksestä, hallitus on tuonut esityksen, jossa se esittää lykättäväksi koko aikuisten hammashuoltoa. Tämä on asettanut monet hampaidensa hoitoa tarvitsevat ihmiset erittäin tukalaan ja kiusalli-seen asemaan, koska hallituksen politiikkaan ei voi ollenkaan luottaa. Kun päätöksiä yhtenä päivänä tehdään, ei tiedetä, ovatko ne vielä puolen vuoden kuluttua voimassa.

Jotta hallitus voisi miettiä tätä asiaa vielä uudestaan ja tuoda järkevän ehdotuksen, jolla asiaa edistetään, ja jotta ylipäättensä voitaisiin lopettaa kaikkien leikkausten suuntaaminen sai-raisiin ihmisiin, ehdotan, että hallituksen esityk-seen sisältyvä lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Louvo: Arvoisa puhemies! Osaksi eduskunnassa käydyn kovan aikuisten hammas-huoltouudistuksen toteuttamista vastustavan keskustelun vuoksi, mikä keskustelu jatkui lähes samassa sävyssä uudistuksen siirtoesityksen en-simmäisessä käsittelyssä, hallituksen oli ilmeises-ti helppoa tässä taloudellisessa tilanteessa siirtää säästötoimenpiteenä uudistuksen toimeenpanoa. Vaativathan aikuisten hammashuoltouudistuk-sen peruuttamista pitkin kevättä myös useat merkittävät työmarkkinajohtajat, viimeksi pal-kansaajien toimintapäivänä SAK:n puheenjoh-taja Lauri Ihalainen ja AKT:n puheenjohtaja Risto Kuisma. Heidän perustelunsaakin olivat samat kuin vasemmistolla eduskunnassa joulun alla. Uudistus olisi muka vain tulonsiirtoa yksi-tyishammaslääkäreille, palkansaajat eivät siitä hyötyisi.

Mitähän ajattelevat nyt heidän edustamansa palkansaajat, jotka sairauskuluvähennyksen poistamisen vuoksi ovat menettäneet suurem-milla paikkakunnilla, joilla ei ole mahdollisuutta päästä yhteiskunnan subventoimaan terveyskes-kushammashoittoon, ainoan hammashoittoon saamansa yhteiskunnan tuen? Ja nyt jos tämä esitys menee läpi, he eivät saa mitään tilalle. Hammashuoltouudistuksenhan piti olla juuri osakorvaus sairauskuluvähennyksen poistami-sesta asiaa tutkineen toimikunnan esityksen mukaisesti.

Ymmärrän erittäin hyvin, että tässä taloude-lisessä tilanteessa, jossa valtio ottaa joka viikko miljardin markan edestä velkaa, on vaikea tehdä mitään uudistuksia, vaikka asiaa koskevat lait onkin jo täällä hyväksytty. On kuitenkin merkit-tävää, että nyt siirrettävästä hammashuoltouu-distuksesta kansalaiset ovat jo tänä vuonna maksaneet 1,4 miljardia markkaa, kun sairaus-kuluvähennys poistui vuoden alusta nostaen ta-vallisen keskivertoteollisuustyöntekijän perheen verorasitusta 0,3 prosenttia.

Nyt tilanne on se, etteivät aikuiset yli 35-vuotiaat, paitsi onneksi veteraanit, tule Suomes-sa saamaan tänä vuonna useimmilla paikkakun-nilla todellakaan mitään tukea hammashoitoon-sa, täysin EY- ja Eta-maista poikkeavasti. Kai-ken lisäksi valtiontaloudellinen säästö ei suin-kaan tule olemaan tänä vuonna esitetyn 250 miljoonan markan suuruinen, vaan noin 100 miljoonaa markkaa pienempi johtuen mm. siitä, että aikuisten hammashuoltouudistuksen kus-tannuslaskelmissa käytettiin vuoden 1992 tasolle laskettuja korvauksia. Korvaustaksat ovat kui-tenkin edelleen vuoden 1989 tasolla. Myös se,

että nuorten aikuisten hammashuolto jatkuu entisin, korkeammin taksoin vielä loppuvuoden, nostaa kustannuksia. Samoin valiokunnan veteraanien hammashuoltoesitykseen tekemä lisäys vähentää kokonaissäästöä.

Kyllä mielestäni taloudellisesti tiukkoinakin aikoina pitäisi olla mahdollisuus tehdä järkeviä, oikeudenmukaisuutta, tasapuolisuutta ja terveystä suuresti edistäviä terveys- ja sosiaalipoliittisia uudistuksia, varsinkin kun rahoitus on moninkertaisesti sairauskuluvähennyksen poistamisella hankittu kuten hammashuoltouudistuksessa.

Sen sijaan pitäisi puuttua tiukemmin sosiaaliturvan porsaanreikiin, joita käytetään hyväksi, sekä myös suoranaisiin väärinkäytöksiin. Esimerkiksi oikeusjutut työttömyysturvan väärinkäyttämistä ovat räjähdysmäisesti lisääntyneet.

Valiokunta aivan oikein painotti olevan tärkeää, että "sosiaaliturvan kehittäminen on pitkäjänteistä toimintaa, johon niin kansalaiset kuin viranomaiset voivat varautua. Lyhyellä aikavälillä tapahtuvat etuuksien muutokset ja lykkäykset saattavat johtaa tilanteisiin, joissa kansalaisen suunnitelmalliseen hoitoon hakeutumisen estyessä sairaus saattaa pahentua ja hoito muodostua loppujen lopuksi kalliimmaksi". Näin aivan varmasti tulee tapahtumaan, jos lykkäyksesitys toteutuu ja ihmiset jälleen odottavat uuden puoli vuotta.

Esityksen ensimmäisessä käsittelyssä toistettiin ja pilkattiin lähes jokaisessa puheenvuorossa sitä, kun aikuisten hammashuoltouudistusta syksyllä käsiteltäessä totesin, että se kokonaisuutena on porvarillisen terveystalouden voitto. Olen edelleen samaa mieltä. Uudistus on erittäin oikeudenmukaisesti, taloudellisesti, tasapuolisesti ja byrokratiaa vähentävästi suunniteltu moniosainen kokonaisuus, josta on jo toteutunut vuoden alusta sairauskuluvähennyksen ja oikean byrokratian kukkasen eli ns. kuntarahoituksen poisto. Jäljellä on vielä maksuttoman terveyskeskushammashuollon lisääminen kahdella uudella nuorten ikäluokalla ja nykyistä alempien korvausten ulottaminen kaikille yli 18-vuotiaille aikuisille sekä maksuoleneman poisto, mikä alenema nyt on ollut voimassa vuonna 56 syntyneillä ja sitä nuoremmilla. Kaikkien näiden toimenpiteiden piti tulla voimaan heinäkuun alusta, siis parin viikon kuluttua. Mielenkiintoista on nähdä, toteutuuko silloin edes maksuoleneman poisto. Jos näin ei tapahdu, hallituksen laskelmat kustannussäästöistä heittäväntä entistä enemmän häränpyllyä.

Hammashuoltouudistuksessa on tarkoitus antaa julkisen ja yksityisen sektorin kilpailla ennen kaikkea palvelulla ja työn laadulla painottaen taloudellisinta hoitoa, järjestelmällisyyttä ja sairauksien ennalta ehkäisyä. Nuorten aikuisten hammashuollossa olemme nähneet, kuinka kustannukset ovat potilasta kohden alentuneet juuri järjestelmällisyydestä ja ennaltaehkäisy-painotteisuudesta johtuen.

Erittäin pitkään terveys- ja sosiaalipoliittikkaa on tehty pitkälti vasemmiston ideologian mukaan ja kasvatettu ennen kaikkea julkista sektoria ja ns. ilmaisipalveluja. Tämän suunnan on muututtava. Tässä uudistuksessa onkin tarkoitus hyödyntää myös yksityissektorin valmiita tiloja, laitteita ja resursseja niin, että ihmiset saavat palvelut oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti asuinpaikastaan riippumatta. Ymmärrän hyvin, että vasemmisto on kiihkoisesti tätä asiaa vastustanut painottaen vain terveyskeskushammashuoltoa, mikä on kyllä tärkeä elimellinen osa kokonaisuutta. Tällöin on unohdettu valitettavasti tavallisen ihmisen edut.

Onneksi pientä valonpilkahdusta ideologiseen suunnanmuutokseen on havaittavissa valiokunnan mietintöön jätetyssä vasemmiston vastalauseessa ja ed. Stenius-Kaukosen äskeisessä ilmoituksessa. Vastalauseessa kerrotaan, että vasemmisto tulee esittämään tämän siirtoesityksen hylkäämistä, jos heidän oma esityksensä ei mene läpi. Eihän se mennyt. Siitä eduskunta on jo päättänyt. Jos taas hylkäysesitys menisi läpi, hammashuoltouudistus tulisi voimaan heinäkuun alusta siinä muodossa ja kokonaisuudessa kuin hallitus on esittänyt ja eduskunta hyväksynyt.

Arvoisa puhemies! Monet vastalauseeseen esittäjistä ovat tässäkin keskustelussa kuitenkin todenneet, etteivät katso aikuisten hammashuollon järjestämistä kovinkaan kiireelliseksi terveyspoliittiseksi uudistukseksi. Tämä oli luettavissa myös rivien välistä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnöstä. Tällainen asenne samoin kuin ylipäättänsä aikuisten hammashuoltouudistuksen siirtoesityksen antaminen todistavat, ettei tässä valtakunnassa vielääkään tajuta, että hampaat ja suun terveys vaikuttavat erittäin merkittävästi koko ihmisen terveyteen. Ovathan hammasairaudet esimerkiksi sepelvaltimopotilaille yhtä suuri riskitekijä sydän- ja aivoinfarktin saamiselle kuin tupakka. Jos hampaat ja suu ovat terveen, säästämme muussa terveydenhuollossa tavattomasti.

Arvoisa puhemies! Toivon, että tämä tosiasia

vähitellen tunnustetaan ja aikuisten hammashuoltouudistuksen vielä toteutumattomat osat toteutuvat viimeistään ensi vuoden alusta, niin kuin hallitus esityksessään lupaa. Tähänastiset tiedot tuon lupauksen täytymisestä eivät valitettavasti lupaa hyvää. Siksi tämä esitys pitäisikin nyt hylätä.

Ed. O. Oja la (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Louvon puheenvuoron, jossa ylistettiin yksityisen sektorin mahdollisuuksia hoitaa terveydenhuoltoa tehokkaammin ja edullisemmin tai kansalaisia tasavertaisemmin kohdellen, voisi tietysti jättää aivan omaan arvoonsa. Ilmeisesti ed. Louvo edustaa niitä näkökantoja, joiden mukaan meidän pitäisi siirtyä hyvin amerikkalaiseen bisnesjärjestelmään terveydenhuollossa, mutta haluan muistuttaa ed. Louvolle, että Yhdysvaltain terveyspalvelujärjestelmä on todella kallis myös yhteiskunnalle. Siellä menee huomattavasti suurempi osa bruttokansantuotteesta nimenomaan yksityiseen voitontavoitteluun ja sitä kautta kuitenkin kansalaiset ovat huomattavasti epätasa-arvoisemmassa asemassa kuin Suomen järjestelmässä, jossa kuitenkin on pyritty siihen, että kaikki saavat palveluja tasavertaisemmin.

Edelleen ed. Louvo totesi, että valiokunta on katsonut hammashuollon vähemmän kiireelliseksi asiaksi. Tässä yhteydessä viitataan valiokunnan lausuntoon, jossa todetaan, että alun perin valiokunta oli sitä mieltä, että tämä ei ollut kaikkein kiireisin asia niissä terveyspoliittisissa toimenpiteissä, mitä maahamme tarvitaan. Tämä ei suinkaan tarkoita sitä, ettei valiokunta olisi pitänyt tätäkin uudistusta tärkeänä. Viitataan myös siihen, että valiokunnan vähemmistö on pyrkinyt nimenomaan myös laajentamaan hammashuollon korvausta koskemaan myös erikoishammasteknikoiden tekemää työtä, mitä ed. Louvo ei ole pitänyt perusteltuna. Tämä on taas asia, joka kansalaisten kannalta olisi huomattavasti järkevämpää kuin se, että he ensin juoksevat hammaslääkärin luona saamassa lähetteen ja sitten menevät erikoishammasteknikon luokse.

Ed. S. Kinnari (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä todetaan, että hammashuollon korvattavuudessa yhtenä mahdollisuutena on edetä asteittain siten, että vuosittain jatketaan uusien ikäluokkien ottamista järjestelmällisen hammashuollon piiriin. Toisessa käsittelyssä me sosiali-

demokraatit teimme ehdotuksen siitä, millä tavoin kapeammin pitäisi edetä, ja viime joulukuussakin teimme tämän ehdotuksen. Olemme edelleen samalla kannalla, joka ei vastaa sitä, mitä ed. Louvo esitti, eikä myöskään sitä, mitä ed. Stenius-Kaukonen esitti.

Hallituksen politiikka on todella poukkoilevaa ja kustannuksia lisäävää. Tässäkin asiassa ensiksi päätettiin toteuttaa tämä uudistus niin, että Suomi ajettiin uusin hampain kohti yhdenytävää Eurooppaa. Nyt pikkuhiljaa, kun hallitus on ruvennut laittamaan rukkasia naulaan, se viimeksi laittaa jo hampaatkin naulaan, mikä kuvastaa antautumismielialaa. Siinä mielessä ed. Louvo olisi voinut vähän terävämminkin todeta, mistä tämä johtuu, koska hän nyt joutuu toteamaan sen asian, että hallitus ei tätä hänelle varmasti mieleistä uudistusta toteuttanut sillä tavoin kuin hänelle ja esimerkiksi Hammaslääkäriliitolle oli luvattu. Mutta kun rahasta on puute, tällainen asteittainen eteneminen olisi varmasti järkevää. Näyttää vain siltä, että tälle hallitukselle tämän tyyppiset järkevät etenemistiet eivät ole mahdollisia.

Ed. L. A. K. S. O (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Louvo arvosteli työmarkkinajärjestöjä siitä, että ne ovat arvostelleet aikuisten järjestelmällisen hammashuollon toimeenpanoa siinä muodossa kuin hallitus tätä esitti. Oikeampi tämän lain käsittelyssä tietenkin arvostella Ahon hallitusta ja Ahon hallituksessa olevia kokoomuslaisia ed. Louvon ryhmätovereita, kokoomuslaisia ministereitä, koska hallitus esittää nyt jo kertaalleen hyväksytyyn lain toimeenpanon siirtämistä. Odotan mielenkiinnolla, miten ed. Louvo, joka tarrautui lakiesitykseen sitä viime vuonna käsiteltäessä kuin hukkuvaan oljenkorteen, nyt äänestää lakiesityksen lykkäämisen yhteydessä.

Huomauttaisin myös siitä, että jälleen kerran meillä on käsittelyssä sellainen lakiesitys, että ellei säästölakien käsittelyjärjestystä olisi helpotettu, niin nyt me saisimme aikuisten järjestelmällisen hammashuollon toimeenpanon toteutumaan. Mutta nyt vasemmisto on itse luopunut välineistä, eli me emme enää tällä hetkellä voi estää hallituksen lakiesitystä.

Muistutan vielä, että vasemmisto vastusti sairaskuluvähennyksen poistamista 1 400 miljoonaa markkaa. Tämä uudistus on tavallaan jo maksettu, kuten ed. Louvokin totesi. Sen takia tuntuukin oudolta, että nyt porvarillinen enemmistö on valmis lykkäämään lain toteutumista

hamaan tulevaisuuteen, sillä vain harva meistä uskoo, että hallitus pitää lupauksensa ja siirtää uudistuksen toteutumista vain muutamalla kuukaudella.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Louvo käytti mielenkiintoisen puheenvuoron. Täällä on jo muissa vastauspuheenvuoroissa muistutettu ed. Louvoa siitä, millä tavoin hän esitteli nimenomaan tätä asiaa. Hän perusteli asiaa sillä, että osa sairauskuluvähennyksen poistoista — niistä rahoista, mitä sen kautta säästyy — siirtyy tavallaan tähän. Myös ed. Taina, mikäli muistan oikein, erittäin voimakkaasti puolusti muutosta nimenomaan sillä, että kun sairauskuluvähennys poistettiin, tulee aikuisten hammashuolto. Ja mikäli muistan oikein, niin silloinen ministeri Kuuskoski puolusteli juuri samoilla seikoilla. Eli tämä mielestäni osoittaa valitettavasti, että nykyisin ei voida enää luottaa juuri mihinkään, mitä hallitus lupaa. Siitä huolimatta että eduskunta tekee päätöksen asiasta, niin sen jälkeen tuodaan uudeleen siirtoesityksiä.

Ed. M ä k e l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli mielenkiintoista kuulla kokoomuksen, hallituspuolueen, edustajan ed. Louvon puheenvuoro. Hän puhui ikään kuin opposition suulla: vastusti hallituksen esitystä eli kansan pettämistä ja esitti jopa lakiesityksen hylkäämistä. Mielenkiinnolla jään seuraamaan, miten hän käyttäytyy tulevaisuuden äänestyksissä, onko sanonsa mittainen vai kääntääkö mielipiteensä asiassa.

Mielelläni myös kuulisin, missä kokoomuksen hampaidenhoidon erityisasiantuntija ed. Louvo on ollut silloin, kun kokoomus on kabineteissa päättänyt, että esitystä siirretään. Muistan kyllä, että kun sairauskuluvähennys poistettiin, luvattiin, että tilalle tulee hampaidenhoito. SMP suhtautui siihen silloin hyvin kriittisesti, koska ei hampaidenhoidon tuleminen Kelan korvauksen piiriin ole paras mahdollinen kompensatiomuoto sairauskuluvähennykselle. Esimerkiksi silmälasien saaminen korvauksen piiriin tai joku muu asia olisi ollut paljon parempi. Mutta koska tähän päädyttiin, niin nyt olemme pitämässä tästä kiinni. Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että mikäli aikuisten hammashuollon tuleminen Kelan korvauksen piiriin lykätään, niin se on silkkaa pettämistä, sillä mitään muuta ei ole tulossa tilalle sairauskuluvähennyksen poistamiselle.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Louvon kanssa voi olla yhtä mieltä, toisin kuin vasemmiston edustajat, siitä että sairausvakuutus on erittäin tarkoitukseenmukainen tapa korvata sairaanhoitokuluja ja varsinkin siinä muodossa kuin se on järjestelmällisen hammashuollon piirissä olevilla nuorilla ikäluokilla, kun julkinen ja sairausvakuutus tavallaan kilpailevat.

On tietysti valitettavaa, että tällainen luvattu uudistus jää toteutumatta, mutta siihen on selviä syitä. Ja asian ajaminen tähän pisteeseen on yksi syy. Yksi syyhän on se, että on otettu liian iso pala uudistettavaksi aikana, jolloin on supistamisen tarvetta ja varsinkin sillä tavalla, että se seuraavana vuonna voimaan tullessaan lisää edelleen menoja. Toinen suuri syy, miksi se lykkääntyy, on se, että eri ammattiryhmiä sairauskuluvähennyksen poistossa on kohdeltu niin epäoikeudenmukaisesti. Esimerkiksi kuntoutuksen työntekijät hieronta mukaan lukien jäivät tyystin ilman korvausta verovähennyksen poistuksessa, samoin jo täällä mainitut silmälasit. Sen takia epäoikeudenmukainen kohtelu ammattiryhmien välillä on varmasti luonut paineita.

Mutta se ihmetyttää, että kokoomuksen taholta puolustetaan erittäin voimakkaasti tällaista menonlisäyksen ottamista, kun aivan näinä päivinä on erittäin kovasti vastustettu minimieläkkeen pientä parannusta siltä suunnasta. Kyllä tästä vähintäänkin kummallinen vastakkainasettelu tulee, että hyväosaisten hampaita korvataan, mutta pienimpiä eläkkeitä ei haluttaisi korottaa.

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erinomaisen hyvä asia, että ed. Louvo on täällä puolustamassa omaa Lex Louvoansa ja sen toteuttamisaikataulua. Kaipailin häntä paikalle jo silloin, kun oli asian toinen käsittely, koska siinä hän käsiteltiin substanssipuolta eli sisältöä. Silloin tietysti olisi ollut hyvä, että ed. Louvo olisi ollut argumentoimassa omaa esitystään ja kantaansa.

Totean kuitenkin, että ed. Louvon äskeisestä, omassa katsannossaan loogisesta puheenvuorosta puuttui varsinainen yhteenvedo, siis johtopäätös. Sen johtopäätöksen ed. Kemppainen ehti juuri todeta, eli hallitus kokonaisuutena otti liian suuren palan nieltäväkseen. Nyt kun se on romuttumassa, sitten tulee juuri niitä putoajia, jotka ed. Louvo äsken puheenvuorossaan totesi, kun sairauskuluvähennys poistettiin jnp. Juuri tämä kuvaa hyvin sitä tilannetta, että ei harkita

tarpeeksi tällaisia kokonaisuudistuksia, otetaan liian isoja paloja ja sitten aiheutetaan enemmän päänsärkyä ja ongelmia kuin ongelmia ylipääntään poistetaan. Taustalla oli väärä priorisointi ja siinä kaikki.

Ed. T a i n a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sairausvakuutus on erittäin tärkeä tuki asiakkaille ja potilaille. Se ei ole suinkaan eri ammattiryhmien tukemista, niin kuin ed. Kempainen totesi.

Olen puolustanut voimakkaasti sairausvakuutusta mm. siitä syystä, että kaikilla ihmisillä ei suinkaan ole mahdollisuuksia saada maksuttomia terveydenhuollon palveluja. Erityisesti tämä ongelma on tietysti suurissa kaupungeissa. Pidän tärkeänä sitä, että ihmisillä on myöskin mahdollisuus valita julkisen ja yksityisen terveydenhuollon väliltä ja saada paitsi sairausvakuutuksen maksajina niin myös veronmaksajina jotakin tukea sille, että he valitsevat jonkin muun kuin julkisen sektorin palvelut.

Olen myöskin puolustanut tätä hammashuollon sairausvakuutuksen piiriin ottamista, ja se on totta kai erityisen tärkeää siinä vaiheessa, kun sairauskuluvähennys on poistettu. Mutta jo budjettikäsittelyssä mm. sosiaali- ja terveysvaliokunta piti aika epäoikeudenmukaisena ratkaisuna sitä, että puoli miljardia varattaisiin hammashuollon sairausvakuutukseen samanaikaisesti, kun useampi sata miljoonaa markkaa leikataan muusta sairausvakuutuksesta. Me ehdotimme melkein yksimielisesti, että tämä hammashuollon uudistus porrastettaisiin, koska me näimme taloudellisen tilanteen ja toivoimme, että hammashuollon sairausvakuutuskorvaus voitaisiin edes jotenkuten toteuttaa. Silloin tämä kuuluisa leikkuri, ministeri Viinanen, kieltäytyi mm. hyväksymästä ehdotusta näiden menojen vähentämisestä. Nyt kun taloudellinen tilanne ei ole tietenkään yhtään kohentunut, olemme siinä tilanteessa, että tämä leikataan sitten kokonaan. Se on tietysti huono ratkaisu, mutta varmasti oikeudenmukainen siitä syystä, että esimerkiksi pitkäaikaissairaiden sairausvakuutusta on heikennetty huomattavassa määrin.

Ed. L o u v o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan ensinnäkin ed. O. Ojalalle todeta, että hän piiloutui vähän sosiaali- ja terveysvaliokunnan selän taakse, kun hän sanoi, että valiokunta ei ole katsonut, että tämä olisi niitä kiireellisimpiä. Hän itse sanoi, ed. Ojala, ensimmäisen käsittelyn puheenvuorossaan, että

”terveyspoliittisesti välttämättä nimenomaan hammashuoltoon tuotavat parannukset eivät ole niitä kaikkein kiireellisimpiä”. Tämä asenne kylä valitettavasti täällä on näkynyt muutenkin.

Hän myös puuttui yksityinen sektori kontra julkinen sektori -problematiikkaan. Itse olen sitä mieltä, että molempia aivan ehdottomasti tarvitaan, ja se on osoittautunut erittäin toimivaksi nuorten aikuisten hammashuollon järjestämisessä. Mutta ei tässä taloudellisessa tilanteessa ole mitään mieltä, ed. Skinnari, niin kuin sosiaalidemokraattien vastalauseessa ennen joulua todettiin, että kehitetään pelkästään aikuisten hammashuoltoa terveyskeskuksissa. Se olisi tiennyt 2 000 uuden lääkärinviran perustamista ja 3 000 muun henkilöstön viran perustamista, ja miljardiluokan uudistus olisi tämä asia silloin ollut. On erittäin hyvä, että käytetään molempia sektoreita, toivon mukaan käytetään vastaisuudessa molempia sektoreita hyväksi. Silloin tämä uudistus on taloudellinen, ja todella ihmisillä on valinnan vapautta.

Ed. Laaksolle haluan todeta työmarkkinoista, että sen takia siihen puutuin, että he arvostelivat perusteena juuri tämä, että tällä tuetaan muka vain yksityissektoria, yksityishammaslääkäreitä, ei niitä ihmisiä, jotka käyttävät hoitoa.

Lopuksi ed. Mäkelälle: Jos ed. Mäkelä silloin siinä sairaskulutoimikunnassa, jossa molemmat olimme mukana, ei olisi vastustanut sitä esitystä, että koko tämä summa käytetään sairausvakuutuksen ja terveyspolitiikan kehittämiseen, emme olisi nyt tässä tilanteessa.

Puhetta ryhtyy johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. K u u s k o s k i: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukosen hylkäämisehdotusta.

Minusta on ihan selvää, että tässä tilanteessa joudutaan tekemään leikkauksia, ja niitä sosiaali- ja terveydenhuollon osalta on todella tehty tämän sairaskuluvähennyksen poistamisen lisäksi. Toinen tärkeä asia on, että pyritään tuottavuuden parantamiseen ja sitä kautta hyviin palveluihin mutta pienemmin kustannuksin. Kolmas tärkeä asia on se, että on pakko, välttämättöntä, tehdä myös uudistuksia, jotta me saamme toimivan kokonaisuuden. Sen vuoksi en voi ollenkaan ymmärtää sitä, että tämän ehdotuksen hylkäämistä perustellaan nyt sillä, että

rahat ovat loppu. Rahat ovat kovin niukat, mutta hyvään kokonaisuuteen voidaan päästä sitä kautta, että tehdään myöskin välttämättömiä uudistuksia.

Ei ole mitään syytä jättää yhtä terveydenhuollon osa-aluetta kokonaan vaille yhteiskunnan tukea. Se ei ole oikeudenmukaista. Aikuisten hammashuollon osalta tiedämme, että sosiaali-ryhmittäiset erot ovat erittäin suuret. Niiden, joilla on varaa, hampaat ovat kohtalaisessa kunnossa, mutta niillä, joilla taloudellisia voimavaroja, rahaa, on kovin vähän, suun ja hampaiden terveydenhoito on erittäin huonolla mallilla.

Hyvään lopputulokseen tässä tilanteessa päästään vain sillä, että julkista sektoria ja sairausvakuutusta, yksityistä sektoria, käytetään yhdessä ja luodaan semmoinen kokonaisuus, että se toimii. Tässä on, ed. Kemppainen, kyllä ensisijaista ja tärkeintä kansalaisten tukeminen. Minusta on kyllä aika hölmöä ruveta tähän sotkemaan eri ammattiryhmiä. He ovat tärkeitä terveydenhuollon toteuttajia, mutta silloin kun yhteiskunnan toimenpiteitä arvioidaan, ensisijaisesti pitää lähteä ihmisistä.

Mitä tulee uudistuksen hylkäämiseen ja siihen, että se on mukamas pakko tehdä, kysymys on siitä, mitä yhteiskunnassa arvostetaan ja mitä ei.

Ed. R. A h o : Arvoisa puhemies! Kannatan lämpimästi ed. Stenius-Kaukosen tekemää hylkäysesitystä.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Täällä eduskunnassa tällä hetkellä on aika merkittävä säästötoimenpide: 230 miljoonaa. Pienimmillään näissä on kai liikuttu jossakin 8 miljoonassa markassa, taisi olla jopa 3 miljoonaa markkaa tämä kaikkein pienin.

Me katselemme asioita hyvin lyhytnäköisesti. Kysymys on tässä ei niinkään säästöistä vaan perusturvan alasajosta, johon eduskunta on antanut nyt mahdollisuuden myös lepäämäänjättämissäännösten poiston hyväksymisellä. Valta on annettu harvainvallalle ja meidän perusturvaamme ajetaan systemaattisesti alas. Tähän on perusteet: Meillä on tällä hetkellä 30 miljardin markan verovaje. Kun menemme tämän vuoden loppuun, meillä on 20 miljardin markan ja ylikin työllisyyskustannukset. Kun menemme Euroopan yhteisöön, mistä huomenna puhumme, meille tulee 20 miljardin markan tulovähennykset tai maksut Euroopan yhteisöön. Meille tulee vuosien kuluessa sosiaalipummien lauma, joita me jo

Eta-lainsäädännön perusteella joudumme täällä elättämään, niin kuin varsin hyvin tiedämme. Koska meillä ei ole tällä hetkellä nykyisellä hallituksen talouspolitiikalla mitään mahdollisuuksia päästä tästä lamasta ylöspäin, on pakko ajaa kansa köyhyteen tällä tavalla, jotta pystyisimme tasavertaisena menemään Euroopan yhteisöön, joko Euroopan talousalueen puitteissa tai perusteellisesti Euroopan yhteisön jäsenenä.

Me olemme siinä tilanteessa, että on turha näperrellä hampaitten kanssa, turha näperrellä muutaman miljoonan markan säästön kanssa. Me olemme totuuden edessä, ja meidät ajetaan eurooppalaiseen köyhyteen. (Ed. Rinne: Ei Euroopassa mitään köyhyyttä ole!) Hallituskin on sen huomannut. Huomenna, kun keskustellaan EY-säännöstöstä, tulen kyllä perusteellisesti esittämään, mihin tässä olemme menemässä.

Ed. P u i s t o : Arvoisa puhemies! Olemme käsittelemässä Lex Louvoa, joka on hänen ilmoituksensa mukaan porvarillisen terveystalouden riemuvoitto. Laki on myös silloisen ministerin Kuuskosken voimakkaasti eteenpäin viemä, ja hän ed. Louvo äänitorvena sitten toi sen esiin. Porvarillisen terveystalouden väkisin vääntämisen tuloksena olemme todella ojassa. Ei ole enää hyviä ratkaisuja.

Silloin kun tämä on tuotu, heikennettiin sairausvakuutusta, poistettiin sairaskulujen vähenysoikeus. Kuten täällä on tuotu esiin, silloin olisi ollut syytä sairaskuluvähennystoimikunnan ääntä kuulla, että olisi huomioitu kuntoutus, silmälasit jne., kuten silloin valiokunnan enemmistö yli puoluerajojen harkitsikin, mutta sitten tämä runnottiin väkisin läpi.

Siltä osin tietysti, että ihmiset saisivat edes jotain, olisi oikein, että tämä nyt hyväksyttäisiin. Mutta tiedämme, että tämä summa ei ole mikään 270 miljoonaa, vaan se voi olla 570 tai miljardin, mitä tämä aiheuttaa kuluja. Tältä pohjalta joka tapauksessa tullaan taas leikkaamaan jostakin muualta. Joulun alla näimme, miten kylmäverisesti kaikkialta muualta voidaan ottaa, kunhan tämä Lex Louvo viedään läpi. Sitä riskiä en ota enää köyhien osalta.

Ed. L o u v o : Arvoisa puhemies! Ed. Puistol- le haluan todeta, että kyllä tätä asiaa ovat ajaneet hyvin hyvin monet kansanedustajat. Siitä on tässäkin talossa useita, useita lakialoitteita, joita osaksi mainittiin valiokunnan mietinnössäkin ennen joulua. Sairauskuluvähennyksen pois-

tamista tutkinut toimikuntakin on esittänyt tätä ykköskohtana. Toimikunnassa koettiin, että tämä on pahin puute ja todella ihmiset ovat tässä asiassa erittäin epätasa-arvoisessa asemassa.

Totta kai olisi ollut hyvä, että muutkin toimikunnan esittämät asiat olisivat toteutuneet, mutta sen kyllä ymmärrän, että tämä taloudellinen tilanne on sellainen, että täytyy panna asioita tärkeysjärjestykseen, mutta aikuisten hammashuolto on kyllä todellinen aukkokohta meidän sosiaaliturvassamme.

Ed. Kuuskoski: Arvoisa puhemies! Ed. Puistolle haluaisin todeta, että on aivan turha puhua siitä, että uudistus sisältäisi joitakin suuria epävarmuustekijöitä ja kustannukset saattavat revähtää jopa miljardiin. Ne on hyvin tarkoin suunniteltu. On aivan selvää, että tässä raamissa tultaisiin myös pysymään, jos uudistusta lähdettäisiin toteuttamaan.

En laisinkaan ymmärrä sitä ajattelutapaa, että kun meidän on pakko nyt sopeuttaa myös sosiaali- ja terveydenhuollon toimialue niihin taloudellisiin raameihin, joita kansakunta kestää, että me sitten jätämme jonkun terveydenhoidon alueen kokonaan ulkopuolelle. Minusta näin ei pidä tehdä, vaan pitää lähteä siitä, että tällainen perustuki ja myös peruspalvelut ovat kaikkien saatavilla. On ollut hyvin valitettavaa se, että terveyskeskukset ovat kovin niukasti voineet aikuisväestöä hammashuollon osalta palvella.

Ed. Puisto: Arvoisa puhemies! Vielä totean ed. Louvolle, että uskon, että sairauskulujen vähennystoimikunta, joka käsitteli rahojen uudelleenjärjestelyä, ei ollenkaan väheksynyt hammashuoltoa. Eikä siitä ole kysymys, että minäkään sitä väheksyisin. Ymmärrän kyllä suun hygienian ja terveyden merkityksen koko kehölle, mutta en ymmärrä sitä, että unohtatte ne muut seikat, joita toimikunta piti yhtä tärkeinä: esimerkiksi silmälasit ja kuntoutuksen.

Ed. Kuuskoskelle: Olen samaa mieltä, että on valitettavaa, että joku alue ei saa riittävästi tukea ja sitä ei korvata, mutta en ymmärrä, että muilta alueilta leikkaamalla voidaan tehdä uudistuksia kansakunnan tässä tilassa.

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Keskustelussa on tullut esiin useita hieman outoja vastakkainasetteluja. Itse näen, että kysymys pitäisi hahmottaa siltä pohjalta, mitä viime syksynä jo olisi pitänyt tehdä eli arvioida sairausku-

luvähennyksen poiston laajakantoiset vaikutukset ja kompensoinnit suorittaa sen mukaisesti. Tämä kompensointi, jota nyt ollaan siirtämässä, olisi ollut vain yksi osa, ja se olisi tullut toteuttaa suppeampana ja kompensointia laajentaa joiltain muilta osin.

Mitä tulee tämän hankkeen lykkäämisen reiluuteen, niin itse koen kuitenkin, että tämä hanke on lykättävissä siltä pohjalta, että se perusteiltaan ei ollut paras mahdollinen kompensointikeino sairauskuluvähennyksen poistamiselle.

Ed. Vähänäkki: Arvoisa puhemies! Pidän kyllä Lex Louvo — Kuuskoskea alun perin erittäin epäsosiaalisena lainsäädäntönä ja pidän edelleen lähinnä sen vuoksi, että Kuuskoski — Louvo-rintama pyrkii tälläkin toimenpiteellä siirtämään julkiselta sektorilta nimenomaan nk. yksityiselle sektorille varoja eli suurentamaan sitä epäkohtaa, joka meidän terveydenhuollossamme on. Ulkomaaalainen asiantuntija ei kovinkaan monta viikkoa sitten, taisi olla englantilainen, totesi, miten näin pienellä maalla on varaa kahteen julkisiin varoin huomattavalta osaltaan rahoitettuun järjestelmään.

Mutta kaikesta tästä huolimatta tulen kannattamaan ed. Stenius-Kaukosen täällä tekemää esitystä sen vuoksi, ettei hallitus sentään pääsisi kahta kansanosaa pettämään: ensiksi niitä, joilta poistettiin sairauskuluvähennys, ja nyt niitä, jotka ovat lykänneet hammashoittoa, kärsineet kenties monia kuukausia, jotta voisivat päästä tämän lain tarjoamista eduista osallisiksi.

Ed. Håkämies: Arvoisa puhemies! Ed. Vähänäkki yritti esittää käsitystä, jonka mukaisesti, jos oikein ymmärsin, tämä merkitsisi, jos tämä uudistus olisi toteutettu, tulonsiirtoa yksityiselle sektorille eli yksityispraktikoille. Minä en ole niinkään varma, että heidän puolellaan tämä asia välttämättä niin kovin suurta kannatusta nauttii. Tosiasia on, että monilla yksityishammaslääkäreillä on potilaita jo aivan tarpeeksi. Eivät he voi lisätä potilaita ottaa, ja jos tämä uudistus toteutettaisiin, niin heidän kohdallaan se merkitsisi vain lisäbyrokratiaa.

Mitä itse asiaan tulee, niin muistan lukeneeni vastikään lyhennelmän eräästä väitöskirjasta, jossa kyllä todettiin, että itse asiassa korvaus ei vaikuta hoitoon hakeutumiseen. Siinä mielessä tietysti tämän uudistuksen lykkääminen on itse asiassa aivan tarkoituksenmukaistakin, jos ker-
ran niin todella on, että ihmisten hoitoon hakeu-

tumiseen ei vaikuta se, korvataanko vai ei. (Ed. Vähänäkki: Sitä väitöskirjaa ei kyllä hyväksytty! — Hälinää) Tämä ei ollut minun mielipiteeni vaan eräs väitöskirja. (Ed. Tennilä: Mikä väitöskirja?)

Ed. S-L. Anttila: Rouva puhemies! Ed. Vähänäkin puheenvuoron johdosta on pakko kommentoida sitä, että ed. Vähänäkki unohtaa kokonaan sen tosiasian, että ne ihmiset, jotka ovat riippuvaisia julkisen sektorin järjestämistä palveluista tai toimeentulosta, ovat nyt joutuneet siitä syystä säästöjen kohteeksi, että valtion verotulokertymä on pettänyt. Ed. Vähänäkki, kysymys on siitä, että me olemme hinnoitelleet itsemme ulos. Olemme liian korkean kustannustason maa. Tässä tilanteessa, jos me olisimme kenneet aikaisemmin, ay-liike muiden mukana, alentamaan yhdessä kustannuksiamme, meidän ei olisi tarvinnut käydä ihmisten palvelujen ja toimeentulon kimppuun, niin kuin nyt on pakko käydä. Ed. Vähänäkki, toivoisin, että myös te sosialidemokraatit katsoisitte peiliin. Sieltä saattaisi löytyä aika paljon vastauksia siihen tilanteeseen, jossa me nyt olemme. (Ed. Vähänäkki: Kyllä me olemme maataloustulon osalta katsoneet peiliin riittävästi!)

Ed. Vehkaja: Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoron ed. S-L. Anttilan puheenvuoron johdosta. Olen sitä mieltä, että tuolla lailla ei voi kyllä perustella sitä, että hallitus nyt vetää takaisin sen, mitä se on syksymmällä luvannut. Silloin kun joulukuussa otimme kantaa näihin asioihin, toisesta tällä salilla oli tiedossa joka ikisellä ihmisellä se, että meillä on huono taloudellinen tilanne. Näillä perusteilla juuri arvosteltiin näin suuren uudistuksen aloittamista keskellä taloudellista lamatilannetta. Sen johdosta voin hyvin yhtyä ed. Vähänäkin ajatuksiin, joita vien vielä vähän pitemmälle: Näin menetellen kuin tässä hammashuollon asiassa on tehty, kysymyksessä on oikeastaan suunniteltu varkaus, jossa ensin otetaan yhdellä tapaa pois ja luvataan tilalle muuta ja sitten otetaan loppukin lupauksesta pois.

Ed. Jouppi: Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoron sen jälkeen, kun olin kuullut keskustelun edustajien Vähänäkki ja Häkämies välillä. Itse olen tästä asiasta sitä mieltä, että tämä olisi ollut terveystaloudellisesti ihan oikean suuntainen toteuttaa, mutta tässä taloudellisessa

tilanteessa — meillä on tämä lama, mikä on — tätä voidaan siirtää siihen ajankohtaan, kun talous sen sallii.

Mutta ed. Häkämiehen kommenttiin viitaten olin itse vastaväittäjänä siinä tilaisuudessa, jossa tämä väitöskirja tarkastettiin, joka osoitti, että ihmisen sosioekonominen tausta ei vaikuta hammaslääkäriin hakeutumiseen, jos se koetaan mielekkääksi, eikä siinäkään tapauksessa, että se suoritetaan yleisanestesiasissa, jolloin kustannukset ovat toki huomattavasti kalliimmat. Tämä on tehty — huom! ed. Tennilä — Lapissa rovaniemäläisellä potilasaineistolla.

Ed. Pulliainen: Rouva puhemies! Kun näitä selityksiä kuuntelee, niin ehdotan, että otetaan yleisesti käyttöön sellainen, että kun tarkoitetaan ”tässä taloudellisessa tilanteessa”, sanotaan vain lyhyesti ttt.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Kuuskosken kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

”Jaa” äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, S-L. Anttila, U. Anttila, Antvuori, Aula, Backman, Biaudet, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Haavisto, Halonen, Hautala, Heikkinen, Hiltunen, Hurskainen, Huuhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Iivari, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jansson, Jokiniemi, Jouppi, Juhantalo, Järvelähti, Jääskeläinen, Jääteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kalliomäki, Kallis, Kanerva, Kankaanniemi, Karhunen, Kasurinen, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Korkea-aho, Korva, Koski, Koskinen, Kuittinen, Kääriäinen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Lahtinen, Laivoranta, Lamminen, M. Laukkanen,

V. Laukkanen, Lax, Lehtosaari, J. Leppänen, Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louekoski, Luttinen, Luukkainen, Malm, Markkula, Mattila, Miettinen, Moilanen, Mäki-Hakola, Mölsä, Nikula, Nordman, Norrback, Nyby, Näsi, Paasio, Paloheimo, Pekkarinen, Perho-Santala, Pesälä, M. Pietikäinen, S. Pietikäinen, Pokka, Puhakka, Pulliainen, Pura, Rajamäki, Ranta, Rauramo, E. Rehn, O. Rehn, Renko, T. Roos, Rossi, Rusanen, Ryynänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saastamoinen, Sasi, Savela, Savolainen, Seivästö, Suhola, Taina, Takala, Tiuri, Toivonen, Tuomioja, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Uosukainen, Urpilainen, Vanhanen, Varpasuo, Westerlund, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö ja Zyskowitz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Aittoniemi, Andersson, Apukka, von Bell, Gustafsson, Hacklin, Helle, Jurva, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Kuuskoski, Laakso, Laaksonen, Laine, Laitinen, P. Leppänen, Lindroos, Lipponen, Louvo, Luhtanen, Muttillainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, A. Ojala, O. Ojala, Polvi, Polvinen, Rask, Rimmi, Rinne, J. Roos, Seppänen, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tennilä, Wahlström, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas ja Vähänäkki.

"Tyhjää" äänestävät edustajat Puisto ja Skinari.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat;

Alho, Astala, Donner, Hassi, Kauppinen, Komi, Laakkonen, Laurila, Lehtinen, Metsämäki, Morri, Niinistö, Ollila, Paakkinen, Peltari, Pykäläinen, Renlund, Riihijärvi, Rätty, Rönholm, Saario, Salolainen, Särkijärvi ja Väyrynen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 128 jaa- ja 45 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 24. (Koneään. 27)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

25) Ehdotukset ympäristöterveydenhuollon, terveyskasvatuksen ja tartuntatautien vastustamistyön keskushallinnon uudelleen järjestämistä koskeviksi laeiksi

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 54

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 13

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

26) Ehdotus laiksi rintamaveteraanien hammashuollon järjestämisestä ja korvaamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 83

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 14

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. L o u v o : Arvoisa puhemies! Esitys rintamaveteraanien hammashuollon järjestämisestä ja korvaamisesta on balsamia edellisen eli aikuisten hammashuoltouudistuksen siirtämisesityksen aiheuttamille kirveleville haavoille. Vaikka esitys on jo kolmannessa käsittelyssä, haluan lain saatteeksi vielä tuoda muutaman asian esille.

Esitys on veteraaneille taloudellisesti paljon laajempi ja merkittävämpi kuin hallitus veteraanipäivänä antamassaan veteraanipaketissa lupasi. Sen merkittävyystään on julkisuudessa esiintynyt paljon väärinkäsityksiä ja jopa virheellistä tietoa. Itse asiassa esitys on rahallisesti vähintään viisinkertainen hallituksen lupaamaan nähdä ja vuositason suunnilleen yhtä suuri kuin koko veteraanipaketin kaikki muut sosiaalipoliittiset toimenpiteet, korvataan tämän esityksen mukaan lokakuun alusta tunnuksen

omaaville rintamaveteraaneille myös muuta hammashoitoa kuin proteettisia toimenpiteitä samalla lailla kuin nuorten aikuisten hammas-huollossa. Esimerkiksi paikkauksista ja juurihoidoista veteraanit saavat 60 prosentin korvauksen sairausvakuutuslain mukaisesta korvaustaksasta. On valitettavaa, että taksa on vuoden 1989 tasolla, joten todellinen korvausprosentti on vajaat 50 prosenttia, suunnilleen sama, mikä tulee proteesien korvausprosentiksi, kun kliininen työ korvataan sataprosenttisesti korvaustaksoista.

Esitys on lähes täsmälleen sellainen kuin rintamaveteraanien hammashuollon työryhmä, jossa itsekin olin mukana, keväällä esitti ja asettaa hampaalliset ja hampaattomat veteraanit tasa-arvoiseen asemaan. Kun aikuisten hammashuoltouudistusta siirrettiin, oli suuri pelko siitä, että vain protetiikkaan tulee nyt veteraanipäivänä korvausta, niin kuin hallitus oli veteraaneille luvannut. Suuri olikin ilo, kun esitys annettiin näin erinomaisessa muodossa, osaksi ehkä korvauksena siitä, että aikuisten hammashuoltouudistusta siirrettiin.

Esityksessä on vain yksi pieni kauneusvirhe, joka tuli valiokuntakäsittelyn aikana. Valiokuntahan esittää, että myös erikoishammasteknikon suorittamasta kliinisestä työstä tulee saman prosenttimäärän mukainen korvaus kuin hammaslääkärin työstä. Se on hyvä asia. Sitä esitti myös veteraanien hammashuoltoa tutkinut työryhmä, jossa veteraanijärjestöt olivat edustettuina, ja olimme asiasta täysin yksimielisiä. Mutta työryhmä oli myös sitä mieltä, että ennen kuin tehdään proteesit, sitä täytyy edeltää hammaslääkärin tarkastus. Asiasta on tehty uusia tutkimuksia. Esimerkiksi Oulun yliopistossa juuri julkaistiin tutkimus, jossa tutkittiin 432 kokoproteesien käyttäjää ja todettiin, että heistä 75:llä oli kokoproteesien alla kovakudoslöydöksiä eli puhkeamattomia hampaita, hampaan juuria tai kasvaimia. Oulussa on myös tehty tutkimus, jossa on todettu, että 62 prosentilla kokoproteesien käyttäjistä on sellaisia limakalvomuutoksia, jotka hoitamattomana saattavat aiheuttaa kahdessa vuodessa syövän.

Tästä syystä olen todella pahoillani, ettei sitä lisäystä, että hammaslääkärin lähteestä korvataan erikoishammastekninen hoito, ei lisätty valiokunnassa, niin kuin sosiaali- ja terveysministeriö esitti ja niin kuin valtiovarainvaliokuntaan saaduissa Kansaneläkelaitoksen ja sosiaali- ja terveysministeriön lausunnossa esitettiin. Tämä

tulee lisäämään aivan varmasti kustannuksia, kun joudutaan tekemään sopimattomien proteesien tilalle uusia. Toivonkin, että veteraanijärjestöt, Kela sekä sosiaali- ja terveysministeriö antavat sellaisia ohjeita, että asia tiedostetaan. Kyse ei ole suinkaan siitä, että mitenkään väheksyisin esimerkiksi erikoishammasteknikoiden työtä. He tekevät hyvää työtä, mutta kyllä asia sellainen on, että täytyy olla asiantuntemusta myös todeta suun sairauksia.

Arvoisa puhemies! Muuten esitys on aivan erinomainen, suorastaan sydäntä lämmittävä tässä taloudellisessa ahdingossa. Rintamaveteraanit ovat todellakin olleet asuinpaikastaan riippuen vielä eriarvoisemmassa asemassa kuin muut aikuiset. Onhan joillakin paikkakunnilla, esimerkiksi Espoossa, korvattu heidän hammashoitonsa terveyskeskuksissa sataprosenttisesti, ja myös Kouvolassa yksityishammaslääkärin hoidosta on saanut korvausta.

Toivon, että tähän pieneen ongelmaan, mikä ehdotuksessa on, tulee sellaiset ohjeet, että se ei aiheuta mitään hankaluuksia. Todellakin tästä esityksestä annan hallitukselle täydet kymmenen pistettä.

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Oli mielenkiintoista kuunnella jälleen kerran ed. Louvon ansiokasta puheenvuoroa hammashoidosta. Kun hän esitti toivomuksia mahdollisesta korjauksesta, niin mielestäni paikallaan olisi ollut, että ed. Louvo olisi esittänyt kainon toivonuksen, että jos huomataan, että kustannukset nousevat korkeiksi, silti edes tämä lakiesitys pidettäisiin voimassa. Toivottavasti ed. Louvo pitää asiasta huolen, ettei käy niin kuin edellisessä laissa.

Ed. Puisto: Arvoisa puhemies! Ed. Louvon puheenvuoro oli erittäin mielenkiintoinen siltä osin, että hän toi julki sen, että tämä on korvausta lähinnä kai Hammaslääkäriliitolle siitä, että Hammaslääkäriliiton tahto ei mennyt läpi edellisissä asioissa.

Lain lähtökohta on siinä, että erikoishammasteknikot ovat omana veteraanien tukitoimenaan ryhtyneet tukemaan veteraanien proteesikustannuksia. He ovat noin 1 000 markkaa per erikoishammasteknikko asettaneet tähän, ja nopeuttaneet tämän kaltaisen lain toteuttamista. Mutta hallituspa esittikin lain niin, että erikoishammasteknikot olisi jätetty kokonaan ulkopuolelle. Onneksi valiokunta on asian korjannut.

Uskon vakaasti, koska tiedän, että erikoishammasteknikkojen koulutukseen kuuluu hyvinkin paljon nimenomaan suun terveydenhuollon osuutta, että he kykenevät arvioimaan, milloin potilaan hampaaton suu ei ole terve. He lähettävät varmasti, kuten ovat tähänkin asti lähettäneet, potilaat hammaslääkärille. Mahdollisesti asian kykenisi kyllä hoitamaan joku muukin lääkäri, joka kykenee hoitamaan tämän tyyppisiä asioita. Olen kuitenkin iloinen, että laki on saatu eteenpäin. Kuten olen aiemminkin todennut salissa, onneksi on itsenäisyyden juhla-vuosi, että edes joku saa jotakin.

Ed. A i t t o n i e m i : Arvoisa puhemies! Kyllä hallitus on rintamaveteraanien kohdalla kirjastanut aika tavalla julkista kuvaansa ja varmasti tietoisena siitä, että kun rintamaveteraanien asema peilataan 75-vuotisen itsenäisyyden taustaa vastaan, niin se menee kansaan kuin hääkä. Eikä lakia oikein uskalla arvostellakaan. Jos menee sanomaan jotakin toista, niin hyvin helposti sanotaan, että SMP vastusti rintamaveteraanien hammashoitoa ja rintamaveteraanien rintamalisän korottamista jne. Näinkin on käynyt. Oli miten tahansa, mutta pääasiallisena tarkoituksena on sanoa: Kun ihminen on ehtinyt tähän ikään, niin monenlaisia kalustoja on kyllä suuhun laitettu, ja sanoisin, että monenlaiset laittajatkin ovat olleet, ei ihan kyläseppäasteella, mutta ei kaukana siitä.

Haluan todeta, että lääkärillä ei käsitykseni mukaan ole juuri mitään tekemistä sen jälkeen, kun hän on oman osuutensa tehnyt, kun normaalilla tavalla kalusto suuhun entrataan ja laitetaan. Sellaisia tilastoja, joita ed. Louvo esittelee, kyllä löytyy. Meidän jokaisen suusta löytyy niin hirmuinen määrä kaikenlaisia asioita, jos pari päivää tutkitaan oikein suurennuslasin ja pinsettien kanssa, että se on aivan uskomaton asia. (Naurua) Mutta jos normaalilla tavalla lähdetään, niin erikoishammasteknikko kun tekee hampaat, siinä ei lääkäreitä tarvita. Kyllä, ed. Pulliainen, oikein paljon sitä eduskunnassa puhuu kaikenlaista, tulee jopa peräpukamat kurkuun, mutta tämä on toinen asia. Lähden siitä, että erikoishammasteknikot ovat ammattimiehiä. He tarvitsevat hyvin harvoin lääkärin asian-tuntemusta enää siinä vaiheessa.

Ed. L o u v o : Arvoisa puhemies! Haluan ed. Puistolle todeta, että hän jatkoi työmarkkinajoh-tajien Ihalainen ja Kuisma linjaa, että tämä on korvausta vain yksityishammaslääkäreille tai

tämä on korvausta Hammaslääkäriliitolle. Kuitenkin, hyvät ystävät, tähän on korvausta veteraaneille ja nyt on kysymys veteraanien hammashuollon järjestämisestä, niin kuin aikuisten hammashuollon järjestämisessä on nimenomaan kysymys tasapuolisesta korvauksesta hammas-sairauksista kaikille ihmisille.

Hän totesi myös, että hallituksen esityksestä puuttui se, että myös erikoishammasteknikkojen klinisestä työstä saa korvausta. Se on aivan totta. Se oli ehdottomasti virhe, ja oli erittäin hyvä, että valiokunta korjasi asian. Haluan kiittää valiokuntaa, että se korjattiin. Mutta se, että esitys ei tullut veteraanihammashuoltoa tutkivan työryhmän esityksen mukaisena, jossa työryhmässä olivat todella veteraanijärjestöt edustettuina ja hyväksymässä sen, että proteettinen työ tapahtuu hammaslääkäritutkimuksen jälkeen, minusta oli virhe.

Ed. Aittoniemelle myös haluan lisätä, kun hän sanoi, että monenlaisia kalustoja suuhun on laitettu, että ehkäpä niitä monenlaisia kalustoja suuhun ei laitettaisi tulevaisuudessa, jos tehtäisiin ensin tutkimus siitä, että suu on todella terve.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

27) Ehdotus laiksi potilaan asemasta ja oikeuksista

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 185/1991 vp

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 15

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

28) Ehdotus laiksi Amerikan yhdysvaltain kanssa sosiaaliturvasta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 193/1991 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 17

Ensimmäinen varapuhemies:
Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan, ja sen kuluessa on esitettävä kaikki ehdotukset, jotka halutaan asiassa tehdä. Sen jälkeen tehdään päätös lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä noudattamalla valtioväijärjestyksen 67 §:n 1 momentissa ja 69 §:n 1 momentissa olevia säännöksiä niiden tapausten varalta, jolloin valtiosopimus koskee perustuslakia. Lakiehdotus katsotaan rauenneeksi, jollei sitä kannata vähintään 2/3 annetuista äänistä.

Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

29) Ehdotus laiksi pienten ja keskisuurten yritysten investointien korkotukilainoista

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 82
Talousvaltiokunnan mietintö n:o 25

Ensimmäinen varapuhemies:
Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

30) Ehdotus laiksi työllisyyslain väliaikaisesta muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 77
Työasiainvaltiokunnan mietintö n:o 3

Ensimmäinen varapuhemies:
Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Stenius - Kaukonen: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että lakiehdotus hylättäisiin.

Hallitus ehdottaa nimittäin, että alle 20-vuotiaalle nuorelle kuuden kuukauden työ- tai harjoittelupaikka tulisi voimaan vasta kuuden kuukauden työttömyyden jälkeen, kun se nykyisten säännösten mukaan tulee kolmen kuukauden työttömyyden jälkeen. On hämmästyttävää, että hallitus pyrkii heikentämään nimenomaan nuorten työttömien asemaa entisestään. Me tiedämme tällä hetkellä, että tänä keväänä monessa oppilaitoksessa tilanne on se, että suurin piirtein 90 prosenttia valmistuneista on jäänyt ilman työpaikkaa. Miten te luulette luovanne näille nuorille uskoa tulevaisuuteen, kun heidän mahdollisuuttaan saada edes ensimmäinen työpaikka siirretään edelleen? Ensi vuoden budjettiin liittyen hallitus suunnittelee, että vaaditaan kuuden kuukauden työssäoloa, ennen kuin on mahdollisuus saada työttömyyspäivärahaa.

Nämä ovat todella ällistyttäviä esityksiä. Vaikka ei sen puoleen, tältä hallitukselta olemme jo tottuneet odottamaan melkein mitä tahansa. Mitään oikeudenmukaisuutta, mitään pitkäjänteisyyttä näissä esityksissä ei ole, eikä nimenomaan ajatella sitä, mikä on nuorten tulevaisuus, ei mitään solidaarisuutta. Mutta kaikkein eniten hämmästelen kyllä sitä, että ei ajatella, mikä on nuorten tulevaisuus, että ollaan valmiita nimenomaan heikentämään nuorten mahdollisuuksia tulla työmarkkinoille. Me varmasti tiedämme kaikki, miten monenlaisia ongelmia se yhteiskuntaan voi aiheuttaa, ja se varmasti maksaa.

Haluan vielä kerran muistuttaa kansliapäällikkö von Hertzenin mielestäni varsin oikeaan

osuneesta lausumasta sosiaali- ja terveystalokunnassa. Hän totesi, että viiden markan suutarille sattuu satasen virhe. Tässä on yksi esimerkki siitä, että ei varmasti satanen riitä, vaan sata miljoonaa voi olla se lopputulos, mikä tästä aiheutuu.

Ed. Mäkipää: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys työllisyyslain väliaikaisesta muuttamisesta tarkoittaa sitä, että kuntien velvollisuus järjestää alle 20-vuotiaalle nuorelle puolen vuoden työ- tai harjoittelupaikka tulisi voimaan vasta kuuden kuukauden työttömyyden jälkeen. Nykyisinhän vastaava aika on kolme kuukautta.

Lisäksi laissa ehdotetaan, että työllisyyslaissa säädettyjen työllistämismelvoitteiden nojalla järjestetyssä työssä työajan tulisi olla vähintään 75 prosenttia alan säännöllisestä työajasta.

Edelleen ehdotetaan valtionosuussäädöksiä muutettavaksi niin, että normaalin valtionosuuden määrä alennetaan vastaamaan työttömyys-turvalln mukaista peruspäivärahaa, kun nykyisin se on suurimman korotetun peruspäivärahan perusteella määräytyvä.

Kaikki edellä luetellut työllisyyslain muutokset kohdat heikentävät työttömän asemaa ja kohdistuvat ennen kaikkea nuoriin työttömiin. Nämä heikennykset kohdistuessaan nuoriin vahvistavat sitä yleistä käsitystä, että hallitus on erityisen piittaamaton nuoria kohtaan. Tästä on hyviä esimerkkejä saatu eduskunnassa viime viikkoina käsiteltäessä hallituksen lukuisia esityksiä säästökohteiksi. Säästöt pyrkivät kohdistumaan joko nuoriin tai opiskelijoihin tai sitten eläkeläisiin ja vanhuksiin. Hallitus on toiminnassaan valinnut linjan, jolla se pyrkii maksattamaan kansantaloutemme heikon tilanteen parantamisen ja kilpailukyvyn kohottamisen nuorilla ja eläkkeellä olevilla kansalaisilla.

Kun tarkastellaan nyt käsitellyssä olevan lakiehdotuksen avulla aikaansaattavia säästöjä, on selkeästi todettavissa, ettei säästö pitkällä tähtäimellä tule olemaan kansantaloudellisesti kannattavaa. Mikäli kyseisen lakiesityksen avulla voidaan säästää vajaat 100 miljoonaa markkaa, tulevat säästön pitkäaikaisvaikutukset myöhemminä vuosina ja vuosikymmeninä olemaan huomattavasti suuremmat. Mikäli tämän päivän aktiiviyörupeamaansa aloittava nuori kohtaa heti suuria vaikeuksia työn saannissa ja valtiollan suhtautumisessa häneen työnhakijana, tulee hän katkeroitumaan ja menettämään vähintäänkin osan työmotivaatiostaan. Tämä taasen tulee aiheuttamaan ongelmia hänen myöhäi-

semmässä elämässään ja pahimmassa tapauksessa viemään häneltä halun aktiiviseen työn hankintaan koko loppuelämäkseen. Tämä on liian suuri hinta siitä, että nykyinen hallitus on liian kykenemätön löytämään järkeviä säästökohteita ja suuntaa sen takia säästöt kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin kansalaisiin.

Se kritiikki, jota nykyistä kolmen kuukauden pituisia työttömyysjaksoa kohtaan on esitetty ja jonka perusteella on vaadittu ajan pidentämistä kuuteen kuukauteen, on mielestäni kestämatön. Väitetään, että kolmessa kuukaudessa on mahdollonta esittää ja etsiä nuorelle koulutuspaikka, vaikka käytössä on nykyaikainen atk-järjestelmä. Tänä päivänä on työvoimahallinnolla käytössään tietäkseni reaaliajassa oleva tietokanta, josta avoin työpaikka voidaan valita vaikka samalla hetkellä. Luulisi olevan mahdollista saada tähän samaan järjestelmään sisällytetyksi myös käynnissä olevat ja tulevat koulutuspaikat. Jos tämä ei onnistu, on joko työvoimahallintoa koneiden hankinnassa hämätty tai sitten siellä on epäpäteviä käyttäjiä. Joka tapauksessa väite kolmen kuukauden ajan lyhydestä koulutuspaikkojen etsinnässä ei pidä paikkaansa.

Työttömäksi joutuminen on varsinkin juuri ammattiin valmistuneelle nuorelle erikoisen kova pala. Hän on päässyt koulusta ja valmistunut ammattiin suurin odotuksin ja toivoen pääsevänsä työhön ja ryhtyvänsä rakentamaan omaa elämää. Kun työllisyyslakia heikentämällä häneltä viedään tämä mahdollisuus ja hänet siirretään työttömyyspäivärahalle, on hänen maailmankuvaansa saatu aikaiseksi mitä melkoisin kolhu. Jos hän vielä ensimmäisten valmistumisen jälkeisten vuosien aikana joutuu turvautumaan jopa sosiaalihuollon avustuksiin, on aiheutettu ja aikaansaatua jälleen korvaamatonta vahinkoa uskolle suomalaisen yhteiskuntaan ja suomalaisiin päättäjiin.

Tämän takia meidän täällä eduskunnassa tulisi ymmärtää se tosiseikka, että työ on eräs ihmisen perustarpeista ja sitä tulisi valtiollan kaikin käytettävissä olevin keinoin turvata kaikille kansalaisilleen. Tähän ajatukseen perustui alkuperäinen työllisyyslaki, jota nyt hallituspuolueiden toimesta on pyritty jatkuvasti nakertamaan pala palalta huonommaksi. Seuraava esitys varmaan tulee olemaankin työllisyyslain täydellinen kumoaminen lakia edeltäneeseen huomattavasti kovemman työllisyyspolitiikan aikauteen.

Ongelmallista on myös lakiehdotuksessa esitetty työajan lyhentäminen 75 prosenttiin alan

säännöllisestä työajasta. Tämä on omalta osaltaan heikentämässä työn motivaatiota ja mielekkyyttä. Ei ole mitään järkeä siinä, että työllisyyslain nojalla järjestetystä työstä tehdään toisarvoinen työ lyhentämällä työaika normaalia lyhyemmäksi. Sillä aikaansaadaan lähinnä se, että työllistetyt erottuvat varmasti työpaikalla normaalia työtä tekevästä henkilöstä.

Useat osat käsiteltävänä olevassa lakiehdotuksessa sotivat myös Suomen solmimia ja hyväksymiä ihmisoikeussopimuksia vastaan. Varsinkin käsiteltävänä oleva lakiehdotus heikentää voimassa olevan lain tarkoittamaa työllistämismuotoa ja hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin ilmaisemaa kansalaisten perusoikeutta työhön erityisesti alle 20-vuotiaiden työttömien osalta. Kuitenkin perusoikeus työhön omaa erityisen pysyvyyden ja velvoittavuuden muiden perusoikeuksien tavoin. Näitä kaikkia Suomi on kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa kuten myös taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevassa yleissopimuksessa ja Euroopan sosiaalisessa peruskirjassa sitoutunut noudattamaan.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitykseen työllisyyslain heikentämisestä sisältyy vielä se ikävä piirre, ettei siinä ole esitetty varoja eikä edes perusteluissa kiinnitetty huomiota korvaaviin toimenpiteisiin säästyneillä varoilla. Näin oli menetelty esimerkiksi hallituksen esityksessä n:o 147/91 työllisyyslain 18 §:n muuttamisesta. Tämän lakiesityksen yhteydessä hallitus jo täydellisesti myöntää voimattomuutensa vallitsevaan työllisyystilanteeseen ja nostaa käteensä pystyyn.

Työllisyysongelman vähättelystä tämä hallitus on niin toimissaan kuin kannanotoissaankin antanut useita esimerkkejä, ja tarkastellessa hallituksen esityksiä tämä käsitys edelleen vahvenee. Mikäli tällä linjalla jatketaan, ei suurtyöttömyys tule maastamme poistumaan vielä vuosikausiin, jos enää koskaan.

Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukosen tekemää hylkäys ehdotusta.

Ed. Häkämies (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tässä taloudellisessa lamatilanteessa joku vuosi sitten tehty työllisyyslaki on osoittanut mahdollomuutensa. Kunnat ja kuntainliitot ovat niitä yhteisöjä, jotka velvoitetyöllistämistä pääosin hoitavat. Monessa kunnassa tilanne on tällä hetkellä se, että vakituiset virat ja toimet ovat täyttökiellessä, sijaisia ei oteta ja vapautuvia vakanseja ei täytetä. Samaan aikaan kuitenkin kunnat joutuvat hoita-

maan työllistämismuotojaan, mistä on seurauksena se kuntayhteisössä, että ihmisiä ei palkata niihin tehtäviin, joihin heitä ensisijaisesti tarvittaisiin. Jopa sosiaali- ja terveydenhuollosta vähennetään henkilökuntaa ja samaan aikaan velvoitetyöllistetään. Tämä ei voi olla kuntalaisten, siis palvelujen käyttäjien, näkökulmasta oikeaa politiikkaa.

Mielestäni itse asiassa pitäisi hyvin pitkälle harkita sitä, onko työllisyyslaki aikansa elänyt. Ainoa tilanne, johon mielestäni se jollain lailla soveltuu, on nuorisotyöttömyys, mutta muilta osin tämmöisenä lama-aikana työllisyyslaki kylä on osoittautunut täysin mahdottomaksi.

Ed. Mäkelä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Häkämiehen puheenvuoro kuului näihin ed. Pulliaisen mainitsemiin ttt-puheenvuoroihin eli "tässä taloudellisessa tilanteessa" -puheenvuoroihin. Nimenomaan tässä taloudellisessa tilanteessa pitäisi tämä hallituksen esitys hylätä. Nuoret ovat oikeutettuja työhön. Kaikilla Suomen kansalaisilla on oikeus työhön. Se kuuluu perusoikeuksiin. En voi käsitellä, että nykyhallitus on maksamassa tekemättömästä työstä miljardeja markkoja, jopa kymmeniä miljardeja markkoja, työttömyyskorvauksiin mieluummin kuin tehdystä työstä.

Nuorille ensimmäinen työpaikka on erittäin tarpeellinen. Työnteon arvostus nousee, kun todella maksetaan tehdystä työstä. Minä sanon, että nuoret ovat erittäin huonossa tilanteessa, jos he ovat kotona ja elävät työttömyysturvan varassa, ovat ilman sosiaalista yhteisöä, kontakteja ja työkokemusta. Se tulee todella yhteiskunnalle kalliiksi. Nimenomaan tässä taloudellisessa tilanteessa olisi tarjottava työnteon mahdollisuus nuorille ja heille mahdollisuus sosiaaliseen elämään.

Ed. Rinne (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Esitys on erityisen huolestuttava nimenomaan sen vuoksi, että se kohdistuu nuoriin. Mehän vallan hyvin tiedämme, mitä se merkitsee, minkälaisia ongelmia syntyy perheissä ja eritoten nuorten kohdalla, jos jatkuvasti suojaverkkoja nimenomaan nuorten kohdalla puretaan. On aika mielenkiintoista muuten saada tietää, että kaikkialla muualla Euroopassa, esimerkiksi Ranskassa ja Englannissa, kaiken aikaa rakennetaan suojaverkkoja nimenomaan nuorten työttömien kohdalle. Suomi on minun tietojeni mukaan Euroopassa ainut maa, joka purkaa niitä pois.

Ensimmäisen kerran nyt itsenäisyyden ajan historiassa tapahtuu se, että koko ikäluokka käytännöllisesti katsoen syrjäytetään työttömyyteen. Ennestään on jo alle 30-vuotiaita yli 100 000, ja jos jonkinlainen viimesijainen turva mennään purkamaan kokonaan, niin sehän jottaa käytännössä siihen, että saattaa käydä niin, että nuori, joka nyt tulee työmarkkinoille, ei saa koko elämänsä aikana edes ensimmäistä tilapäistä työtä. Nyt tehdään uskomattomia virheitä ja minun mielestäni ollaan täysin edesvastaavalla tiellä.

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kunnat ovat yleisesti ottaen hyvin huolehtineet velvoitetyöllistämistä ainakin niillä alueilla, joilla työttömyyttä on ollut silloinkin, kun on ollut noususuhdanne, lähinnä Itä- ja Pohjois-Suomessa.

Ed. Häkämies oli oikeassa siinä, että osittain töitä on jouduttu hoitamaan työllistämistuki-ihmisillä. Se johtuu siitä, että kunnat ovat halunneet velvoitetyöllistettävälle ja ennen kaikkea nuorille antaa järkevää työtä, ettei makseta jouten olemisesta.

Nyt kunnat lain hyväksymisen myötä joutuvat todella vaikeuksiin, koska näitä työllistettäviä on hyvin paljon sosiaali- ja terveydenhuollossa. Ed. Häkämies sanoi, että sinne pitäisi perustaa lisää virkoja. Niin pitäisi, mutta sosiaali- ja terveydenhuollon puolella on seuraaviksi kolmeksi vuodeksi jäädytetty uusien virkojen perustaminen, eli se ei ole mahdollista. Pelkäänkin, että juuri sosiaali- ja terveydenhuollossa ihmiset joutuvat kärsimään, nimenomaan hoidettavat ihmiset ja ennen kaikkea vanhukset, koska nuoria on aika paljon myös kotisairaanhoidon piirissä.

Suuri ongelma tulee olemaan siinä, mistä ed. Rinne jo mainitsi. Usein työpaikka on nuorille on ensimmäinen kosketus työelämään. Kun yksinkertaisesti muuta työtä ei ole tarjolla, ei ainakaan kehitysalueella ole ollut, mistä nuori saa ensimmäisen työpaikkansa, jos hän ei saa minäänlaista kosketusta työelämään?

Ed. Häkämies (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Mäkelä ymmärsi minut osittain väärin ja ed. Törnqvist täydellisesti väärin. Ed. Mäkelälle ja ed. Törnqvistille totean, että sanoin niin, että kunnat nyt taloudellisissa vaikeuksissaan jättävät vakituisia virkoja ja toimia täyttämättä ja samaan aikaan joutuvat palkkaamaan ihmisiä sen kaltaisiin töihin, joihin

palkkaaminen kunnan näkökulmasta palvelujen luojana ei ole tarkoituksenmukaista. Kyllä kai ensisijaisesti ihmiset pitäisi kunnan palveluksessa työllistää niihin tehtäviin, joita palvelusten hakijat eli kuntalaiset tarvitsevat.

Mitä tulee nuorisotyöttömyyteen, olen tismalleen samaa mieltä kuin ed. Rinne. Sanoin, että ne määrärahat, jotka ylipäätään työllisyyslakiin käytetään, olisi tarkoituksenmukaisinta käyttää pelkästään nuoriin ihmisiin suunnaten, niin että työllisyyslakia muutettaisiin sillä tavoin, että se koskee vain nuoria ihmisiä. Väitän, että supistuvilla resursseilla tätä kautta saataisiin kaikkien kannalta parempi lopputulos aikaan.

Ed. Kuittinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toisin kuin ed. Häkämies olen sitä mieltä, että työllistämislakilla on edelleenkin tiettyjä etuja. Sillä on pystytty katkaistamaan pitkäaikaistyöttömyys, on annettu mahdollisuus koulutuksen harkintaan sillä alueella, jolla ensin on ollut velvoitetyöllistämisen kautta työssä, ja myös työllistetty nuorisoa. Toisin kuin on esitetty, olen sitä mieltä, että edelleenkin nuorten työllistäminen lain kautta on mahdollista. Se vain on ikävää, että odotusaika työpaikkaan pääsemiseen pitenee nyt kolmella kuukaudella. Mutta kun rahaa on vähän, näen tärkeänä sen, että sitä jaetaan hyvin oikeudenmukaisesti eli mahdollisimman monella on mahdollisuus tämän lain kautta saada työpaikka ja esimerkiksi nuorilla on mahdollisuus harkita omaa ammatistaan työllistämipaikan kautta.

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Häkämies sanoi, että tulevaisuudessa työllisyyslain pitäisi koskea vain nuoria ja voimavarat tulisi siirtää sinne. Ajatus on tietysti kaunis. Mutta on paljon esimerkiksi sellaisia keski-ikäisiä naisia, jotka vaatetusalaalta ovat jääneet työttömiksi. Jos 40—50-vuotias nainen ei työllisyyslain kautta saa edes puoleksi vuodeksi välillä töitä, hänestä tulee sellainen välinputoaja varsinkin nyt, kun aikuiskoulutuspaikkoja ja aikuiskoulutusrahaa vähennetään, että hän kerta kaikkiaan 40—50-vuotiaana putoaa väliin. Kun hän jää työttömäksi, ainakin kehitysalueella on aivan toivotonta saada uutta työtä, jos hän ei edes työllisyyslain välityksellä pysy työkyntoisena, vaikkakin vain puolen vuoden jaksoissa.

Ed. Rinne (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ajatushan kulkee sillä tavalla, ettei

työllisyyslakia eikä kohta enää mitään muuta-
kaan voida tietenkään toteuttaa, koska työttö-
myys on kasvanut niin suuriin mittoihin. Näin
tietysti, jos vielä jatketaan, niin kuin näyttää
siltä, että samaa linjaa jatketaan: lisää työttömiä,
lisää leikkauksia, vähemmän kulutuskysyntää,
lisää työttömiä ja siitä syystä taas lisää leikkauk-
sia. Ainut tie on se, että tuottavan työn kautta-
han me luomme niitä arvoja, joilla voidaan
työllisyyttä ja rahoitusta hoitaa. Mitä enemmän
lisätään työttömiä, sitä vankemmat perusteet
tulevat siihen, että nuoret eivät saa edes tilapäis-
tä työpaikkaa ilmeisesti vuosikausiin. Alle 20-
vuotiaillekin, joita nämä muutokset pääasiassa
koskevat, kuusi kuukautta on liian pitkä aika.
Kannattaa muistaa yksi asia. Väkiluvut tilastot
ovat aina ratkaisseet 17—23-vuotiaat miehet jo
häyjäjoilta asti. Sitäkö me kaipaamme?

Ed. P. Leppänen: Arvoisa puhemies!
Hallitus käyttää tässäkin laissa säästötavoitteita
ja mielestään yrittää säästää. Mutta lain ensim-
mäisessä käsittelyssä kerroin myös omia ajatuk-
siani siitä, millä tavoin säästöt saattavat tulla
moninkertaisiksi menopuolella: sosiaalihuol-
toon, työttömyysturvaan, myös eräät joutuvat
jopa vankilaan, kun kierre ei katkea muuten. He
ovat sitten jo kalliita ihmisiä yhteiskunnalle,
mutta näyttää siltä, että hallitus ei ole kiinnostu-
nut niistä nuorista ihmisistä, joiden pitäisi kysei-
nen perusoikeus eli työn oikeus saada.

Kun ajatellaan tilannetta, tässäkin esityksessä
esitetään jopa osa-aikatyöhön nuoria, jolloin he
eivät saa normaalia toimeentuloa siitä pienipalk-
kaisesta työstä. Heidän täytyy mennä sosiaali-
huoltoon hakemaan lisäansioita, että pystyisivät
ostamaan ruokansa ja maksamaan vuokransa.
On tämä ihmeellisesti ajateltua säästöä ja tällai-
sessa tilanteessa kuin meillä on: 350 000 työtöntä
tällä hetkellä virallisesti, paljon on piilotyöttö-
miäkin.

Ihmisille pitäisi järjestää nimenomaan työtä,
mutta kun sitä ei haluta. Hallitus ei ole tuonut
yhtään ainoaa sellaista esitystä, jossa ihmisille
annettaisiin työtä mm. sillä tavoin, että korko-
kantaa laskettaisiin. Jääräpäisesti pidetään kiin-
ni harjoitetusta talouspolitiikasta, joka johtaa
umpikujaan ensi syksynä. Silloin tulee varmasti
umpikuja tälle talouspolitiikalle, ja silloin nähtä-
västi hallitus joutuu miettimään uudelleen, kun
se kaatuu, ja toivottavasti kaatuu.

Ed. R i m m i: Arvoisa rouva puhemies! Hal-
litus esittää työttömien aseman heikentämistä

nyt toisen kerran runsaan puolen vuoden aikana.
Alle 20-vuotiaiden nuorten työllistämisaajan pi-
dentäminen kolmesta kuuteen kuukauteen on
monellakin tavalla erittäin onneton. Ensinnäkin
se vaikeuttaa nuorten toimeentuloasemaa, ja
sitten se ohjaa nuoria ihmisiä mielestäni hyvin
kyseenalaiseen rooliin eli siihen, että heistä tulee
sosiaaliturvan käyttäjiä heti nuoresta alkaen.

Lakia on perusteltu kahdella syyllä, pääsään-
toisesti sillä, että valtion varoja pitää säästää.
Hallitus aikoo kokonaisuudella säästää tänä
vuonna 165 miljoonaa markkaa. Toinen peruste-
lu on se, ettei kolmessa kuukaudessa löydetä
työtä ja koulutuspaikkaa. Väitän, että kolmessa
kuukaudessa löytyy töitä ja koulutuspaikka, jos
työtä yhteiskunnassa on ja niitä halutaan osoit-
taa.

Lakiesitykseen sisältyy velvoitetyön muutta-
minen 75 prosentiksi. Silloinhan ansiotaso työl-
listettävillä putoaisi. Osa saisi soviteltua työttö-
myysturvaa, ja työttömiä ihmisiä luukutetaan,
ajetaan hakemaan vähäistä toimeentuloa kah-
desta eri pisteestä. Sitten esitykseen liittyy vielä
erittäin huono asia mielestäni kuntien kohdalla,
paitsi se, että toimeentulotuen hakijoiden määrä
lisääntyy, myös se, että lain 21 § esitetään muu-
tettavaksi niin, että kuntien saamia maksuperus-
teita työllistettävää kohden heikennetään niin,
että kunnat tulevat jokaista työllistettävää koh-
den menettämään 75 markkaa.

Arvoisa rouva puhemies! Kannatan myös
sitä, että esitys hylätään.

Ed. T e n n i l ä: Rouva puhemies! Vasemmis-
ton tavoitteena on jo hyvin kauan ollut se, että
perusoikeudet saadaan perustuslakiin. Jotta ih-
minen voi elää turvatuksi ja varmasti, mikä on
onnellisen elämän perusedellytyksiä, pitää olla
varmuus työstä, asumisesta, oikeudesta sivistyk-
seen, terveydenhoitoon, perusturvaan. Ja tärkeä-
tä on myös huomata, että puhtaan ympäristön
täytyy kuulua perusoikeuksiin.

Längin komitea on tehnyt esityksen siitä, että
nämä perusoikeudet kirjataan perustuslakiin.
Valitettavasti Längin komitean esitys on osin
puutteellinen. Tietysti, mikä huolestuttavampaa,
se on hyvin riitainen, mikä ei lupaa hyvää
perusoikeuksien toteuttamisen osalta. Oikeisto
siinä näytti olevan jyrkästi vastaan. Perusoi-
keuksiin liittyen, kun siinä lähdetään perustus-
laista, kannattaa panna merkeille, että nyt me
olemme huonontamassa työllisyyslakia yksin-
kertaaisessa sääätämisyjärjestyksessä perustuslain
sääätämisyjärjestyssuuntaan.

Ed. Zyskiewicz sanoi, ettei ole ollut mitään hallitusrintamaa, joka on tulkinut asioita näissä asioissa tarpeiden mukaan. Tässä on tapahtunut niin. Viime marraskuussa perustuslakivaliokunta katsoi, miten säädetään työllisyylain muutos. Vasemmistoliiton, sosialidemokraattien ja SMP:n edustajat lähtivät siitä, että pitää mennä perustuslaillista tietä eli perustuslain käsitteilyjärjestyksessä. Valiokunnan enemmistö oli toista mieltä: Yksinkertaisella enemmistöllä voidaan huonontaa työllisyylakia, joka ilman muuta on seuraamusta hallitusmuotoon otetusta määräyksestä, että valtiovalan tehtävänä on järjestää työtä. Työllisyylaki on johdannainen perustuslaista. Nyt kuitenkin työllisyylakia voidaan yksinkertaisessa säätämisyjärjestyksessä huonontaa. Tämähän on ihan tarkoituksenmukaista tulkintaa ja ihan selvästi väärin, jos lähdetään siitä, mistä pitäisi lähteä, eli on tietoisesti lähdetty siitä, että perustuslaki pannaan täytännöön.

Työllisyylakihan oli kovan tappelun kohteena hyvin pitkään. Se oli vaikea saada aikaiseksi. Hallitusmuotoon on säädetty vuonna 1972 se muutos, että valtiovalan tehtävänä on tarvittaessa järjestää jokaiselle työtä. Voi 14 vuotta, ennen kuin tämä pykälä saatiin käytäntöön. Nyt sitä sitten huononnetaan. Minä en ole lainkaan ihmeissäni, että sitä huononnetaan, sillä kokoomus oli koko ajan vastaan, kun työllisyylakia käsiteltiin. Se oli ankaraa jurraamista, että yleensä päästiin tähän, mutta päästiin sentään. Kokoomus vastusti mutta ei arvannut lähteä kaatamaan, eikä ehkä sen voima olisi siihen riittänyt. Nyt, kun kokoomuslainen on valtiovainministerinä ja työministerinä, työllisyylakia huononnetaan jo toista kertaa. Viime syksynä pitkäaikaistyöttömien asemaa huononnettiin, ja nyt huononnetaan nuorten työttömien asemaa alle 20-vuotiaitten työllistämismenon osalta.

Kyllä valiokunnan enemmistökin on aika lailla jesuiittamainen. Se sanoo mietinnössään, että on erittäin suuri ongelma, että on paljon nuoria työttöminä. Yli 60 000 alle 25-vuotiaasta nuorta on työttöminä. Samaan hengenvetoon sama valiokunta kuitenkin toteaa, että näin itse asiassa pitääkin muka tehdä, että pidennetään tuo työttömyysjakso, joka tarvitaan, ennen kuin työllistämismenot tulee voimaan, kolmesta kuukaudesta kuuteen kuukauteen. Ensinnäkin todetaan, että suurimpia ongelmia on nuorisotyöttömyys, ja sitten heti perään, että kyllä se vain niin on, että antaa jatkaa sen nuorten työttömyyden. Ei tässä ole logiikkaa muulta kannalta kuin Viinasen

linjan kannalta eli valtion varoja säästetään kaikista siitä, mistä vähänkin voidaan säästää, mikä tavalliselle ihmiselle on tärkeää, ja tässä tapauksessa nyt säästöjen kohteena ovat nimenomaan nuoret työttömät. 165 miljoonaa markkaa tässä valtion rahaa säästetään tälläkin rötöksellä, joka nyt tekeillä on.

Kyllä ei voi kuin hämmästellä, että tällaiseen lainsäädäntöön mennään. Nuorten työttömyys on minusta yhteiskuntamme vakavimpia ongelmia. Kun nuori koulun penkiltä joutuu työttömäksi, siinä voi tulla vaurio koko elämän ajaksi, koska nyt työttömyys voi jatkua pitkään ja uhkaamassa on, että koko työllistämislaki velvoittavana vesitetään. Minä en käsitä koko tätä menoa, koska tästä puuttuvat nyt järki ja sydän, molemmat, tästä politiikasta.

Työllisyylakia on moitittu siitä, että se ei toimi. Näin puhuvat eivät tunne käytäntöä. Lapissa työllisyylain ansiosta on työllistetty 3 000—4 000 ihmistä koko ajan, ja Lapin kunnissa ei ole ollut edes ongelmia työllistämisen suhteen, koska on ollut halu saada työttömyyttä alaspäin. On ollut itse asiassa pakko tietysti, koska työttömyys on meillä ollut koko ajan korkeana. Siitä seurasi se, että kunnat ottivat myönteisenä tämän työllisyylain, johon sisältyy paitsi nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työllistämismenot myös aluekerroin, joka on antanut rahaa kunnille ja muillekin tahoille järjestää työtä työttömille.

Lapissa kunnat ovat ylittäneet, jotkut kunnat jopa moneen kertaan, alimman työllistämismenon eikö ole nupistu siitä, että joudutaan työllistämään. On ollut enemmän ongelmia varsinkin viime aikoina siitä, että rahat ovat vähentyneet, koska kerroinhan toimii omalaatuisesti. Kun maan työttömyys on kasvanut keskimääräisesti, esimerkiksi Lapissa juuri on käynyt niin, että Lapin osuudet ovat pudonneet, mikä on aivan järjetön tilanne, vaikka meilläkin työttömyys on kasvanut; 1.8 on ollut se kerroin. Kerroin vaikuttaa siihen, paljonko annetaan valtion rahaa kunnille, kuntainliitoille ja muille tahoille työllisyystarkoituksiin. Ei pohjoisessa ole ollut ongelmana todellakaan se, että joudutaan järjestämään työtä. Ongelmaksi on tullut se, että valtio ei anna tarpeeksi rahaa järjestää työtä.

Minusta ei saa antaa tippaakaan periksi tässä kysymyksessä. Työ on perusoikeus, ja niin kuin perustuslakiin on kirjoitettu, valtiovalan tehtävänä viime kädessä on varmistaa se, että jokainen pääsee töihin. Vähin, mikä pitää tehdä, on

se, että nuoret saavat työtä. Nyt otetaan takapakkia, ja minä pelkään, että tämä ei ole muuta kuin alkusoittoa tai jatkosinfonia itse asiassa jo koko työllisyyslain romuttamiselle. Pitkäaikais-työttömistä aloitettiin, nyt ovat nuoret vuorossa ja sitten menee koko laki, sitä pelkään. Työllisyyslakia pidän arvokkaimpana saavutuksena 80-luvulta perusoikeuksien toteuttamisen osalta ja itse asiassa ylipäättäänkin.

Kyllä porvarihallitus ja lama on vaarallinen yhdistelmä. Nyt se nähdään. (Ed. Rinne: Nehän kuuluvat yhteen!) — Se on juuri niin, ed. Rinne, että toisesta ei päästä, jos ei päästä myös tästä toisesta. — Niin kauan kuin porvarihallitus istuu, tulee leikkauksia sosiaaliturvaan, koulutusjärjestelmiin, opiskelijoiden etuihin, koulutuskysyntää vedetään heikko-osaisemmilta alas. Näin lama kotimaisena tuotteena vain pahenee, mistä seuraa työttömyyttä, konkurssikierrettä jne. On päästävä molemmista, ja siihen tarvitaan se, että päästään ensin tästä porvareiden hallituksesta.

Kyllä minä en voi kuin ihmetellä myöskään työministeriä, että hän kehtaa tällaisia esityksiä tänne tuoda. Hänenhän pitäisi tapella leijonan tavoin työllistämisen lisäämisen puolesta eikä suinkaan olla esittelemässä ja allekirjoittamassa lakiesityksiä, joissa työttömyyttä lisätään. Meillä on joko heikko tai työttömyysasioissa haluton työministeri. Molempi pahempi, ja minä pelkään, että tämä ministeri on molempia.

Ed. J. R o o s : Rouva puhemies! Vaikka julkisen talouden tasapainottamistoimet ovatkin tietyllä tavalla perusteltuja, niin mitenkään ei voi yhtyä siihen, että hallitus lähtee leikkaamaan juuri nuorten kohdalla ja ylipäättään työttömien kohdalla tässä kysymyksessä, mitä nyt käsitellään. Nimittäin minun mielestäni juuri nuorten, alle 20-vuotiaitten, niin kuin kaikissa puheenvuoroissa on tullut todistettua, työn oikeuden heikentäminen on kaikkein epäoikeudenmukaisinta, mitä voi tehdä, eli pidetään nämä nuoret kerta kaikkiaan irti työelämästä, vaikka kaikki hyvin tiedämme, miten tuhoisat seuraukset siitä on tulevaisuudessa.

Myös yhdyn siihen, mikä tässä on todettu, että työajan ja samalla palkan leikkaaminen ovat semmoisia kysymyksiä, mitä ei missään tapauksessa voi hyväksyä. Jotenkin kummastuttaa tässä, että ollaan vain heikentämässä eikä hallituksella ole esittää minkäänlaisia semmoisia asioita, esimerkiksi koulutusta tai jotain

muuta, jolla voitaisiin korvata menetystä, vaan kylmiä, raakoja leikkauksia juuri näitten ihmisten kohdalla.

Tässä on tullut monta asiaa esille käytetyissä puheenvuoroissa, ja siksi haluan lämpimästi kannattaa ed. Stenius-Kaukosen tekemää esitystä siitä, että tämä laki pitäisi hylätä ehdottomasti. Toivoisin, että kun täällä on nyt kuitenkin hallituspuolueittenkin edustajien joukossa semmoisia ihmisiä, jotka varmasti omakohteisesti ovat kokeneet, miten vaikea on näitten nuorten asema, myös sieltä löytyisi vastuuta asian käsittelyyn. Se on puhdasta sanahelinää, mitä valiokunnassakin tehtiin, lisäyksiä mietintöön, että pitäisi tehdä niin ja näin, kun nähdään ongelmat ja tiedetään vaikeudet. Jos halutaan vaikuttaa, niin se pitää tehdä nyt ja laki pitää hylätä.

Ed. L a i n e : Rouva puhemies! Ed. Tennilänsä arvioi perustuslakivaliokunnan mietintöä ja lain tulkintaa ja sanoi, että siitä puuttuu sydän ja järki. Olen täsmälleen samaa mieltä ed. Tennilän arvion kanssa.

Kiinnitän samalla huomiota siihen, että ed. Häkämies tässä toivoi työllisyyslain kumoamista. Hän jätti kyllä pienen lievennyksen, että nuoria se ehkä voisi koskea. Mutta nyt ed. Häkämies on hyväksymässä sellaisen työllisyyslain muutoksen, jolla juuri nuorten osalta heikennetään työllisyyslain käyttövoimaa.

Minusta tämä on, käyttäkseni ed. Koskisen toisessa yhteydessä käyttämää ilmaisua, rujoa lainsäädäntöä. Kiinnitän vielä huomiota siihen, että viime syksynä työllisyyslain vesittämistä käsiteltäessä hallitus perusteli ehdotusta edes sillä lievennyksellä, että säästettäviä varoja käytetään jossakin muualla työllisyyttä edistäviin toimiin. Nyt ei ole edes tällaista perustelua, joten tämänkertainen lain hyväksyminen hallituksen esittämässä muodossa ja perustuslakivaliokunnan tulkinnalla merkitsee vielä pidemmälle menevää etäännyttämistä työllisyyslain tarkoituksesta ja myös hallitusmuodon 6 §:n 2 momentin varsinaisesta tarkoituksesta.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Kuten ed. Laine täällä totesi, tämä laki on vielä karmeampi tavallaan verrattuna edelliseen heikennykseen, koska siinä hallitus sentään esitti kauniisti, että niitä rahoja ohjataan mm. koulutukseen. Mutta tämän lain osalta minkäänlaista ohjaustoimintaa, mitään perusteita ei ole, tämä on puhtaasti säästölaki, joka kohdistuu nimen-

omaan nuoriin. Se säästö määrä, joka tällä saatetaan, on sangen alhainen. Sen johdosta tuntuu oudolta, että kohdistetaan säästötoimet nimenomaan nuoriin, joilla tulevaisuus pitäisi olla edessä. Ed. Häkämies, kun tulitte saliin, niin voi kerrata sen, mitä täällä aikaisemmin todettiin: Nyt puututaan nuorten asemaan ja heikennetään huomattavasti sitä.

Ed. Viljamaa: Arvoisa puhemies! Oli todella hyvä, että edustajat Tennilä ja Laine toivat esille tämän työllisyyslain muutoksen yhteyden perustuslakivaliokunnan viimesyksyiseen käsittelyyn. Silloin kunnallisvaalit olivat varmasti vähän liian kaukana, että ei tällaista omantunnon kysymystä työllisyyslain yhteydessä havaittu kuin nyt sosiaaliturvan yhteydessä. Mutta on aivan ilmiselvää, että tällä on politikoitu viime vuoden puolella ja tällä tavalla heikennetään todella kansalaisten ja tässä tilanteessa nuorten perusturva ja oikeuksia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Mäkipään kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, S. L. Anttila, Antvuori, Aula, Biaudet, Björkenheim, Enestam, Heikkinen, Hiltunen, Huuhtanen, Häkämies, Isohookana-Asunmaa, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Juhantalo, Järvilahti, Jääskeläinen, Jääteenmäki, Kaarilahti, Kallis, Kanerva, Kankaanniemi, Karhunen, Kauppinen, Kemppainen, Kohijoki, Koistinen, Korkea-oja, Korva, Koski, Kuittinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Lahtinen, Laivoranta, M. Laukkanen, V. Laukkanen, Lax, Lehtinen, Lehtosaari,

J. Leppänen, Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Louvo, Luukkainen, Malm, Mattila, Moilanen, Mäki-Hakola, Mölsä, Nikula, Nordman, Norrback, Näsi, Pekkarinen, Perho-Santala, Pesälä, M. Pietikäinen, S. Pietikäinen, Pokka, Pura, Rauramo, E. Rehn, O. Rehn, Renko, Rossi, Rusanen, Ryyänänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saastamoinen, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Taina, Takala, Tiuri, Toivonen, Turunen, Uosukainen, Vanhanen, Varpasuo, Westerlund, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Väyrynen ja Zyskiewicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Aittoniemi, Andersson, U. Anttila, Apukka, Backman, von Bell, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hautala, Helle, Hurskainen, Hämäläinen, Iivari, Jaakonsaari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, P. Leppänen, Lindroos, Lipponen, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Metsämäki, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Nyby, A. Ojala, O. Ojala, Paasio, Paloheimo, Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Rajamäki, Ranta, Rask, Rimmi, Rinne, J. Roos, T. Roos, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tennilä, Tuomioja, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Urpilainen, Wahlström, Vehkajoki, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo, Vähä kangas ja Vähänäkki.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Alho, Astala, Donner, Dromberg, Hassi, Kalli, Komi, Laakkonen, Lamminen, Laurila, Markkula, Miettinen, Morri, Niinistö, Ollila, Paakkinen, Pelttari, Puhakka, Pykäläinen, Renlund, Riihijärvi, Rätty, Rönnholm, Saario, Salolainen ja Särkijärvi.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 98 jaa- ja 75 ei-ääntä; poissa 26. (Koneään. 28)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

31) Ehdotukset laiksi naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain 9 ja 14 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 63
Lakialoite n:o 18
Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 2
Suuren valiokunnan mietintö n:o 4

Ensimmäinen varapuhemies:
Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekevänsä päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

32) Ehdotus laiksi vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 68
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 3

Ensimmäinen varapuhemies:
Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Myller: Arvoisa puhemies! Tällä lailla parannetaan korkotuella lainoitettujen vuokra-asuntojen rakentamismahdollisuutta. Tämä on tietenkin hyvä asia, mutta tämän lain yhteydessä erityisesti on ihmetellyt se, että kun jo tiedettiin syksyllä budjettia laadittaessa, että niillä ehdoilla, jotka silloin budjetissa olivat, eivät korkotuetut vuokra-asunnot lähde liikkeelle, niin miksi ei jo silloin laadittu sellaista korkotukisäännöstöä, että nuo asunnot olisivat lähteneet liikkeelle. Tämä on yksi osoitus siitä poukkoilevasta politiikasta, josta

tänäänkin hallitusta on täällä eri yhteyksissä syytetty.

Kuitenkin tähän liittyy edelleen ongelma. Hallitus ei nimittäin esitä missään, millä tämä 4 000 asunnon tavoite saavutetaan, kun hallitus on päättänyt korkotukea lisätä. Nimittäin niillä rahoilla, jotka ovat nyt käytettävissä, voidaan rakentaa ainoastaan 2 000 asuntoa. Sen vuoksi ehdotankin mietinnössä olevaan vastalauseeseen viitaten seuraavan lausuman hyväksymistä:

"Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa-
vassa lisäbudjetissa parantaa vuokra-asuntolainojen korkotuen määrää niin, että se kattaa 90 prosenttia hyväksyttävistä kustannuksista ja että samalla korkotuen määrä nostetaan vuoden 1991 tasolle."

Ed. Rask: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Myllerin tekemää ehdotusta.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Vuokra-asunnot eivät lähde liikkeelle, vaikkei nyt tietysti niin kannattaisi lähteäkään, hyvä että pysyvät paikallaan. Mutta siitä syystä, että yhteiskunnassa alkaa olla asuntoja liikaa, asunton rakentaminen on mennyt elämään. Siihen ei voida esimerkiksi työllistämisen puolella enää kovin paljon tulevaisuudessa luottaa eikä tukea. Meillä on 15 000 asuntoa Suomessa liikaa, ja vuokrataso on tällä hetkellä yhteiskunnassa varsin kohtuullinen. Ei ole kiinnostusta eikä kysyntää aravavuokra-asuntoihin eikä myöskään todennäköisesti aravaomistusasuntoihin.

Tällä hetkellä mielestäni pitäisikin kiinnittää erityisesti huomiota vanhojen vuokra-asuntotalojen peruskorjaukseen, koska aikanaan kun niitä poliittisin perustein rakennettiin ja kaikenlaiset "tarveasunnot" niitä rakentelivat, niin pääasia oli, että saatiin jonkinlainen talonkoho pystyyn, että saatiin se myytyä ja vähän politiikkaan siitä rahaa. Näitä asuntoja pitäisi kiireesti peruskorjata, kiinnittää tähän puoleen huomiota eikä uusien rakentamiseen, koska ne eivät mene kaupaksi.

Ed. Ojala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi tapansa mukaan puhui kyllä nyt asiasta, josta hän ei välttämättä tiedä yhtään mitään. Tällä hetkellä ainoat asunnot, jotka lähtevät liikkeelle, ovat nimenomaan aravavuokra-asuntotuotantoa, ja siinä suhteessa juuri siihen pitäisi saada korjausta. Se ei ole ollenkaan vastakkainen sen asian kanssa, että samanaikaisesti pitäisi toki satsata huomattavas-

ti enemmän peruskorjaukseen, mitä hallitus nyt tekee. Peruskorjauksien osaltahan on moninlaisissa muistioissa ja selvityksissä käynyt ilmi, että mikäli niihin ei lähivuosina satsata huomattavasti rahaa, meillä on vanhoissa asunnoissa odotettavissa varsinainen asutopommi. Nyt juuri laman aikana olisi järkevää satsata vuokra-asuntotuotannon lisäksi myös peruskorjaukseen.

Ed. V ä h ä k a n g a s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi tosiaan puhui ehkä nyt hieman vastoin parempaa tietoaan. 15 000 tyhjää asuntoa pääkaupunkiseudulla ei merkitse sitä, että asuntoja on riittävästi muualla maassa. Kun meillä oli asiantuntijana kuultavana jaostossa asuntohallituksen pääjohtaja Syrjänen, hän totesi, että 12 000 vuokra-asuntoa voitaisiin välittömästi aloittaa, joihin on valmiit suunnitelmat eri puolilla maata, jos olisi rahaa.

Mitä tulee peruskorjaukseen, niin sitähan on vaikka kuinka paljon tehtävissä, mutta tässäkin tulee käymään niin, että kun hyväksymme toisen lisäbudjetin hallituksen esittämässä muodossa, niin kuin pelkään hyväksyttävän, niin siellähän säästetään asuntomäärärahoja 110 miljoonaa markkaa, jotka voitaisiin ohjata vuokra-asuntoihin ja joista osa voitaisiin käyttää peruskorjaukseen.

Ed. P a l o h e i m o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. O. Ojala käytti äsken puheenvuoron asiasta, josta hän ei ilmeisesti ymmärrä niin paljon kuin antaa ymmärtää ymmärtävänsä. Haluaisin huomauttaa, että vuokra-asunnot ja omistusasunnot eivät fyysiseltä olemukseltaan poikkea toisistaan, vaan omistus-asuntoja voidaan muuttaa vuokra-asunnoiksi muutenkin kuin rakentamalla lisää asuntoja.

Ed. Aittoniemi oli täysin oikeassa siinä, kun hän puhui asiasta, jonka hän paitsi ymmärtää, näyttää myöskin tietävän: On 15 000 tyhjää asuntoa, ja lisäasuntojen rakentaminen, siis määrällinen asuntojen lisärakentaminen, on tyhmää puuhaa. Sen sijaan se, mihin voitaisiin kiinnittää päähuomio, on kohottaa asuntojen laatua koko maassa ja tällä tavalla satsata asuntotuotantoon. Näin luotaisiin maahan sellaista asuntokantaa, jota ei tarvitse räjäyttää hajalle sen slummiutuksessa, kuten tapahtuu monissa maissa, joissa on pyritty rakentamaan suuria määriä halpoja asuntoja, joita monet sellaiset ihmiset haluaisivat rakentaa, jotka eivät ymmärrä näistä asioista niin paljon kuin antavat ymmärtää ymmärtävänsä.

Ed. M y l l e r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on aika erikoista keskustelua sen vuoksi, että arvioidaan, kuka ymmärtää ja mitä ymmärtää.

Tosiasiassa on kuitenkin tällä hetkellä se, aivan niin kuin ed. O. Ojala sanoi, että tilanne on asuntomarkkinoilla ja -tuotannossa nyt se, että ainoat asunnot, jotka todella lähtevät rakenteille, on aravavuokra-asunnot. Ja kaikissa kasvukeskunnissa on pitkät jonot asuntotoimistoissa. Ed. Aittoniemi voi omilta edustajatovereiltaan myös tätä asiaa kysyä, jos ei muiden puhetta usko.

Sen sijaan lakiehdotuksessa, joka nyt on esillä, kritiikkini kohdistuu ensinnäkin siihen, että vuokralaoloaika asunnoilla, jotka rakennetaan, esitetään lyhennettäväksi 10 vuoteen. Silloin lähdetään siitä, että vuokra-asuminen ei ole todellinen vaihtoehto omistusasumiselle. Toisekseen näilläkään ehdoilla, joita hallitus on nyt parantanut, vuokran hintaa ei saada sille tasolle, että Suomessa varmistettaisiin, että saadaan kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja.

Sitten sanoisin, että jos meillä on 15 000 tyhjää asuntoa ja vuokra-asuntojonot, nämä eivät yksinkertaisesti kohtaa toisiaan. Ne asunnot on rakennettu kalliilla rahalla ja niitä ei ole rakennettu vuokra-asunnoiksi. Minulla ei ole mitään sitä vastaan, että ne tulevat vuokra-asuntokäyttöön, päinvastoin.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärtämisen ymmärtämisestä ed. Paloheimolle voisi todeta, että Tuusulan näkökulmasta tuskin Helsingin ongelmia ratkaistaan. Kun Helsingissä ja pääkaupunkiseudulla on 20 000 nuorta, jotka mielellään muuttaisivat kotoaan pois, mikäli olisi asunto tarjolla, ehkä tämä ed. Paloheimollekin kertoo, että ollaan jossakin muussa tilanteessa kuin siinä, mitä hän täällä antaa ymmärtää.

Onneksi toivottavasti Helsingin asuntotuotanto-ohjelmasta vastaavat eivät kuuntele ed. Paloheimon kaltaisia puheenvuoroja. Hän voisi kysyä vierustoveriltaan ed. Haavistolta, joka on samoin kuin minä Helsingin kaupunginvaltuutettu, ja sattuu tietämään, että kyllä täällä asuntoja tarvitaan. Pitää ottaa hieman selvää, ennen kuin esittää perättömiä väitteitä.

Ed. V i l j a m a a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan tuoda minäkin esille sen, että tiedän kunnallispolitiikasta sen, että useissa kasvukeskuksissa todella pitkät jonot

vuokra-asuntoihin, esimerkiksi kotikaupungisani Jyväskylässä on tuhatkunta. (Eduskunnasta: 1 200!) — 1 200, korjaa edustajatoveri Mäkelä, mikä lieene ihan paikallaan. — Syy miksi vuokra-asuntoa halutaan, on se, että siellä on asunnottomien joukko melko iso. Kerron ensin asunnottomuuden syyt. Erilaisista laitoksista voitaisiin kotiuttaa ihmisiä, jos olisi katto päälle. Eli on erittäin järkevää politiikkaa, että vuokra-asuntoja rakennetaan.

Ei silti, ettei voi löytää jotakin yhteyttä ed. Aittoniemen linjaan sikäli, että onhan aivan tuhlauksia, että 15 000 asuntoa on tyhjiään. Se on eri projekti, jolla ne saadaan vuokra-asunnoiksi. Tokihan sitä tulee edistää. Ja edistetäänhän sitä jonkin verran lunastamalla näitä asuntoja myös vuokra-asunnoiksi. Mutta siihen lääkkeitä, ed. Aittoniemi?

Ed. V ä h ä k a n g a s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Paloheimo toi esille, että voitaisiin 15 000 omistusasunon vuokra-asuntoon vaihtaa vuokra-asunnoiksi. Miten se tapahtuu Keski- ja Pohjois-Suomen osalta, jos pääkaupunkiseudulla on 15 000 omistusasunon tyhjää niin kuin hän todistaa? Miten se Keski- ja Pohjois-Suomen vuokra-asunto-ongelmaa helpottaa, jos täällä ne muutetaan vuokra-asunnoiksi? Tässä tuntuu nyt kyllä olevan niin paljon erilaista viisautta, että katse kääntyy asuntonministeriin. Valaiskaa nyt hieman tätä pimeyttä!

Ministeri R u s a n e n : Arvoisa puhemies! Ensinnäkin on todettava, että aravavuokra-asuntoja ei ole 15 000:ta tyhjinä koko maassa. Ne tyhjät asunnot, joita on ehkä tällä hetkellä 12 000—13 000, ovat kovanrahan asuntoja ja ovat hajautuneet ympäri valtakuntaa.

Lakimuutoksen tarkoituksena, joka nyt on käsittelyssä, on herättää kiinnostusta korkotuelta tuotettujen vuokra-asuntojen rakentamiseen, joka laina- ja vuokra-asuntojen johtuen oli huonontunut. Lainaehtoja huononnettiin jo edellisen eduskunnan ja hallituksen toimesta. Nyt tilanteen muuttuessa ollaan valmiit palaamaan vuoden 91 tasolle. Käyttöajan lyhennyksellä nimenomaan pyritään siihen, että asuntojen tuottaminen alkaisi enemmän kiinnostaa. Erityisesti tähän muutokseen samoin kuin muihinkin tässä lakiehdotuksessa tehtyihin korjauksiin ovat olleet vaikuttamassa rakennuttajatahojen toivomukset, joita hyvin pitkälti on nyt noudatettu. Tästä syystä on syytä olettaa, että näillä muutok-

silla korkotuettu vuokratuotanto lähtee reippaasti käyntiin etenkin, kun asuntohallituksella on mahdollisia lainapäätöksiä jo noin 4 500:aa asuntoa varten.

Ed. S u h o n e n : Herra puhemies! On huolestuttava yhteenliittymä, kun ed. Aittoniemi ja ed. Paloheimo ovat samaa mieltä tästä asiasta. Silloin pitää olla tarkkana. Molemmat edustavat ilmeisesti sitä kulmakuntaa Suomea, jossa asuntoasiat ovat kunnossa. Meillä Turussa valitettavasti, vaikka meillä on moni muu asia hyvin, meillä on velkaakin enemmän kuin kenelläkään teillä, eivät asuntoasiat vielä ole kunnossa. Meillä valitettavasti on paljon asuntoja tälläkin hetkellä tyhjänä johtuen siitä, että verotusjärjestelmä on tällainen, ettei pystytä niitä ottamaan käyttöön, ja rangaistaan siitä, kun pidetään vuokralaisia. Mutta kyllä me aravavuokralojakin vielä Turussa tarvitsemme, ei siitä ole ollenkaan huolta. Meillä on paljon pakolaisia vielä asuttamatta. Turkulaiset eivät ole niihin asuntoihin päässeet pitkään aikaan. Pakolaiset ovat päässeet niihin kyllä suoraan, kun menevät jonossa ohitse. Ne ovat erityisasuntoja, ja he pääsevät niihin suoraan. Sitä linjaa minä en hyväksy. Nuoret ja monet muut turkulaiset, jotka olisivat halunneet asuntoja, eivät niitä saa. Erityisasunnot annetaan valitettavasti muille kuin suomalaisille.

70-luvulla tehtiin elementtitaloja hyvin halvalla hyvin paljon. Ne ovat tietenkin siinä pisteessä, että ne pitäisi korjata ehdottomasti, sitä ei varmaan kukaan kiistä. Mitä ed. Paloheimo sanoi räjäyttämistä, niin meillä Turussa on yritetty vanhojen talojen räjäyttämistä mutta ei ole voitu. Siellä on heti ollut joku vihreä ketterä kiinni, kun on pitänyt hajottaa talo ja tehdä ihmisille se asumiskelpoiseksi.

Ed. O. Ojala sanoi, että 20 000 nuorta haluaisi lähteä kotoa. Kyllä minä ymmärrän. Kun hänen puheenvuoroaan kuuntelin, niin varmaan minäkin lähtisin kotoa pois.

Ed. P a l o h e i m o : Arvoisa puhemies! Tällä on näköjään vallinnut aikamoinen epäselvyys siitä, missä tyhjiä asuntoja on, kun ed. O. Ojala väittää, että niitä on maaseudulla, ja ed. Vähäkangas väittää kivenkovaan, että niitä on pääkaupunkiseudulla. Minä olisin sitä mieltä, että jos teillä on keskusteluyhteys keskenämme, niin selvittääkää keskenämme, missä tyhjiä asuntoja on, ja puhukaa sitten vaikka ed. Suhosen kanssa

myös, joka väittää, että niitä on Turussa. Kaikki ovat nyt ottamassa tyhjiä asuntoja jollekin alueelle. Epäilen, että ministeri Rusanen on oikeassa, että tyhjiä asuntoja on kaikkialla maassa. Kysymys ei ole niinkään siitä, että niitä pitäisi massoittain rakentaa lisää, vaan kysymys on ennen muuta siitä, että niiden hallinnollista muuttoa pitää muuttaa sellaiseksi, että se miellyttää ihmisiä.

Toistaisin edelleen, että tässä on kaksi täysin toisistaan erotettavaa asiaa: asuntojen uudelleenrakentaminen ja niiden hallintamuodon järjestely. Ne pitää käsitellä erikseen eikä niitä pidä sotkea keskenään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Myller ed. Raskin kannattamana ehdottanut vastalauseen mukaista perustelulausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Myllerin ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 92 jaa- ja 69 ei-ääntä, 4 tyhjää; poissa 34. (Koneään. 29)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

33) Ehdotukset laiksi vesilain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 42

Lakialoite n:o 19

Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 4

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esityk-

seen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Kautto: Rouva puhemies! Koska lakialoitteeni on tullut hylätyksi, ehdotan mietinnön vastalauseeseen liittyvän lausuman: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus kiireellisesti valmistelee ja antaa eduskunnalle esityksen vesilain muuttamisesta niin, että sen nojalla voidaan tehokkaasti vähentää maa- ja metsätalouden sekä haja-asutuksen aiheuttamaa vesistöjen kuormitusta.”

Tässä yhteydessä haluan erityisesti vedota ympäristöministeriin, että hän ryhtyisi asiassa toimenpiteisiin.

Ed. Hautala: Rouva puhemies! Kannatan ed. Kauton tekemää ehdotusta.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Jos tästä otettaisiin ”maa” pois ja jätettäisiin ”metsätalous”, minä ymmärtäisin, mutta tämä on tyypillistä sosialidemokraattien taholta maa-seutuväestöä, maanviljelijäväestöä kohtaan suunnattua sortoa. (Hälinää) Tänä päivänä on esimerkiksi järven rannalla, jonka rannalla minä asun kesäisin, ainoastaan yksi tila, joka lannoittaa peltojaan ja viljelee maataan. Ei niistä tule mitään järviin, se on erittäin vähäistä. Jätetään maatalous pois, koska sen saastuttava vaikutus vesistöihin on erittäin vähäinen.

Sen sijaan metsäojitukset, joiden alajuoksuille ei ole laitettu ns. sihtilaitteistoa, jonka läpi vesi suodatetaan, aiheuttavat vesistölle merkittävästi rehevöitymistä ja humuspitoisuutta. Mutta maanviljelijöitä on turha enää syyttää siitä, että heidän ansiostaan järvet saastuisivat. Sosialidemokraattienkin pitäisi ottaa järki päähän tässä asiassa, ettei mennä kohtuuttoman pitkälle nais-sä asioissa.

Ed. Hautala: Arvoisa puhemies! Tästä kesästä on tulossa pahempi sinileväkesä kuin yhdestäkään aikaisemmasta rehevöitymisen ja lämpimän sään takia, joten tämä esitys on kylä enemmän kuin paikallaan ja enemmän kuin ajallaan. Nähdäkseni myös maatalous on tehostumaan päin. Integraatio tulee pakottamaan maanviljelijöitä entistä enemmän lannoitteiden ja torjunta-aineiden käyttöön, joten asia ei ole mitenkään vielä pois päiväjärjestyksestä.

Ed. K a u t t o : Arvoisa puhemies! Tuskin ed. Aittoniemen kommentteihin on syytä sen tarkemmin ottaa kantaa. Mutta kehottaisin häntä esimerkiksi tutustumaan maa- ja metsätalousministeriön Mavero-tutkimukseen, jossa on aivan toisenlaista asiaa ja tekstiä kuin hän esitti.

Ed. S u h o n e n : Arvoisa puhemies! Minäkin kuuluin yhteen aikaan niihin ihmisiin, jotka sanoivat, että maanviljelys on kaiken pahan alku ja juuri, joskus tulee hyvää leipää. Naapurissa viljellään, ja omat peltoni ovat kaikki vuokralla tai rikkaruoholla. Olin katsomassa, kun naapurit pistivät lannoitetta. Kymmenen sentin syvyyteen he pistivät lannoitetta. Lannoite on niin kallista ainetta tänä päivänä, että sitä ei kannata valuttaa mihinkään ojiin eikä mereen. Ehdottaisin, että demaritkin tekisivät joskus retken. Menkää joskus johonkin pellon ääreen seisomaan ja katselkaa johonkin muuhunkin kuin pelkästään Vantaan- tai Aura-jokeen. (Naurua!) Lannoitteet ovat nykyään niin kalliita, että niitä kannattaa pistää hyvin asiallisesti vain maahan eikä missään tapauksessa valuttaa mihinkään ojiin. Minä asun niin suurten viljelijöiden vieressä, että minun on ollut pakko paneutua tähän tilanteeseen, ja uskon, että asia on näin.

Ed. K a a r i l a h t i : Arvoisa rouva puhemies! Ed. Suhoselle muistuttaisin, että Turussa sijaitseva Kaksikerranjärvi, jonka varmasti hyvin tunnette, on pääasiassa rehevöitynyt maatalouslannoitteiden ansiosta.

Ed. S u h o n e n : Arvoisa puhemies! Minulla on osuus Kaksikerranjärveen, ja voin sanoa, että se on saastunut erittäin paljon kolibakteereista. Harvoin maanviljelys pistää kolibakteereita järveen. Kolibakteeri tulee ihmisen ja hirven ulosteista. (Naurua) Maanviljelijät eivät käy siellä aamuisin. Ed. Kaarilahti kuuluu Kaksikerran suojeluyhdistykseen, vaikka ei hän ole muuta kuin ajanut ohi. Minulla on osuus siihen järveen. Minä tiedän ja suojelen sitä järveä. Maanviljelyksestä ei tule mitään, kyllä ne ovat muita bakteereita.

Ed. K a a r i l a h t i : Arvoisa puhemies! Ed. Suhoselle, jottei väärää todistusta lähimmäisestä vannaosi, tarkennus: En kuulu siihen suojeluyhdistykseen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Keskustelussa on ed. Kautto ed. Hautalan kannattamana ehdottanut vastalauseen mukaista perustelulausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekevänsä päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Kauton ehdotus "ei".

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Äänestyksessä on annettu 93 jaa- ja 70 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 35. (Koneään. 30)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

34) Ehdotus laiksi huoneenvuokralain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 87
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 5

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

Poistoja päiväjärjestyksestä

Ensimmäinen varapuhemies:
Päiväjärjestyksestä poistetaan 35)—38) asia.

Ensimmäinen varapuhemies:
Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään
kello 18.50.

**39) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o
18 (HE 85)**

pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuk-
sen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

Täysistunto lopetetaan kello 18.41.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

